Limpia la harina

El [illegible]cado de Isabel [illegible]

De mal

331
30

Copiese la portada.

M. S. 4.º perg.l con 252 pág.s y una hoja de portada, desencuadernado

completo.

✠

Methodus

opinionis simpliciter probabilis usus.

Conscientia

opinioni absolute probabili tutò innixa.

Disputatio unica

quę Doctorem quęrit Angelicum in 1.a 2.æ quęst. 19. artic. 5.o atque etiam Angelicum invocat ductorem.

S. Aloysium Gonzaga, cui conscientiam nram ex animo committimus ut Angelica eam dirigat Magisterio probatissimoque tueatur ipsemet patrocinio.

Authr. P. Blasius Lopez Societ. Jesu. scribebat Fran.cus Xaverius Zebreros purpuratus Alumnus in hoc Immaculatę Conceptionis B. V. M. Theologorum Sęcularium Collegio Theologus.

Incip. die 12. Octobris anni 1762.

Disputatio una

De conscientia innixa opinioni probali hujus et moderato usu.

Sectio 1a

Accurata probabilitatis imago.

Vestros ante oculos, juvenes optimi, sistit imago hec veris adumbrata coloribus. 1º ex limine cande dignoscatis, licet, ac prorsus necessary est. Scopus scilicet prefigendus, in quo studiose mentis acies colimet. Adest probabilismus, astat probabilitas. Displicet ne vobis probalistary nomen? Pudebit ne eisdem admiscere conjungive? ne vos precor terreat difficultas. Maxima est, non diffitear. Expanza ingenue, veres. testat., contravertis, liceat ne sequi sententiis probabilis, et minus tutiorg. relicta probabiliore, et tutiore, esse difficilimg, et astrusissimg in omnes quest.es de moribus seu speculativas, seu practicas: nam suponit cognitione speculativa maxima circa mores, et est universalissima regula circa omnes actiones practicas. 1.

2.

Cardenas ase

R. P. Blasius Lopez Theol. moralis.

2. vexat, q. mãa de probabilitate res ẽ obscura, et valdè metaphysica, quę multas subest reflectiones mentis. Fatet, et La-Croix, q. dõna vertia hęc celeberrima ẽ hoc tpôre, et summè momenti; ideòq. diligens tractanda in utramq. partę. Sed vestris quam viribus, atq. ingenijs suppeditanda fuit materies Adolescentes mei, quis n̄ placet ex facili lecta corona jugo. Vobis tamen magna petentib. brevissimũ designat tpus ad discurrendũ. Breviori, qua fas sit, via procedendũ nobis est. Unica seligitur disp. quę unq veluti vasim probabilismi stabiliendũ credimi propugnandoq. Quod equidẽ fausto numine, si assequamur. precipuas saltẽ capita, quib. probabilismus et propugnatur et impugnat, perstringem̄, libatim, expendem̄.

3. Opinio pbabilis, quidq. alij dicant, est judiciũ incertũ nitens motivo absolutè, et respectivè gravi. Exigit q. judiciũ neq. sit certò verũ, neq. certò falsum: q. nitat motivo gravi magni videlicet momenti, idoneo utique p. se, ut virũ prudentẽ, aptèque dispositũ

ad mag. percipiendum determinet ad assensum: quo. in omnibus sit absolutè, et in se graue, non ex accidente uti ex vehementi passione, aut pertinatia: quod sit graue respectivè, seu non motiui oppositi; si enim hoc sit certum, illud non respectivè graue manebit, imò penitus eliditur. Probabilitas autem non incongruè explicabitur, falibilis, et magna aparientia veritatis circa aliquod objectum.

Divisiones opinionis probabilis multæ sunt, quæ oportuno venient loco exponendæ modo nequit pretermiti ingenis, quæ versatur differentia opinionis inter probabilem probabiliorem, probabilissimam, et moraliter certam. Probabilis nuper expressa fuit: probabilior est, quæ nititur fundamento graviori; at cum prudenti formidine fundamenti oppositi talis ut contraria non desinat esse verè probabilis, gravis quo verisimilis: probabilissima primas inter probabiles obtinet sedem, licet non excludat omnem prudentem formidinem, quod possit esse vera contraria opinio: opinio, siue potius sententia moraliter certa, quæ omnem omninò formidinem facilitatis videtur expellere, et cujus opposita improbabilis videtur.

8

5. Et, quid Auth.s in delectu opinionu libertati faventiu? Alij illicitu senserunt omnem opinandi usum adeò ut neq.e liceret amplecti opinionē inter probabilem probabilissimam; tutioristæ rigidi vocant, damnatique fuere ab

„ Alexandro 8.o in propne 3.a non liceat sequi opi-
„ nionem inter probabilem probabilissimam. Alij judicarunt, neutiquā licitu esse usu nisi opinionis probabilissimæ, cujus oppositu nullus nisi leve motibus videat habere; vocant tutioristas mitiores n damnati; paucissimi tamē sunt. Isti existimant, licere uti opinione, quæ validiori nitatur fundamento; nuncupant probabilioristæ. Alij denique credunt, licitu esse usum opinionis solidæ probabilis in concursu opinionis æquè probabilis, ac etiā probabilioris.

6. Hinc tutioristæ, probabilioristæ, ac probabilistæ magna nostro seculo nomina, triaq.e literarii belli fulmina strenuissimeq.e phalanges. Contendimus nos in Scyllam non incidere atq.e Caribdim devitare. Justo habentes odio tunc laxitatē, tum nimiū rigorē medium adeòq.e tutissimum inimus viā pro

babilismi amantes. At verò ut decet, Theologos, nõ clamoribus, sed rationibus dimicandum ẽ, nõ dicendis, sed argumentis. An probabilioristæ aliqui moderni invehant in Nostrates, quasi laxas conscientiæ habenas concedentes, dijudicent alij. Neque licet, neq. vacat verba repellere verbis. Inani negotio tempus insummeret.

7.

Ata iterũ atque iterũ precor enixè, vobis defigat̃ mente vera probabilismi effigies. Unica regula, ut sæpè, et optimè animadvertitt P.r Carolus Noceti tom. 2. veritatis vendicatæ cap. 15.o unica regula probabilismi est, licitũ ẽẽ sequi opinionẽ solidè, certò, et practicè probabile faventẽ libertati in conflictu æquè probabilis, vel probabilioris faventis legi. Qui alias regulas probabilismo affingunt, probabilismum se nunquã intellexisse luculentissimè ostendunt. Paulo antè animadverterat in celebres, ac doctos nunc tporis scriptores: commodius (nõ mea Noceti verba sunt) commodius fecisset P.r Concina, si relictis irrisorijs declamationibus et humanisticis interrogationibus, Theologica

6.

methodo, ac ratione questionis pertractasset.

8. Nostra itaque methodus erit multiplici theologica ratione probabilismum in unica sua regula, vel vim, ac veluti medulla stabilire, & propugnareque. Multiplex nostra ratio impugnatur & impugnat &c. En uber ad disputandum materia. En etiam in qualibet ratione deffendenda plurima nostrae principem stapantes assertionem, nimirum licitum esse usum opinionis solide, sero & practice probabilis in concursu tutioris, probabilioris que.

Sectio 2.a
Lex dubia non obligat.

9. Prima haec ratio efficacissima est: lex dubia non obligat; sed quamdiu adest juditium probabile, quod nulla sit lex, lex dubia manet, atque in dubio legis manet cum possessione libertas: ergo. Quoties dubium est, ait Sanchez, an impositum sit preceptum naturale, divinum, vel humanum de aliqua re, non obligari du

vitamus, quod donec constet de precepto, possideat
conscientiae libertas. Juris humani, inquit
Melchior Canus impugnans 2° de peniten
tia sententiam peccatorem obligantem ad actum
contritionis in quolibet festivo die, jus huma
num nullum est, aut Evangelicum, quo hoc precep
tum asserant, proferantur, et tandem:::::: quoniam
ignoro unde ad hanc opinionem DD. illi vene
rint, libere possum, quod non satis explorate
preceptum est, negare. 10.

Ut verum fatear, ait Marti
nus de Prado in prefactione ad quest. mora
les, cum pro neutra parte aliquid convincens, qua
parte stet veritas, asserere, curabo opiniones benig
niores amplecti, vel earum probabilitatem indicare,
cum animarum salus impediatur (ut notatur in glosis
constitutionum Ordinis Predicatorum) nimia austeri
tate in opinionibus; terrentur enim homines ob hoc
in tantum, ut salutem negligant: qua propter relax
anda est, quantum fieri potest rigiditas. Pre
terea existimo inquit Suarez disp. 12 de cons
cientia probabili illum errorem sufficientem, quod quam
diu est judicium probabile, quod nulla sit

R. P. Blasii Lopez theol. morali.

8. Lex prohibere actionem, talis lex non est sufficienter proposita homini; unde cum obligatio legis sit ex se onerosa, et quodammodo odiosa non urget donec certius de illa constet. Neque contra hoc urget aliqua ratio: quia tunc revera non est contrarie pars tutior quoad Conscientiam, neque ibi est aliquod dubium practicum, nec periculum.

11. Stultissimi est hominis, inquit Lactantius, lib. 3. institutionum cap. 27, praeceptis eorum velle parere, quae utrum vera, an falsa sint, dubitatur, et ideo nemo paret: quia nemo ad incertum vult laborare. Praeterea dicitur cap. cum in jure 31º de Officio, nisi de mandato certius constiterit exequi non operis, quod mandatur. Sic ipsi ait S. Leo Papa Epistola 92. ad Rusticum Narbonensem, quae vel dubia fuerint, aut obscura, id noveris sequendum, quod nec praeceptis Evangelicis, nec decretis S. S. Patrum invenitur adversum. Inde curam, inquit S. Antoninus parte 1. tit. 3. et benignum circa praecepta servanda benigna est potius, caeteris paribus interpretatio facienda.

Confirmatur V. doctrina: si daretur 12.
lex prohibens sequi opiniones probabiles, sem-
perque obligans ad tutiores, vel probabiliores, nam
lex, et quidem generalissima foret: quae latere mi-
nime deberet plerosque homines sensorum bonae
fidei, ejusmodi legem non dari profitentur cum ex Ad-
versariis teneant multi, non dari in jure nam
invincibilis ignorantiae. Non ne damnandi erunt
errores, culpabiles, tantique malitiae tot quot
probabilismum defendunt? Secundo non inventio
legis post diligens plurimorum Doctorum exa-
men, tam longo tempore elapso evidens signum
est, quod talis lex nullatenus existat: ergo.
Res 13.
pondent: sola praesisse incertitudo legis neutiquam
sufficit ad negandum illius existentiam, nunc
quia ex tali incertitudine potest oriri dubium
practicum, in quo non licet operari, tum quia licet saepe
incerta sit lex, sensorum tamen debet stare in
possessione, proindeque obligare. Praeterea: posse-
tio libertatis nihil aliud est, nisi dominium,
quo gaudet homo ad ponendas actiones
suas; dominium autem istud praevalere non potest

9 10.

adversus dominium Dei absolutum, excellentiamque ejus circa easdem actiones. Deinceps: Divina permittit ut in tali circumstantia operetur homo cum dubio: unde nequit resultare in illo, nisi jus dubium tunc operandi. Atqui operari cum dubio, an sit jus agendi, est peccatum.

11.

Contra 1.m 1.o si dubium practicum exoriatur, deponi potest per rationem probabilem de non existentia legis. 2.o ad solvendam contra legem contra incertam sufficit ratio vere probabilis. Contra 2.m 1.o idem met potest affirmari in casu ejus majoris probabilitatis. 2.o Dominium a Deo nobis concessum ad ponendas actiones est nobis certum: minime hoc impedit, quamdiu judicamus prudentem Deum et tales actiones permittere, et libertatem nostram nequaquam coarctare. Contra 3.m 1.o idem ejus valet in majori probabilitate contra legem. 2.o judicatur positive, prudentem esse, dari talem permissionem: quare non jus dubium, sed saltem vere probabile datur.

13

Sectio 3.a

Objectiones in contrarium.

15.

1.a S. Thomas e-
" quodlib. 9. artic. 15. ait: respondeo dicendum, quod om-
" nis quaestio, in qua de peccato mortali quaeritur,
" nisi expresse veritas habeatur, periculose determinatur:
" quia error, quo non creditur esse mortale id quod est, conscientiam non ex-
" cusat a toto, licet forte a tanto. Error vero, quo
" creditur esse mortale, quod non est mortale, ex conscientia
" ligat ad mortale. Praecipue autem periculum
" est, ubi veritas ambigua est, quod in hac quaestione
" accidit:::::::: in jure namque divino non invenitur
" determinata expresse. Inferunt: igitur D. Thomas
non excusat eum, qui sequitur opinionem probabilem
libertati faventem, ubi veritas est ambigua. In-
ferimus nos: quod docet S. Doctor, quod ubi veritas
non invenitur expresse determinata, de peccato mortali
non est damnandus. 16.

Optima erit responsio expositio S.ti
" Antoninus parte 2. tit. 1. cap. 11: notandum est quod
" dicit S. Thomas in quadam quaestione de quodli

12.
" betur, 2.º quaestio in qua agitur de aliquo ac
" tu, utrum sit peccatum mortale, vel non, non
" nisi ad hoc habeatur authoritatem expressam Scrip
" turae Sacrae, aut Canonis Ecclesiae, vel evi
" dentem rationem, non nisi periculosissime determinatur
" nam si determinet, quod sit ibi mortale, et non
" sit mortale, peccabit, contra faciens, quia omne
" quod est contra conscientiam, aedificat ad gehen
" nam. Sed hoc 2.º videtur sane intelligendum,
" quando errat ex crassa ignorantia: secus si ex
" probabili puta, quia consuluit peritos in tali
" materia, a quibus dicitur illud tale non esse
" mortale; videtur enim tunc in eo esse ignoran
" tia quasi invincibilis, quae excusat a toto.
Et hoc quantum ad ea, quae non sunt expresse
" contra jus divinum, vel naturale vel contra Arti
" culos Fidei, et decem praeceptas, in quibus ig
" norans ignorabitur.

17. 2.ª omnis actio ut honesta
sit, conformari debet legi aeternae: ergo si proba
bilis difformiter aparet legi aeternae, honesta esse
non potest. Respondet: duas ut P. Terillo distin
guendas sunt in Deo leges aeternas, alia absoluta

p.^r se, sive an̂s; altera subsequens, sive per ac cidens. 1.ª procedit independenter ab errore humanę mentis; 2.ª dependenter ab errore. Per legem antecedentę Deus vult, talia observari; at n̄ vult, p.^r consequentę astringi eos, qui in invincibili ignorantia versant.^r Deus itaq.^e vult, hoñes teneri ad suas leges 2.^s q.^d sunt in eorũ conscientia. Undè distinguendũ est an̂s: conformari debet legi ęternę subsequenti, seu prout est in conscientia; dist.^o antecedenti, seu prout est in se; nĝat, imò suppositũ, quod pro casu dubij detur lex antecedens obligans. 18.

Perpendite: quando clamant Adversarij, licitũ non esse sequi contra legẽ opinionẽ faventẽ libertati, implicant in terminis: quotiescumque si quidẽ lex adsit, quę aliquid vetet, releganda est procul opinio libertati favens; at verò prius tunc probanda ê legis existentia. Apponam exemplũ in lege ista: in diebus festis opera servilia sunt illicita. Quęro nunc: qui credit, die festo licitũ esse depingere, sentit nè, licitũ esse

12 depingere contra legem? Neutiquam. Credit sane quod pingere non est opus servile. Hinc perperam arguet, qui teneat pingere esse opus servile, si contendat, non esse licitum pingere: quatenus est contra legem, cum de ejusmodi lege dubitet. Melius asseret, quod contrariae opinio militat non contra legem, sed contra sententiam eorum, qui defendunt, quod tali casu adest lex, pingere prohibens. Sequentes igitur opinionem pro libertate agunt non contra legem, sed contra sententiam affirmantium, legem adesse.

13 Ob. 3ª libertatis possessio praevalere nequit possessioni Dei, qui antecedenter habet hominis dominium; atque adeo homo agere non potest, nisi quod Deus ei permiserit. Resp. Respondet N. verum est, quod possessio Dei, seu divinae legis praeferenda est possessioni libertatis, quando constat de lege. Caeterum cum de ea dubitatur, atque probabile est, quod lex non adsit, parere non tenetur homo, cui concessum est a Deo suae libertatis dominium. 2º lex divina prout ab aeterno a Deo constituta prior est utique hominis libertate: legis

obligatio ē in tpōre, libertati posterior: quippè lex promulgata, significativè hōi jā in sua libertate cōstituto, ut p[t] juxta illud Ecclesiastici 15. versic. 14: Deus ab initio cōstituit hōm, et reliquit illud in manu consilij sui. Adjecit mandata, et precepta sua, si volueris mandata servare conservabunt te.

2a. 2.ª ac xioma illud nobis pergratum, qd in dubio melior ē cōditio possidentis, procedit duntàxat in māā justitiæ, n̄ verò in alijs. Respondeo: opposita sententia cōmunissima ē, ut videri potest apd La-Croix, vel Moya. Procedit enim in alijs materijs 1°, quià ido ē motibus; sicut etenim in māā justitiæ melior est cōditio possidentis quatenus possessor hbēt jus certum in re, quo expoliari nequit per jus dubium alterius, ità pariter in alijs. 2°, quià possessor, ut ait P. Sanchez ē titulus universalis omnibus virtutibus, eo modo quo aliqua pars pōalis justitiæ, ut obedientia Dei (~~tribunal~~) transcendit omnes virtutes. Quarè si injustum foret privare in

dubio possidentem jure suo, similiter injustè erit legis hominis, sua possessa libertate privare.

21. Instant: eatenus melior est conditio possidentis, quatenus possessio firmat praesumptionem, quod possessor verum habeat jus: atqui hoc tantum evenit in materia justitiae, non aliter. Respondetur ejusmodi regula non praecisè, nec asserit duntaxat, quod in aequali casu, caeteris paribus sit possessoris, sed quod melior actu est conditio possidentis, quae quidem praebet possidenti speciale jus: quia spoliare aliquem possessione rei odiosa est, quae in dubio peragi nequaquam debet, et quia nemini imponenda est obligatio certa, cum incertum est debitum, et quia sicuti occupatio est justus titulus rei possidendi, ita possessio eandem retinendi: possessio siquidem nil aliud, quam jus insistendi in re non prohibita possidere, ut definiunt Juristae: ut possessor, ipso D. Augustino rectissimè dicit, quamdiu se possidere ignorat alienum.

Sectio 2.ª

Lex, ut obliget debet esse sufficienter intimata.

22. Atinc 2.ª ratio: Licet existeret fortasse lex, quæ prohiberet sequi probabilia, illa tamen lex non ē sufficienter intimata, promulgatavé: ergo non obligat. Conâ docet ab omnibus cum S. Thoma 1.ª 2.æ quæst. 90. artic. 4.º ad hoc quod lex virtutem obligandi obtineat, quod ē proprium legis, oportet, quod aplicetur hominibus, qui secundum eam regulari debent. Talis autem aplicatio fit, per hoc quod in notitiam eorum deducitur ex ipsa promulgatione. Unde promulgatio ipsa necessaria ē ad hoc, quod lex habeat suam virtutem. Idem docebatur ab Angelico Magistro quæst. 17. de veritate artic. 3. et idem stabilitur â Graciano cap. in istis dist. 2: leges instituuntur dum promulgantur conspicua inxe nè innocentium.

23. Probatur ant.: sufficiens promulgatio, publicatio ē externa, scilicet quæ legis existentia fit subdito certa, manifestaque: quippè in dubio, an detur lex, abstat contra R. P. Blasium Lopez th. mox.

18. ex impositione libertati; sed n̄ datur talis publicatio ex-
terna legis, prohibentis sequi probabilia. Probatur: ex dubitat, pru-
dens de existentia talis publicationis; imò ex probabiliter negat talis
publicatio, ipsa n̄ datur; atqui sic dubitat, et negat talis pu-
blicatio: Probatur: prudens dubitat, an existat talis lex prohibens,
atque probabile ē n̄ existere ex certum sit, plurimos nega-
re, et certum sit sententiam negantem ēē probabilem: ergo.
Pro antecedenti sufficiat modo, Terillus ex omni ætate, statu, et con-
ditione Auth. citare 200. plerosque à se visos: Iuvat
addere 25. aliosque multos Moya supra addere.

22. Ita quod plures
equidem sunt, qui defendunt, legem dari, quæ permittit sequi
probabilia, atque in rei veritate probabilium ē, id ipsis licere, ut in
posterum patefiet: ergo lex permitens ē magis promulgata,
quam opposita prohibens. Urgetur: si lex prohibens vel lata, vel
sufficienter intimata fuisset: veritas sanè ejusmodi legis
innotuisset post tantas inquisitiones: n̄ innotuit. Quidquid con-
trarium plures probabiliorem credunt, quod ipse Moya de opinio-
ne probabili quæst. 6. num. 11. hanc, inquit, ego amplector,
quod probabiliorem judico, quod proindè, qui censent tuta
conscientia, ipso omnium theologorum sententiam amplecti
poterunt, et à peccati periculo immunes exeunt.

25. Ratio traditæ doctrinæ

manifesta est. Legis promulgatio ad legis essentiam pertinet. Quando vero dubitatur de promulgatione, de lege enim dubitatur: quare sicut lex ut obliget, certa esse debet, pariter promulgatio, quae legis constitutiva est. Optime propterea S. Leo Papa cap. sicut quaedam dist. 120: in iis, quae dubia fuerint, aut obscura id noverimus sequendum, quod nec praeceptis Evangelicis, nec decretis SS. PP. inveniatur adversum. Optime Innocentius IV. cap. cum est: non peccat mortaliter qui sequitur intellectum alicujus gravis Authoris, dummodo tamen error versetur circa subtilitatem legum: subtilitatem inquam, hoc est dictum aliquod obscurum quod Interpretes diversissime declarant, et exponit Panormitanus. 26.

Quidvis igitur ubi de lege prohibente praedicto modo certus est, prout ei libuerit, operari utique potest. Dicendum, dicit S. Thomas quaest. 17. de veritate artic. 3°, quod conscientia procul dubio ligat. At videndum autem quomodo ligat, sciendum, quod ligatio metaphorice á corporalibus ad spiritualia sumpta necessitatis impositionem importat; ille enim qui ligatus est,

20. necessitatem habet consistendi in loco, ubi ligatur est, et aufert ei potestas alio divertendi: Infert: ergo qui per intimationem, aut scientiam non est ligatus á lege, sivè praecepto, gaudet potestate divertendi quo vellit.

Sectio 5.ta

Objectiones contrariae.

27. 1.a D. Thomas 1.a 2.ae quest. 90. artic. 4. inquit: illi coram quibus lex non promulgatur, obligantur ad legem observandam, inquantum in eorum noticiam devenit per alios, vel devenire potest promulgatione facta: ergo ut lex obliget, necessarium non est, quod particulari cuilibet intimetur; satis erit, communitati esse intimatam. Respondetur: inficiatur nemo, sufficere, legem, ut particulares obliget, fuisse aliquando communitati intimatam. At requiritur semper, ut particulares teneantur, quod legis intimationem norint factam communitati: si quidem ad legem obligantur inquantum in eorum noticiam devenit. Caeterum quo modo dici poterit sufficiens intimata illa

lex, quæ in Sapientiæ dixoverit?? 28.

2.ª cum dubitat de lege prohibente aliquam actionem, dubitat ꝯ, an homo in potestate sit suæ libertatis ad illam exequendam. Respondet: qdo lex nõ ê certa, libertas possidet, et nõ ei indicitur actio post adhibitam diligentiam ad veritatem inveniendam, donec ipsi constet de lege prohibente. Qdo verò certa sit lex, dubitet quê de revocatione, servanda ê indubio, donec de revocatione constet: quia nimirum tunc lex possidet. Homo itaque ab omni culpa immunis ê, si de lege, vetante incertus sit. Quamvis etenim dictã legem fortè existentem exeret, invincibilis eum excusat ignorantia.

3.ª 29.

nõ requiritur promulgatio in lege divina, sicuti requiritur in humana. Respondet: lex sivè humana, sivè divina debet ut obliget, esse sufficienter promulgata, nota aplicatavè quoad nos, prout vocare volueris: quippè si pbabile ê, aliquam legem nõ eê, neque esse sufficienter promulgatam, ad illam nemo tenetur, cum indubio legis nrã possideat libertas. At pbabile ê, imò probabilissimum,

22. legem sequendi tutiora, aut probabiliora non adesse, neque esse sufficienter intimatam. Interea certum est, quod Deus intelligitur statim, ac legem edidisse, simul eandem evulgasse taliter ut ipsam dignoscentes statim ac sciunt, observare teneantur. Non ita Superiores humani, qui possunt post editam legem velle, ut obliget non nisi pro promulgatione; ita tamen ut possint, postquam tulerunt legem et mutare consilium, et nolle adeoque subditos constringere, ipsamet non evulgata. Certum est hoc. Sed quid?

30. 2.a leges naturales, et divinae sunt aeternae, sunt priores libertate nostra, adeoque adversus hanc praecellenti gaudent possessione: ergo in dubiis cum existant, standum erit pro illis contra libertatem. Confirmatur: quia praedictae leges favorabiles sunt ut pote summe utiles; et favorabilia sunt amplianda. Respondetur distinguendo antecedens: leges aeternae, si sint certae, sunt priores, et possident contra libertatem; concedo: si incertae sint; nego antecedens. Si tota legis essentia, ejusque praedata sint dubia, dubia pariter erit ejus prioritas ac possessio. Duo hic opportune offer-

randa. 1.º divina lex sufficienti indiget notitia per revelationem, predicationemve facta. Similiter lex naturalis, partim remotè per ipsam naturam rationalem, in qua recidet, partim proximè per dictamina rationis nobis etiam innotescere debet. 31

2.º lex naturalis prout est in Deo rationem legis non habet proximè nisi compleatur per legem naturalem prout in Creatura. Lex naturalis juxta D. Thomam nil aliud est, quam conceptio homini naturaliter indita, qua dirigitur ad convenienter agendum in actionibus propriis. Unde ipsa nec habet rationem completam legis, nec possidet antequam supponatur ex parte Creaturae dictamen, aut cognitio. Simili modo licet detur legem positivam prout est in Deo, esse simpliciter ab aeterno; non tamen possidet erga singulos, si apud singulos cognita non sit. 32 lex illa possidebit, si probabilius sit, legem naturalem, aut divinam non existere? Ad 3.um respondetur sufficere probabile esse, legem non dari, ut haec in dubio positivo non compleatur, nec possideat favorabiliter; sicut sufficit in casu opinionis probabilioris de non existentia legis.

22. 32. 5.ᵗᵒ si talis lex non foret nobis sufficienter intimata, agere contra illam non quidem esset transgressio materialis. Confirmatur 1.º requisita tali promulgatione frustra erit omnibus theologia moralis: non licitum erit sequi omne, circa quod dentur diversorum theologorum opiniones. 2.º frustra Deus dedisset legem, quae est sub opinionibus, si noluisset saltem illum, qui ut judicat, aut judicare potest probabiliter dari legem, lege obligari. Respondeo: si non sit lex, non est transgressio materialis legis ut in mente legislatoris, et ut promulgatae aliquod saltem, pia condescendo omnibus cum ignorantia invincibili cujuscumque degier.

33. Ad 1.am confirmationem: scire necesse est, an dentur motiva probabilia, et an hic certo probabilia sint. Illis est intenso studio nec veritas directe quaeri potest, nec certa probabilitas inveniri. Ad 2.am Deus eo ipso, quod voluerit, legem esse sub opinionibus noluit ad illum obligare; si enim voluisset, certam dedisset notitiam. Nec frustra ejusmodi dedit legem. Quae sub opinionibus est, est materia Concilii. Quarsinis

ē obligare, vel certò, vel probabiliter. Hinc Deus quaestà dedit legem, rnâ quae ē opinio probabilior? Respondeant Adversarij. 32.

6: quod probabilius est, dari legem, probabilius etiam ē, dari sufficientem ejusdem promulgationem: ergo obstat? 1.º cum adsint rationes firmiores, quae probant, et legem ēē, et obligare, communis sensus, et recta ratio dictant, legem servandam. 2.º reprehensione dignus ē servus ille, qui nihil aliud vellit exequi praeter illud, quod certò sciat à suo Domino praeceptum. 3.º lex divina ē sufficienter intimata illi, qui habet majus fundamentum ad decernendum pro illius existentia. Respondetur: lex proximè non obligat, nisi moraliter certum sit, legem existere, vel non esse probabile, illam non existere; alioquin libertas possidet contra legem. Sed licet probabilius sit, quod lex ejusque promulgatio existat, certum non ideo moraliter est, legem existere; imò, ut supponitur, probabile manere. Et undè nam probatur, dari legem constringentem ad tutiorem, vel probabiliorem? Sententia nostra saltem probabilior est. 33.

Ad 1.º 3.º [illegible]

ur: neque sensus communis, neque recta ratio dictant

26. legis tunc ex obligatione observandæ, cum non debeat sufficiens promulgatio legis obligantis ad probabiliorem. Ad 2m ingenue laudo utique dignumque efficere gratiora Deo aut intentiora, quæ quidem ** servus optime se gereret, si ageret, quæ suo Domino magis placere dignosceret. Verumtamen imprudens sibi desingeret, ipsumet ad omnia esse obligatum, de quibus dubitat, an Dominus præceperit. O quam nunc exclamatio Ligorii: utinam Christiani leges certas servarent, in eis addant incepta! Sicut enim Deus præcepit, nihil e lege auferendum, ita nihil addendum, ut Deuteronomii 4o versu 2: non addetis ad verbum, quod loquor vobis, nec auferetis ab eo.

** proprii commodi, et non obligationis

36. Ad 3m quamvis judicare possum probabilius legem existere, mihi certo probabile est legem non existere; atque adeo prudens possum opponere contra legem. Lex itaque certo obligat, unde ipsa certo constat. Obligat probabiliter, cum tantum probabiliter constat. Velle, laudatur nemper, inquit Ligorius; vellent autores rigidæ sententiæ multos obstringere ad observandum tam quæ leges omnes illas opiniones, quas probabiliores pro lege ipsi esse dubitant. Autores autem nostræ sententiæ volunt, leges servari ut

leges, opiniones autem ut opiniones, quæ nunquam vim legis habere possunt.

Sectio 6.ª

Operans ex probabili non esset practicè dubius de honestate actionis.

37.

3.ª ratio: obligatio sequendi probabiliora, aut tutiora eatenus juxta Adversarios daretur, quatenus operans ex probabili esset practicè dubius de honestate actionis; falsum est hoc: nam habet judicium probabile directum de honestate actionis, habetque insuper, ac insimul ultimum dictamen certum de honestate actionis: ergo. Minor duo complectitur atento studio dignissima. 1.º quod ad honestè operandum est, ac debet esse moraliter certum dictamen ultimum practicum etc. In hoc conveniunt DD. Doct. omnes. 2.º quod ante operationem servanda est praxis ejusmodi dictaminis ritè efformandi.

1.º constare debet ex S. Thoma ad conscientiam exigente, ut in nullam dubitationem adducatur; conscientiam vocante aplicationem scientiæ ad actum,

R. P. Blasius Lopez Theol. mor.

28 et asserente Conscientia includere scientiam. De
incepi, qui operatur judicio practico tantum pro-
babili sit judicium, cui innititur, posse esse falsum:
ergo certum non est, se non peccare formaliter: ergo se exponit
periculo peccandi formaliter, atque adeò contemnit
virtualiter legem. Ulterius ultimum conscientiae dictamen
tribunal eminet irrefragabile, ut homo vel
absolvatur ut ... innocens, vel ut nocens damne-
netur; atqui dictamen tantum probabile non est irre-
fragabile, cum possimus illud revincere, ut neque
convincens, neque necessitans intellectum. Insuper, qui sum-
ptus patitur, aut suspicione peccati, debet pri-
us se resolvere saltem operitè;

32 Atqui existimans
tantum probabiliter aliquid esse licitum, patitur ut plus
quam suspicione, aut scrupulum, an illicitum sit
idem, cum utrimque militent solida motiva: nisi
ergo aliundè certior fiat de honestate operatio-
nis, peccabit. Denique: ut absit procul peccandi pe-
riculum, debet quis dignoscere, verum esse, quod
nimirum operando juxta dictamen probabile non pec-
cet; sed per ultimum dictamen hanc sua diriget ope-
ratio: ergo haec ultima cognitio erit dictamen practicum

idq. certū saltē moralī, saltē, inquā, moralī certū: impossibile namq. ē erga omnia agibilia habere dictamina metaphicè, aut phicè certa: unde cū Deus impossibilia n̄ jubeat, sufficit dictamina habere moralī certa, ut cōmunissimè omnes. 20.

2.o parū astabit, si aliquis observent regulæ: 1.a intendens ex probabili operari, certus eē debet, opinionē libertati faventē eē verè pbabilē. Nec sufficit, q.d aliquis mente recolens opinionē sciat, fateaturq; aliquos docere, quod liceat pingere die festo v.g. Requirit q.d n̄ dubius maneat, et veluti nutans sententiam in affirmantē et negantē; tunc etenim nullū efformavit conscientiæ, neq. judicium certū sibi de hac restare operationis. Ulterius progrediendum ē. Sē practicè resolvere debet omninò. 2.a nec sufficit opinio pbabilis, imò nec probabilior ut ultimò efficit dictamen conscientiæ. Certum hoc debet esse, ut operatio honesta evadat, si eidem cōformetur. 21.

3.a ejusmodi dictamen nequit deduci ex probabili opinione tamquā ex una premissa: deducendum ē ex duabus premissis certis; aliter dictamen dimanans ex una premis-

30. tantum probabili, ut patet sequenti devisione, quia est ejus tantum probabilis. Praeterea: nequit esse ultimum dictamen syllogismus hic: actio non servilis licet die festo; pingere est actio non servilis: ergo licet. Hanc ob causam praemissarum una, ex qua dictamen oritur, respicere debet ut objectum opinionem probabilem non in quantum affirmet, quod illa sit vera, sed quod sit vere probabilis. Minime vero ad operandum unusquisque defatigandus est, ut dialectice sibi construat reflexivum discursum. Sat est, quod sciat, se operari juxta probabilem opinionem: quippe tunc virtualiter, sufficienterque sibi procudit ultimum dictamen morale certum.

22. Ergo quomodo elaborandum est dictamen hoc? en multiplici modo: quod prudens judico mihi hic et nunc licere, certum est mihi hic, et nunc licere; sed prudenter judico mihi hic et nunc licere pingere die festo: ergo certum est mihi hic et nunc die festo licere pingere. Hoc prudenter judico, quod judicant
16 viri gravissimi, et periti; sed hi judicant, mihi hic et nunc die festo licere pingere: ergo. Licita est mihi omnis actio, quam post honestum examen prudenter judico non esse prohibitam: atqui

ità judico mihi n eē prohibitam hanc aut illā actionē: ergo. Quod viri prudentes dicunt eē licitū, quodque sic eē persuadent rationes gravis momenti, hoc prudens judico eē licitum; viri prudentes dicunt hoc vel illud esse licitū, atque id ipsū persuadent rationes gravis momenti: ergo.

Sectio 7ª

Objectiones contrariæ.

93.

1ª ex S. Thomas 1. 2ª quæst. 96. artic. 1. respondendo ad 3.m in rebus contingentibus, et humanis talis sufficit certitudinem ad hoc ut aliquid sit verū, ut in pluribus, si licèt interdum deficiat in paucioribus hoc ē, sat ē, quod probabilius sit; atqui quod de lege dicit, potius dicendū de dictamine conscientiæ. Idē docet S. Doct.r 2ª 2æ quæst. 70. artic. 2. Resp.. certi enim.d in nrā sententia, nos ex operatione n peccare; certi enim etiā de statu gratiæ, quod abst dubio ē contra scripturā, et PP. Ergo. neque erunt in nobis peccata oculta, vel dubiat

neq. scrupuli. Negat m. Licèt sufficiat ad legem humanam, quod enuntiet probabilius verum, non sufficit ad operandum 2º. illa: nam legislator et fallere, et falli potest; ideò non vitaret periculum peccandi formalis.

24. Ad confirmationem: ad summum certi erimus nos non peccare, cum hunc actum operamur! At verò cum alios operati fuimus, forsitan cum dubio, vel ex temeritate, aut vincibili ignorantiâ fuimus operati. Et quisque post peccatum ante hac commissum certus esse valet de efficatiâ contritionis seu de vera poenitentia? Ad urgentiam: erunt peccata oculta; poterimus enim delinquere, delictorumque oblivisci: erunt dubia; dubitamus enim sæpè de sufficienti conscientiæ practicæ efformatione; dubitamus, an cum timore peccati formalis processerit operatio; dubitamus, an idonea semper fuerit tentationibus resistentia: erunt scrupuli, cum sit ancietatis animi certitudini conscientiæ neutiquam inimica.

25. 2º. ad vitandum periculum formalis peccandi sat est, si præmissa morali diligentia exequar

g. mihi videt honestu; atqui premissa hac n̄ erit semper mihi certu, g. operer honestè. Ofrat: miseri, miserandique erunt ruder, ut porè, qui non sibi constituunt ultimu dictamen serititudine plenu. Urget: nemo potest esse certus: g. in tali judicio procedat sine passione: n̄ neq. quod habeat juditiu certu. Distinguit m: n̄ erit certu vi juditij directi, et speculativi; ddit: vi reflexi, et practici; ngat. Pensatis omnibus debet esse mihi probabile, g. sit licitu. Indè eo ipso certo judicabo practicè, et reflexè, ipsu mihi licitu fore.

26.

Ad Ofraons: interroga Rusticos, cur hoc, vel illud efficiant sine hesitatione? Respondebunt stati, quia licitu reputant sibi, adeo q. nullu ipsos peccatu committerer. En dictamen reflexu non pro lxpà Dialectica methodo in sillogismus efformare. Ad urgentia indirectè: multò minus certus erit in juditio directo, vel probabiliore, quod sine passione procedat. Directè ngat a meis sensio, experior, g. procedam bona fide; ideo certus mihi moralis sum, g. egomet n̄ procedo

32. expatione. Adexit forte ignorantia error ve: at erit inculpabilis erga veritatem obi, put e in se.

27. Dic

operans ex judicio prudenti n peccat; ita operat operans ex judicio probabili: hoc si quidem prudens est; licet enim fortasse non sit verum, et adest rationabile motivum, et omnis abest temeritas. Confrat: probabile dictamen sufficit ad excludendam peccati conscientiam; dicit enim quis cum operat, e mihi licitum pingere die festo; atqui impossibile e, quod cum illo dictamine aliud dictamat, quo dicat, peccatum admitto pingendo die festo. Urges: judicium directum de honestate operationis fundat, trahitque judicium reflexum, ac certum de ipsamet honestate: q excludit formidinem peccati; q sufficit se solo ad honestatem operationis. Distinguit mi operans ex judicio prudenti removente periculum peccati fralis; dic: n removente; ngat, imo suppositum, qd prudens sit: nam operat imprudens se exponens periculo fralis peccandi. Eveniet hoc, si ex judicio solum probabili operet imediate. Ngat mi Confraonis. Dr probabile

dictamen diceret quis cum formidine licitum ē mihi pingere die festo: unde per tale judicium directum nequit dicere, pingendo peccatum admitto. At per reflexum judicium, quod tendit in formidinem prioris judicii, at in cognitum periculum peccandi, dicere quis debet, se pingendo utique peccare, cum animadvertat, exponi peccandi periculo. Verumtamen judicium hoc cum priori stat: ē siquidem de alio plane objecto. 28.

Rogat 1º urgentius aliquis. Qui judicat probabile, ñ ēē servile pingere diē festo, poterit vi talis judicii credere ñ esse pro libitum pingere ea nempe ratione quod sit opus servile. At judicare poterit adhuc, periculum esse peccati formalis. Distinguitur 2º consequens: excludit fundamentalis, vel fundat judicium, quo formido excludat; dicit: formalis ex se ipso; negatur. Et tunc si ejusmodi reflexum judicium ñ detur seu impossibile sit, nemo licite operaret ex judicio directo nēque quis probabilissime cum operaret cum formidine peccati; consequenter bona fide ñ operaret. 29.

2º Qui operatur

ex conscientia invincibiliter erronea non peccat; ergo
hic non operatur ex dictamine certo: quippe dictamen
illud nec quidem verum est. Confirmatur: licet probabili-
tantum judicet Missionarius, ipsum non inducendum
ad peccandum, licite adiit Barbaros nudos suae
spe conversionis: Medicus etiam quamvis pro-
babiliter duntaxat aestimans operetur, dubia prae-
scribit medicamenta: ergo licite etiam operabor
ego unice probabiliter existimans, me non pecca-
turum. Urgetur: ergo si ad licite operandum requiritur
judicium certum de honestate, ad operandum illici-
te requiretur judicium certum de inhonestate. Ne-
gatur min. Qui taliter operatur, duplici judicio ar-
matus est et directo falso quidem, et reflexo
utique certo. Directo: ergo mendatio impediri
potest injustum homicidium, est licitum mentiri;
hic potest impediri injustum homicidium: ergo re-
flexo: mentiens ergo invincibiliter judicat esse
mentiendum non peccat; hic ego mentiens pro
impediendo homicidio invincibiliter judico, mi-
hi esse mentiendum: ergo Ultimo hoc proxime,
ac immediate regulatur operatio.

Negatur Confirmatio

nis coa. Missionarius, et Medicus certi sunt de honestate suæ operationis vi 2plicis reflexi dictaminis: 1.us q.a honestum est pro salute proximi se exponere periculo remoto maximè cum præsto adsint ex charitate operanti specialia Dei auxilia. 2.us quatenus honestum ē pro Medicis artis regulas; ij desiderant certa remedia, adhibere dubia, quæ desperatis sæpè ægris fuerunt saluti. Rpdē coā urgentiæ. Oppositum sequi videt. Cum operat aliquis sine judicio de honestate, operat inhonestè, adverterq. carentiā judicij, et si judicium reflexum n̄ habeat de inhonestate; bonum etenim ex integra caā ē, malum ex quolibet defectu. Et quid. omitat cōrr: semper adesse videt judicium certum obligationis vel operandi alij, vel abstinendi. Undè plena erit semper advertentia alicujus malitiæ, aut malitiæ in genere, sed non semper gravis. Procterea peccaret levis quis potest ex malitiæ gravis semiplena advertentia.

Deduces 51.

1.°, neutiqum requiri, judicium directum certum forè; alij vera erit propositio, quæ Alexander 8. P. Blasius Lop.z theol. mor.

38. VIII. damnavit: n̄ licet sequi opinionē vel inter probabiles probabilissimam, cy probabilissima opinio probabilitatis fines n̄ excedat. Secundo stante, q. directy judicij certy esse debeat, evanescit, perituer quaestio utrum liceat sequi opinionē minus probabilē: nisi pro una parte militet certitudo salty moralis, oppositū n̄ erit stricte probabile. Quare tota sistit difficultas in cōflictu opinionū tanty directe probabiliorū, tutiorisve, et minus vere tamē probabili. 1°. dico: quia nimis raro liceret operari 2[?] alterutrā opinionē probabile. Urgeret probabilioritas obligatio sequendi tutiora.

52. Ratio: si opiniones sint eque probabiles, vel si probabilitatis excessus pro una pte notabilis n̄ sit, abstinendy ē jx Adversarios ab operatione, sive tutius (?) amplectendy ē. Atquando dignosceā talis excessus? q. do sufficientia preponderantis motivi satis sciet? n̄ nisi rarissimè, n̄ nisi difficilimè. Incidendy igitur ē in tutiorismum. Quarto: nè credimus Adversarijs, licet asseverent, se ipsos operari ex judicio suo directo

tamquā ultimo dictamine. Hi verò certiori reflectioni innituntur. Pater Adamus Cherermeich, imo utrumque Gonzalez et Camargo. Isti equidem alii advè simile præconcipiunt juditium: Certò prudenter agimus sequendo judicium directum simpliciter prudens et probabile: quia Deus, et prudentia non obligant ad juditium certius. Juditium hoc, aut simile reflexum est. Est præterea certius judicio præcise directo.

Sectio 8.

In usu opinionis probabilis datur judicium practicè certum, licet juditium speculativum sit probabile et speculativè dubium.

53.

2ª ratio in prædicto usu adest ejusmodi juditium, si ad licitè operandum non requiritur certitudo de veritate rei, sed de honestate actionis; atqui non requiritur nisi hæc certitudo: ergo. Probatur ratio cui opponitur: utitur quis opinione probabili ritè. Juditium illud speculativum probabile, aut speculativè

20. tivè dubiu, quod habet circa rei opinatæ probabilitatẽ practicũ sit p.ᵒ aliud judiciũ certũ etiam speculativũ de honestate actionis. Judiciũ autẽ practicũ n̄ est quid diversũ à speculativo. Et utiq. diversũ à V. illo judicio speculativo respiciente rei veritatẽ. Verũ n̄ diversificat, sed conformat, ultimo judicio speculativo q. respicit honestatẽ actionis, et q.ᵈ ex omnibᵘˢ pensatis redditᵘʳ moraliter certũ, atq.ᵉ etiã, ex quo consurgit judiciũ practicũ pariter certũ. Huic rattocinandi modus subdit Ligorius, nullũ certè involvit contradictionẽ nisi apᵈ eos, qui rẽ aut n̄ intelligunt, aut contendendi causâ intelligere nolunt.

52. Optimè sanè coherent formido, et certitudo, quæ reperiunt et in judicio probabili, et incerto, cũ idẽ objẽ n̄ pertingat. Formido opinionis respicit veritatẽ, certitudo honestatẽ usus illius. Poterit siquidẽ esse dubiũ an contractus iste sit usurarius, et esse certus, è contrario licere tibi eundẽ inire ob reflexas rationes, quæ moralis honestatis certitudinẽ fundat. Si igitur apᵈ adversarios licet operari cũ probabiliori opinione, cur nobis licitũ n̄ erit sententiã nrã. usus quæ moraliter

certa est, profecto juditij hoc nihil aliud est, quam aplicatio

principij generalis ad particulares casus, qui in ipso

absoluto includunt. 55.

Enim vero si Adversarius admittat

legem duviam v.g. non obligare, supposito, quod in determinato casu

lex certa non adsit, non poterit ostendere, me ad illam teneri. Atqui ad

~~justificandam~~ legem duviam vera sufficit in contrarium proba- * constituendam

bilitas: quia licet opinio de lege sit probabilior, possum judicium cer-

tum habere, quod liceat mihi operari contra probabiliorem, dato me

habere judicium, adeo probabile, nimirum legem duviam

non obligare. Tenemur itaque sectari, et licet nobis unice

amplecti, quod probabilissimum apparet circa veritatem ho-

nestatis usus, non autem semper circa veritatem opini-

onis. 56.

Desinant, pacifice loquar, desinant Adver-

sarij et nostri judicij reflexi improvare, et exprobrare

vare nostrae sententiae reflectionibus hisce lapida-

tem omnes in operando apud ipsos palliantis,

foventisque. Sententias nostras reflexas exhivuimus,

ac exhivendus non reflexo, sed directe stabilimus ra-

tionibus, quae probabilissimam reddunt imo

moralem certam. (esta coxral lo hize, sin que

me quede durmiendo en el Coleg.º y no fui al Clase)

22. quæ probabilissima reddunt, imò morali certa. Ex-
probationibus, quas eruditus sufficit P.r Concina, mul-
tis respondet locis Roceti. Unum transcribam ex tom.
2. pag. 202: quod ait P.r Concina, negantes sen-
tentiæ (nempè esse mortale non suscipere Sacra-
mentum Extremæ-untionis, seclusio scandalo, et
contemptu) deffendere Summarum probabilistas,
familiarissimum esse, ac inanissimum artificium
ad infamandum probabilismum, ut scilicet omnia man-
ta ipsi referant accepta. Quod Antib.s sententiæ
negantis probabilista sint, de malo, ut ajunt, se
habent; perindè ac si essent Musici. Probabi-
lismum enim sistere; ut notum est, in unica senten-
tia reflexa, non plus se immiscet in senten-
tiam directam, quam se immiscet in Musica.
57. Animum pa-
rumper advertat P.r Concina. Probabilioris-
tæ non paucas tradiderunt sententias, quas
nec ipse probat. Aliquas enim improbat in Hen-
rico à S.to Ignatio, aliquas in Sechinichio,
aliquas in suo Eminentissimo Gotti, aliq.s
in suo Carolo Billuart, aliquas in nostro Co-
mitollo; et sic de alijs. Præterea: multas

absurdas opiniones dixerat docuerit probabiliorista Jansenius, probabiliorista Arnaldus, probabiliorista Vvendrochius, atque ita de reliquis. Demum: plures propositiones damnatae ab Alexandro VIII. probabilioristarum sunt. Quod Alexandrinum decretum quae acriter ussexit in nullos probabilioristas transalpinos, videri poterit in libello, cui titulus: propositiones per Belgium disseminatae jussu Congregationis S.ti Officij collectae parte 5.a artic. 2.o et 3.o 58.

Quaero nunc a P. Concina. Probabilioristae docuerunt nè eas sententias ut probabilioristae? Praedictae sententiae sunt nè fructus, et surculli probabilioristicae plantae? Si quis ad infamandum probabiliorismum passim ingeminaret: Probabilioristae docent; probabilioristae dicunt; probabilioristae disputant; probabilioristae in errorem vocant; solidone artificio uteretur, an potius inanissimo, et puerili? Digneris respondere, ut eadem adversus ipsius responsione probabilistae uti possint. 59.

Hoc addendum. Si multi

92. probabilistæ tradiderunt aliquando doctrinam aliquam, quam ipse improbat; multi probabilistæ tradiderunt oppositam, ut ipse P. Concina sæpè numero non diffitetur. Igitur, cum ex fructu probabilistici plantæ una potius, quam altera, ex probabilismo utraque proficiscatur. Verbo. Hæc sunt duo artificia P. Concinæ familiarissima: ponere semper in scenam probabilistas, ut omnia mala tribuant probabilismo; ponere ut plurimum in scena solos Jesuitas, ut soli Jesuitæ lapidem nota adhæreant. Hæc hic P. Carolus Noceti.

Sectio 9.a

Objectiones.

60. Quæres 1.o quodnam tandem est judicium hoc practicè certum, et quænam hæc certitudo probabilistis rationibus innixa duntaxat? Respondetur: non est denegandum, quod adhærendum morali alicujus sententiæ conscii.

tudinis necessarij neutiquam est, ut Auctores Doctrinae nostrae defensantes omnis prorsus ratione vel levi careant. Sat est, quod illa sententia, perpensis omnibus talis vera appareat, ut oppositis vix aliqua supersit veritatis apparentia; aut talis ut opposita non videatur saltem probabilis. Neque ex uno tantum convincente exorta principio certitudo ista, sed ex pluribus rationibus gravibus verisimilibus etc. Luculenter traditur à Sto Antonino parte 1a tit. 3o cap. 3o Certitudo moralis non resultat ex evidentia demonstrationis, sed ex probabilibus conjecturis grossis, et figurabilibus magis ad unam partem, quam ad alteram se habentibus. Dicitur autem probabile, quod pluribus et maxime sapientibus apparet verum. Neque talis esse debet in re morali moralis certitudo, ut sit moralis certitudo omnino perfecta; et ita docet S. Thomas 2a 2ae quaest. 70. artic. 2o

2a. itemque rogatur, si primum judicium directum alicuius opinio est solum probabilis, quomodo pacto primum judicium reflexum evadere queat moraliter

96. certa? Instat, atque negat iterum: si non est licitum operari nisi cum morali certitudine honestatis actionis, quomodo cum ipsa operabitur, si agit cum opinione probabili, quae non excludit formidinem probabilem de inhonestate actionis?
Respondetur: distinguenda est opinio ac usus opinionis. Aliud est, quod opinio haec in particulari casu sit probabilis; aliud, quod liceat hac opinione uti. Renuimus concedere, esse moralem certam opinionem aliquam judicio directo, et reflexo. Annuimus autem, judicio directo judicium de veritate rei esse tantum probabile; atque judicio judicium reflexum de honestate actionis certum esse morale. Ad instantiam: non cum dubio, sed cum judicio morali certo ex motivis reflexis petito operatur, qui agit opinione probabili ductus.
62. 2dae: ultimum dictamen fundatur in opinione tantum probabili; actus certus nequit fundari in incerto. Instatur: quod est verum tantum ex suppositione falsa, hoc absolute falsum est; ultimum dictamen fundatur in opinione probabili re ipsa falsa est tantum verum ex falsa

suppositione: ergo. Distinguit minorem: requirit fundari in incerto tamquam praemissa seu affirmato ut vero; Concedit: tamquam praevio duntaxat, et affirmato existere; negatur. Actus perfectior in imperfectiori potest fundari. Fundatur equidem in apprehensione judicij. Hoc illo perfectius est. Negatur minor consequentiam. Ultimum dictamen non supponit, quod opinio directa vera sit: supponit unicè, quod existit, aut quod prudens existere potest. Ejusmodi suppositio certissima est.

Quaestio 63.

Quod probabile est esse illicitum hoc nullo modo dici potest esse certo licitum: ergo. Confirmatur Nam si ex eo quod probabile sit esse licitum pingere die festo, deduci potest dictamen certum, quod id licitum sit; pariter ex eo, quod probabile sit, esse illicitum, vel duci poterit dictamen certum, quod sit illicitum. 2º enim nemo unquam modum probabiliter existimans, aliquid licere certo potest illud facere: ego probabiliter existimo, licere pingere die festo: ergo certè possum pingere die festo: enim ergo aliud à contrario: probabiliter existimans aliquid non licere certo non potest facere; tum

98. probabiliter existimat non licere pingere die festo: ergo tu certe non potest pingere, die festo. 3.° si bene agit, qui agit probabiliter honestum, ergo male agit, qui agit probabiliter inhonestum, cum valeat haec contradictoriarum regula: ab opposito consequentis valet ad oppositum antecedentis.

64. Distinguitur antecedens: vi judicii directi; concedo: reflexi; negatur. Non necesse est stabit argumentum, etiamsi opinio adsit probabilior? Ad primam confirmationem negatur sequelam. Illicitum significat non esse licitum, fundaturque negatione, quae negat omnia; non ita licitum, quod cum sit positivum, ad ipsum sufficit, quod detur grave motivum, licet pro opposito simile, aut gravius motivum detur. Ad 2.am negatur minor à consecutione arguentis; vel distinguitur, ut exponatur: probabiliter existimans non licere, certo non potest facere ex vi hujus judicii, quo judicat, non licere, quamvis aliunde non habeat motivum judicandi, quod liceat; concedo: vi alterius judicii, seu motivi, quo judicet, aut judicare possit, licere; negatur. Patet.

65. Ad 3.um negatur consequentia: quae instatur in sequente

probabiliore: quippè probabiliter etiam aget in honestum. Illa tenet regula, si arguat à contradictorie opposito consequentis à contradictorie oppositum ad antecedentis; ad quod etiam quod unus terminus ante est non alterius. Exemplum esto: si est homo, est animal: ergo si non est animal non est homo. Homo est ante non animalis, et non animal est contradictorie oppositum animali: propterea quod valet à negato animali ad contradictorie oppositum homini, quod est non homo. At probabiliter honestum, et probabiliter inhonestum non sunt contradictorie opposita, cum positiva sint. Neuter praeterea ex his terminis est ante non alterius, cum neuter ex altero inferri valeat. 66.

5.ª quod judicium speculativum est dubium, practicum etiam est dubium; operans ergo probabiliter habet judicium speculative dubium. Confirmatur V.: constitutus in dubio an liceat pingere die festo, licitè pinget vi hujus dubii, licet nullum sibi dictamen conformet. 2.º operans ergo minus probabiliter non est certus se eligere rem certam, neque certus est, quod non operetur contra voluntatem, et legem Dei. 3.º oper-

50 rari h.e minus probabile judicat obiectum suum ac tionis esse potius illicitum. R.o si actio n. e certo licita ex principijs directis, simpliciter n. e certo licita, cum bonum ex integra causa, et malum ex quolibet defectu.

67. Retortionis probabilioristae ne immemor sit. Negat m.r Advolant rationes reflexae, ut judicium practicum certum elaboret. Ad 1.am confirmationem: n. haberet certum dictamen quo se dirigeret. Ad 2.am n. e certus, se eligere rem in se et materialiter licitam. At certus est, rem eligere hic et nunc formaliter licitam. Non esset insuper certus, quod non ageret contra legem Dei moralem, et per se, cum eque ac respicit, an ne ipsa actio sit prohibita. At certus esset, se operari secundum legem Dei moralem permissivam. Unde moralia regula e voluntas Dei saltem permittens; quia autem applicans 1.am ultimum dictamen practicum certo verum. Itaque opinio probabilis e quasi fundamentum dictaminis ultimi, cum sit obiectum, erga quod ipsum dictamen reflectit. Verum tamen

nequit dici, quod illa fundat legem Dei consequentis tamquam regula, cum dumtaxat sit conditio, qua posita lex ipsa applicat. 68.

Ad 3.um

te judicare attentis praecise principiis directis, non autem reflexis. Ad quartam: conscientiae certitudo minime innititur cognitionibus directis tamquam praemissis, quas veras assumet, sed unice reflectit supra ipsas ut existentes saltem obiective, nimirum non ut veras, sed ut probabiles existentesque, atque potenter existere in intellectu alicujus viri prudentis, atque periti. Praeterea certus de maxime probabilitate quod obiectum sit illicitum, non est certus attentis praecise directis licitum esse; sed enim est expectatis principiis reflexis. At vero si certus sim de maxime probabilitate, quod obiectum sit impossibile, certus esse non possum, quod sit possibile: quatenus maxime probabilitas de impossibilitate, atque certitudo etiam essent de impossibilitate, ac possibilitate in se ex parte rei. Unde illa, et similes paritates nihil evincunt.

52. 69. 6.a multis. 1. Videtur saltem in dubiis, quod sententia benigna sit minus certa, quam rigida, quae propterea sequi tenemur. Bene certum, dimitte incertum, admonet S. Augustinus qui etiam affirmat: graviter peccat in rebus ad salutem animae pertinentibus vel ex eo solo, quod certis incerta praeponantur. 2o. Religio Romana amplexanda est: omnes siquidem dicunt, in ea nos salvos fieri posse; dicunt autem e diverso in aliis neminem nos posse salvari: pari modo omnes dicunt, nos optime procedere, si sequamur probabiliora; non autem si probabilia sequamur. 3o. judicia reflexa non possunt nec quidem quoad nos obligationem reddere magis certum, quam directa; nihil enim agunt in obiecto; atqui directa non reddunt nisi probabiliter honestum. 4o: nemo certus

70. est, quod sufficienter examinaverit sententiam et, quod, quando judicet sine passione, et quod consultor, quem adit peritus, ac sincerus sit. 5o. rigida sententia saltem probabi-

lis est; q. dixectam 2.° benignam nequit esse certa. 6.° probabile est dari legem de sequendis probabilioribus. 7.° benigna sententia tanti adeò momenti, et veluti totius Theologiæ moralis cardo niti deberet principijs apertè demonstratis. Octavo hæc est: Si Societas Jesu non permisisset rigida ut potè improbabilis in scholis à suis doceri; atqui permittit. Hæc est alia multa in nra. opponunt sententiæ oppositi DD. Doct.s Herculæ tentaverunt humeris montis superaddere montem. Ad I.am 71.

Rigida sententia licet tutior, n. ideò certior est, quippe ad [illegible] benignæ [illegible]. S. Augustinus respondet S.º Antoninus: Augustinus loquitur in dicto capite propiè de eo, qui differt pœnitentiam usque ad extremum vitæ, hujus salvatio est incerta, [illegible] incerta est, et duxit aliter talis verè pœniteat :::::: sed extendat illa authoritas Augustini ad alias materias morales; notandum hic Cancellarius (Gerson [illegible]) quod certitudo, quæ requiritur in materia morali non est certitudo evidentiæ sed probabilis [illegible]. In loco ulteriori loquitur

69. [illegible] [illegible] de illo, qui de fidei veritate plane videtur dubitaret adhuc, an sit peccatum [illegible] [illegible] [illegible]. Sive dubij summo [illegible] imprudens ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tate medij, Et quid? In hoc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuit sequenda. [illegible] [illegible].

72. [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]? [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] certa licite ponen[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] damnavit ut falsa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] damnatione rei [illegible] sibi certe [illegible] [illegible] [illegible] justitia directa tantum probabilitate [illegible], [illegible] licitum esse. Ad 2.m [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et ne temerarie [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] consilij [illegible] [illegible] [illegible] bene.

73. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] benignum esse [illegible] [illegible]

autem improbabilis [illegible] enim probabilia dum [illegible] argumenta probabiliora. Atqui pro benigna argumenta probabiliora sunt. 2° Terrillus asserit contrariam obedientiae [illegible] rigidae esse improbabilem rigidae sententiae, cui aliquam probabilitatem permittit in aliis materiis. Moya, Cardenas et alii tenent benignam esse evidentem, aut moraliter certam, consequenter rigidam improbabilem esse. Neque obest, quod ab aliquibus defendatur, cum extrinseca [illegible] valeat auctoritas adversus principia intrinseca certa. 3° defendimus probabilissime, ultimum dic tamen reflexe certum esse. Certum autem est, licere operari iuxta sententiam probabilissimam. 79.

Ad 6tum [illegible] [illegible] [illegible] esse [illegible] probabilis [illegible] [illegible] Dari [illegible] legis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] multo [illegible] [illegible] multo magis invincibili modo ignorantiae [illegible] quod [illegible] intelligimus, [illegible] humanae [illegible] [illegible] [illegible]. Ad 2um sufficit certitudo moralis. [illegible] ulterius [illegible] [illegible]. Ad 3um [illegible] [illegible] permittit, [illegible] ab illis, qui [illegible]

existimant probabile, alte probabile & definit. Reliqui DD. Doct. examini. Rem mitemini. Certum morale est, quod contritio superna ad poenitentiam sufficit. Videlicet plures Theologi tenent. Deus in [illegible] Eminentissimus [illegible] Pet[illegible] [illegible]. [illegible] igitur, [illegible] probabiliter.

Sectio Vo.

Non omnis opinio speculative probabilis est practice probabilis.

75. Illa est opinio speculative tantum probabilis, quae vel de praxi nihil enuntiat, vel tantum procedit habita ratione principii universalis minime consideratis iis, quae communiter cum praxi conjunguntur. Illa vero est etiam practice probabilis, quae enuntiat licere esse praxim post omnium considerationes, quae in praxi attendi solent, & assentiendum contingere. Sed igitur ratio probabilis est ex communi DD. Doct. [illegible] deducitur usu opinionis probabilis, quod sit practice probabilis omnis opinio probabilis specu-

[illegible] [illegible], [illegible] posset [illegible], aliquam [illegible]
esse in [illegible] [illegible] [illegible] sive circumstantiâ
[illegible], seu [illegible], aut sive periculo [illegible]
[illegible], sive damni [illegible] [illegible]. 76.

[illegible]

[illegible] posset, [illegible] semel lege [illegible], aliave
obligatione [illegible] alicui probabili; [illegible]
sit speculativè probabilis [illegible] [illegible]
[illegible] non est practicè probabilis, quia elidatur, prohibeaturque
à lege, contractu, aliave obligatione. Respondet Cal-
[illegible] fore tunc casum universum, quia variat
omninò circumstantia de novo adveniens in spe-
culatione non considerata. Itaque praxis supra addere
potest circumstantiam non consideratam à speculatione,
quia casus [illegible] [illegible]. [illegible] si superior [illegible]
[illegible] aliquid [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] speculativè, non practicè probabilis. 77.

Opportunè
[illegible] [illegible] [illegible], qui tom. 2. [illegible]
[illegible] pag. 36. et 37. ita eloquitur: placet
indicare discrimen inter probabilitatem speculati-
vam, et probabilitatem practicam, quod [illegible]
[illegible] [illegible] vident, vel simulant se videre.

58. Igitur alia est probabilitas cadens super hanc propositionem:
hoc regnum meum est, alia est probabilitas cadens super
hanc rationem: [illegible] mihi est [illegible] [illegible]
principe possidente hoc regnum, quod produci[illegible]
[illegible] est meum. [illegible] probabilitas est mere specula-
tiva, quia cadit supra actione mere speculativam.
2a est probabilitas practica: [illegible] supra li-
centia actionis, nempe super licentia indicendi
in iis circumstantiis belli.

78. [illegible] posita [illegible] probabilitate
sequeretur 1a exprimit[illegible] probabilitatem se-
queretur illa sententia affirmans, quae [illegible]
cium officium Azorio, Scobario, Filiutio, Lugo, et
Sanchez. Verum 2a illa probabilitas sequenda
laudati Theologi expressissime negarunt illam sequi,
docent non obstante 1a probabilitate speculativa, opini-
no illicitum esse bellum indicere contra quam ipse
manifestissime asserit [illegible] Concina. Illi igitur tantum
[illegible] probabilitate aliqua speculativa sequitur in mo-
[illegible], sed certitudo [illegible], nimirum certi
[illegible] [illegible], nisi de obligatione alicujus
[illegible].

79. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] justus [illegible] Deus, ne [illegible] esse sub [illegible], sed [illegible] obedire. [illegible] [illegible] justus [illegible] Deus, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] intelligentia. [illegible] probabilitas [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] libro [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] obeunt. 80.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Imenait [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] probabilitas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], qui diss. 7.a [illegible]

60\. docet in administratione Sacramentorum licitum esse sequi opinionem practice probabilem omissa tutiore, quam sententiam, inquit D.r Vi[illegible], neque hic rejicit, neque est rejiciendam. Hic P. Viva Commentum sane varissimum [illegible] [illegible] ludit [illegible] thesis.

81\. [illegible] quid Theol.[illegible] damnatae thesi loquuntur de probabilitate speculativa, et non practica? [illegible] non loquitur de probabilitate dirigente operationem, seu administrationem Sacramentorum? ~~[illegible] omnes probabilistae~~ non requirunt probabilitatem practicam ut operatio licita sit? (hoc est verum) at, inquies, nulla opinio est practice probabilis quae exponit Sacramentum periculo frustrationis? (hoc ipso est verissimum) [illegible] erravi de hujus Theol. nova logica ut vidimus) docent licitum esse universe in Sacramentis conficiendis sequi opinionem practice probabilem, omissa tutiore, et probabiliore. Ergo [illegible] ut mea [illegible] [illegible] fert opinio, [illegible] D.r [illegible], qui, [illegible] [illegible] [illegible] thesim [illegible] [illegible] Cardinalis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Conficitur si credimus Patri Con- 82
cinae doctrina Cardinalis de Lugo non est subdu-
cenda à censura damnationis, sive quod idem est,
Cardinalis de Lugo docuit propositionem damnatam: Viva
distinxit probabilitatem speculativam, et practicam,
ut subduceret damnationi doctrinam Cardina-
lis: Viva adhibuit commenta vanissima et
captiosa: Viva deluit damnatam thesim: Viva
propugnavit post damnatam thesim doctrinam
de Lugo non esse rejiciendam gravius erravit,
quam ipse Cardinalis. Haec verè sunt com-
menta vanissima summam injuriam afferentia
Cardinali de Lugo, et Patri Vivae. Praemissa:
in re Sacramentaria qua versamur proba-
bilitas speculativa diversissima est à pro-
babilitate practica; nec solum est diversissima
sed est ab illa separabilis, neque illam infert.

Ostendo 83.

dico: probabile est speculativè validam esse pro
Sacramento Poenitentiae hanc formam: <u>absolvo te</u>,
non adjungendo, <u>à</u> peccatis <u>tuis</u>. Probabile est
speculativè validam esse pro Sacramento
Baptismi hanc aliam: <u>ego te baptizo in nomine</u>

62. Genitoris, et Geniti, et procedentis ab utroque. Probabile est speculative, vel probabile, imò probabilius esse potest hunc humorem ex aqua naturalis, et non artificialis, ideóque esse materiam Baptismi. Probabile est speculative, vel probabile, imò probabilius esse potest hoc vinum, quod incepit aliquantulum acescere adhuc esse verum vinum, ideoque materiam validam Consecrationis. Resp. et si potest P. Concina perseverare etiam nunc post propositionis damnatam hanc probabilitatem, imò etiam probabilioritatem speculativam.

82 Nihilominus illis etiam nunc perseverantibus non datur probabilitas practica, id est probabilitas de licito usu; imò illis etiam nunc perseverantibus, datur ex definitione Ecclesiae certitudo de usu illicito: quia in hac re Sacramentaria probabilitas speculativa non modo diversissima est sed etiam separabilis à probabilitate practica, neque illam infert; atque ideo optimè ac verissimè probabilitatem illam distinguunt à P. Viva, et ab aliis. Et in hoc examinando Auth. propositionis

damnatę; quod ex probabilitate de valore, quę
purè speculativa est, cùm cadat supra rę purè
speculativę, inaluerunt vel probabilitatę prac
ticę, id est, probabilitatę de licito usu; vel im
mediatè ipsius liciti usum, quę nullomodo infe
runt, ut ostensum est. 85.

Hoc præmisso, 3° sum
mę injuriæ affingit Cardinali de Lugo, ejus
doctrinę non esse subducendę à censura dam
nationis, sive ipsum aliquomodo docuisse
propositionę damnatę. Thesis damnata hęc est:
non est illicitum in Sacramentis conficiendis sequi
opinionę probabilę de valore Sacramenti, relicta
tutiore; nisi id vetet lex, aut conventio, aut
periculum gravis damni incurrendi. Hinc
sententiâ probabili utendum non est in collatio
ne Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, aut
Episcopalis. Ubi verò ubi docet Cardinalis
de Lugo, licitum esse in Sacramentis confi
ciendis sequi opinionę probabilę de valore
relicta tutiore? Ubi docet, ex probabilitate
de valore, quę speculativa est, inferri pro
babilitatę practicę, id est probabilitatem de licito

 usu, vel inferri ipsum licitum usum?

86. Docet
dicertissimè omninò oppositum. Nam docet, di
certissimè, non esse licitum sequi opinionem pro
babilem de valore, et quamquam dicat condito
natè fore licitum illam sequi, si esset opinio
probabilis practicè, id est, si eo ipso daret
probabilitatem de licito usu tamen statim negat
negat purificationem, ut ajunt, conditionis, et
dicertissimè docet, non dari opinionem probabilem
de licito usu, etiamsi detur opinio probabilis
de valore. En ejus verba in loco citato à
Pe. Concina. Exemplum sit: quaeritur inter D.D.
utrum sit valida forma: <u>ego te baptizo in
nomine Genitoris, Geniti, et Procedentis
ab utroque.</u> Aliqui affirmant, alii negant.
Neutri tamen dicunt, licere uti illa forma.

87. Quare
probabilitas sententiarum tota est circa va
lorem, an si adhibeatur, fiat Sacramentum validum.
Omnes tamen fatentur, non licere uti illa forma
propter incertitudinem. Si verò esset sententia pro
babilis, quod non solum esset valida illa forma, sed

cuj liceret illo adhibere, n obstante incertitudine; tunc n peccaret, qui practice conformaret se cu illa sententia probabili, quæ diceret licitu esse hic, et nunc tali operari. Nunc damu n potest adhibere illa forma, q.a sententia probabilis solu dicit, esse validam; n verò esse licitu. Poterat nè Cardinalis de Lugo clarius doceri illicitu esse in Sacramentis conferendis sequi opinionè probabilè de valore? Poterat nè apertius contradicere propositioni damnatæ? Poterat nè dicentius explicare ex probabilitate de valore nullomodo sequi probabilitatè practicā, idest, probabilitatem de licito usu? 88.

Et si n poterat; quo jure, nè quid gravius dicā, P.r Concina subjicit damnationi doctrinā Cardinalis de Lugo, et mordet Viru jamquā vanissimu, et captiosū Commentatorem, quia illa damnationis substraxit. Quod ait P.r Concina: at inquies, nulla opinio est practicè probabilis, quando exponit

66.

Sacramentum periculo frustrationis. Quod erra-
vit de Lugo docens licitum esse universim
in Sacramentis conficiendis sequi opinio-
nem practicè probabilem omissa tutiore,
et probabiliore. Quod gravius, ut in eam mi-
nima profert opinio; errat P. Viva,
qui post proscriptam thesim propugnat
hanc Cardinalis de Lugo sententiam non
esse rejiciendam; non capio hanc ejus
Logicam, et meo judicio nemo capiet.

83. Ex

hoc antecedenti: nulla opinio est prac-
ticè probabilis, quando exponit Sacra-
mentum periculo frustrationis, solum est
consequens, errare illum, qui diceret, opi-
nionem exponentem Sacramentum periculo
frustrationis (ut est opinio probabilis
de valore) esse practicè probabilem, sive
esse licitum illam sequi. At nullo modo est
consequens errare illum, qui dicit, etiam
universim licitum esse in Sacramentis

conficiendis sequi opinionem practicè proba bilem. Quia eo ipso quod sit practicè pro babilis, jam non est una ex illis, quæ exponunt Sacramentum periculo frustrationis; quia nequit dari in re nostra opinio practicè probabilis nisi præcedat certitudo de valore ut vult damnatio propositionis. Et hæc est doctrina Cardinalis de Lugo, et Vivæ, qui proinde non errat, neque Viva deludit damnatam thesim.

2o.

Deindè, injustissimè fiunt, ut ex dictis constat, criminationes adversus Vivam. Nam Viva rectissimè distinguit probabilitatem speculativam, et practicam. Iure optimo subducit à censura damnationis doctrinam Cardinalis de Lugo, nullum profert commentum vanum, aut captiosum, et intactam omninò servat damnationem proscriptæ thesis. Hoc obiter animadverto: nè sibi placeant probabilioristæ de damnatione prædictæ thesis. Nam scitum non licet sequi opinionem probabilem de valore

relicta tutiore; ità neque licet sequi pro
babiliorem de valore, relicta tutiore. Quam
obrem sunt penitus in eadem Ravi. /todo
lo q.e fuere denono de este parentesis q.e
durarà hasta el titulo no sirve solo serv.a
llenar este blanco q.e quedo de un corral
q.e hize de ocho dias. Aperi Domine os
meum ad benedicendum nomen sanctum tuum mun
da quoque cor meum ab omnibus vanis, per
versis, et alienis cogitationibus intellectum cogi-
tationibus intellectum illumina, affectum
inflamma ut dignè atentè ac devotè
hoc officium recitare valeam et auxiliari me
rear antè conspectum divinæ majestatis tuæ
p.r Christum Dnum nrum Amen. Dnè in unio
ne illius divinæ intentionis qua in terris
laudes persolvisti hæc tibi horas persol-
vo. Dnè miserere mei Dnè peccavi miserere
re mei, Dnè Dnè q.a peccavi Pater noster
qui ê in Coelis santificetur nomen tuum adve
niat Regnum tuum fiat voluntas tua sicut
in Coelo et in terra Pater noster qui
ê in Coelis santificetur nomen tuum advel-

Addunt et Crimina, et cumulum faciunt, et
demergunt, et tunc impletur quod scriptum est
in libro Proverbiorum: peccator cum venerit in
profundum malorum, contemnit. Obduratio itaque non
Dei potentia compellente efficitur, sed Dei
remissione, et indulgentia generatur: et ita Pha
raonem non divina potentia, sed divina pa
tientia credenda est obdurasse; ut non aliud sit
ego indurabo cor ejus, nisi cum abfuerit ei
gratia mea, obduret illum nequitia sua.
Sicut enim aqua nimio frigore astricta sub
perveniente Solis calore resolvitur, dece-
dente autem Sole iterum obduratur; similiter
peccatorum frigore refrigescit charitas hominum,
unde velut gratiis indurantur: cum eis iterum ca
lor divinae misericordiae supervenerit, resol-
vuntur. Cur autem Deus non ita omnes ut non
iterum se obdurari permittat, aut illorum ini
quitati qui indurari meruerunt ad inscri
bendum est, aut referendum ad inconstabilia
Dei judicia, quae saepe sunt occulta, num
quam tamen injusta. Hoc tamen non de tha
ratione sine dubitatione credamus, quod eum

75. n. ẟ Dei potentia, quam Dei patientia fecerit induxi: quam ex. circa vernaculos nros exercere assuevimus, cum nimis dedicatus aut facile remissus tractamus, aut frequenter peccantibus indulgebimus. Cum enim illi ea ratione pejores evadunt, solemus exprobrante illis dicere: ego te indulgentia mea malum feci; ego tibi parcendo prosi

Sectio VI.ª

Objectiones.

91. Prima: probabilitas practica est effectus necessarius probabilitatis speculativae; sed effectus necessarius non potest non esse, ergo casus est. Dfrat: in re morali speculativa probabilis habet pro obto praxim: considerat namque actus, illiusque bonitatem, vel malitiam. Distinguitur mr. est effectus necessarius, si non impediatur; concedo; si impediatur, nego. Speculative probabilis probabilitas practica constituet, cum illius in praxi nil contra sit. At impedietur si adsit aliq. contra. Hoc evenire utique potest

in cāā. impedit? quidq. v.g. ignis cū passu 91.

ꝯgruent aplicari non est. Distinguit ant.

ꝯtrariam: habet pro obto praxim p̄ se, ꝯtr.

in circumstantijs; neg. speculativa probabilis

p̄ se inspecta nondū ꝯmunicat probabilitatē prac

ticam; solet enī impediri a circumstantijs ꝯcomi

tantibus legis ꝯtrariae, aliaq. etc. Unde ū ali

actio de se licita in illicitā solet transire in

praxim, quae ab rationē circumstantiae reddi.

2do. praec 92.

Dices, probabilitati, ē practica probabilitatē; sed

omni speculativa probabili ē prudentia, cum

actio gravis sit, quae absq. dubio prudentia

ē; ergo. Distinguit min. quamdiu prudentia ē

p̄ se praecise; neg. circumstantiata; ... specu

lativa probabilitate elicit impeditur. cum non

sit prudens sit p̄ se, et praecise a circum

stantijs. ... operatio quaelibet licita ...

..., adesse debet prudentia hic et nunc,

... circumstantiis omnes perspexerit, per

fectiq. 93.

..., ex ... illatione; ... jam non

..., est probabilis sententia licet. ... hic,

et nunc prudens non est ea sententia. 3:ª quia neque erit prudens assensus ille. Respondeo ad 1.am nego: lex hæc est practicè probabilis: ergo licet; quæ verò ista est probabilis speculativè: ergo licet. Non est sufficiens sola probabilitas speculativa; necessaria est practica probabilitas, quæ causa est licitudinis, ipsaque est licitudo. Ad 2.am satis sit pro me. Est summè imprudens hic et nunc ea sententia, adversus quam militat vel lex, aut contractus. Ad 3:am assensus ille erit prudens in se, quia pro illo à circumstantiis separato ratio gravis sit; non tamen erit prudens in circumstantiis, atque in praxi quia prohibeatur sive à lege, sive à contractu. Quare rejicio assensus ille ut hic, et nunc imprudens.

92. Ex doctrina exhibita deducendæ sunt utiles admodum adnotationes. 1.o non valere à probabilitate opinionis speculativæ ad probabilitatem opinionis practicæ: nam in opinione practica de novo potest advenire circumstantia, sive lex à quibus speculativa præscindebat opinio exemplum esto: probabile est, imo et probabilius esse, ferre illud dicens, quod mihi venanti objicit: quod

probabile est quod mihi liceat in illum jacere sagittam, quam bis suspicor esse hominem. Probabè inferes, et pessimè arcum intendis cum charitatis, et Justitiæ lex certò prohibeat sagittæ jactum sub existimatione quantumvis probabili, quod occurrit vel minima probabilitas aut suspicio de homine. 73.

95.

2.a nequè valeret argumentum à probabilitate speculativa opinionis practicæ ad probabilitatem practicam ejusdem opinionis: si quidem opinio practica speculativè probabilis proponit, licitum esse actionem, attenta ipsius intrinseca, ac essentiali ratione; cum quo tamen componitur, quod practicè improbabilis sit. Equidem advenire potest aliqua circumstantia, quæ hic, et nunc talem actionem committet, illamque reddat illicitam, cum certa sit obligatio non ponendi ejusmodi actionem ea circumstantia affectam. Exemplum sit hæc opinio practica speculativè olim probabilis: licitum est procurare abortum foetus inanimati ad vitandum periculum vitæ imminentis ab extrinseco matri. Ista opinio vel tunc fuit practicè improbabilis. 96.

Ratio:

ubi dubium adstat de foetus animatione

72. certissima inest obligatio nullomodo procurandi abortus; atqui foetus semel concepto semper manet dubium de ejus animatione. Qua propter propositio illa est, et fuit speculative probabilis; atque fuit et est practice improbabilis; cum semper sit practice improbabile (todo lo q.e va den tro del parentesis no sirve aunq.e esté en latin. Cum semper, pro semper dete exa te prote) cum semper sit practice improbabilis licere abortus procurationem in dubio de ipsius animatione. Ergo a valere ad probabilitatem practicam speculativae practice probabilis speculative q.do perpendit haec actione hic q.n rationes intrinseca, et essentiales et hic omnes circunstantias: ergo actio absolute licita reddi nequit illicita, nisi aliquid addatur essentiale. Quod evenire n. potest actioni, quae in speculatione praedicto modo consideratur. Et sane actioni tali consideratae solum addit in praxi opinio, quae illicitam reddere n. valet actionem absolute consideratam q.n hic subjectum, et hic singula licita.

97.

practice vel solum opinio probabilis, vel solo

tutior est practicè probabilis opposita opinio quantumvis speculativè probabilis 98.

coeterùm non sufficit ad rectam conscientiam, sub qua liceat operari: quippè tunc non adest locus rectæ conscientiæ, sive quæ licet operatio, cum nota, et certa sit inhonestas illicitudoque operationis. Exemplum: hæc opinio speculativè est probabilis, valet baptismus in lixivia. At improbabilis est practicè hæc, licitum est conferre baptismum in lixivia, relicta via tutiori illum conferendi in aqua nali, et usuali.

Sectio 12a.

Invincibilis ignorantia excusat à peccato formali.

99.

Atqui error sicuti adsit contra legem, qui sequitur quis opinionem certò practicè probabilem, procedit ex ignorantia invincibili: ergo. Contra hanc rationem [illegible] [illegible] [illegible], Cardinal de [illegible] [illegible]: Dicunt ergo, majorem silloghismi: ignorantia invincibilis est, nimis quod qui sive non possit, vel sive [illegible]

 nec ut docet Angelicus Magister quodlibeto 8°. art. 15. Sed cum sequitur quis opinionem praesertim practice probabilem, relicta probabiliore, et tutiore, errorem, si forte adsit contra legem, procedit ex ignorantia invincibili ejus, quod quis scire non potest, et quod quis scire non tenetur? Ex parte nostrae hypothesis.

100 Probatur

N.° 2. Prodierunt opiniones, quarum haec sit certo practice probabilis, illa probabilior, et tutior, sed nescitur quaenam sit vera: sed tunc legis ignorantia est ignorantia ejus, quod sciri non potest. Probatur ant.: probabile non vincitur per probabilius, multo minus per aeque probabile: probabilium siquidem falsum esse potest, cum multa sint falsa probabiliora veris. Audiatur D. Bonaventura, qui postquam retulit oppositas sententias circa summi Pontificis potestatem ad dispensandum in voto solemni, ita concludit: quaenam istarum opinionum sit verior, non est, et facere potest quilibet sustinere. Hinc professores Dominici Collegii judicantes, ...

tandiu occultg manere, quandiu oppositi vent[illegible] 77.

fiterint opiniones contrii practicè probabiles.

Probatur 2.a 101.

nemo tenetur facere, quod facere non potest, quia ad impossibile nemo tenetur; atqui ignorantia ille[illegible] qui sequitur opinionem practicè probabilem, relictâ tutiori et probabiliori, est ei[illegible] quod facere non potest: ergo et ejus, quod facere non teneretur.

Praeterea: prudens quis potest assentire nullitati, aut non existentiae legis, ex obligatus non est ad faciendum legem, sed stante practicè probabile pro libertate potest quis prudens assentiri nullitati, aut non existentiae legis. Modo ita [illegible] invincibilis à vincibili ignorantia, prae oculis habere maximè sunt hae opiniones damnatae ab Alexandro VIII: tamet si detur ignorantia invincibilis juris naturae, haec in statu naturae lapsae operantem ex ipsa non excusat à peccato formali. Item: non licet sequi opinionem vel inter probabiles probabilissimam.

102.

Respondent Tutioristae: ignorantia [illegible] in dictis opinionibus probabilibus posse vinci, [illegible]

sit oppositum, sed debere, potest si resolvat in
dubio practico, in quo nimirum quis haeret,
quin resolvat, an sibi hic et nunc sibi licere,
et tunc quidem tutior pars eligenda est, atque
tenenda. Dico 2.º potest licite, imo tenetur
tenetur resolvere, fundamentum in dubio practico;
quippe nemo tenetur [illegible] resolvere, et potest
deponere prudenter tale dubium. Prudenter depo-
nitur, cum stare pro opinione certo practice
probabili ex fundamento et motivo gravi uni
parti assentitur. Et quidem uni parti non assentitur
temere, qui assentitur propter fundamentum mag-
num in existimatione prudentum. Nulla vero
designabitur opinio certo practice proba-
bilis, ex [illegible] fundamento gravi, et [illegible] in-
[illegible] [illegible] prudentum judicio.

103. Regula [illegible] pro-
babilismi: in [illegible] probabili pro libertate,
et probabiliori pro lege [illegible] [illegible] [illegible]
judicare [illegible] esse [illegible] [illegible]. [illegible]
libertatem [illegible] [illegible] probabilitatem [illegible]
minimum habere ignorantia invincibili: [illegible]

rationem et demum eam deponere, si motiva probabiliora. Itaque qui sequitur practice probabile pro libertate, licet possit ob probabilioritatem oppositae judicare, actionem esse obiective malam, aut judicium suspendere, ad id neutiquam tenetur, tum quia nemo tenetur ad non decipiendum prudenter, aut ad contradictorium deponendum, tum quia non constat certo de lege obligante ad probabiliora, neque de sufficienti promulgatione, ut supra ostendimus; tum vero, in principiis juris [illegible] lex dubia non obligat, et non habet [illegible] sufficientem. 109.

At vero quid? si expositioni [illegible] [illegible] probabilioritas invincibilis ignorantiae in [illegible] probabilioris pro libertate. Etsi non possit forte hac probabilioritate, praesertim ex motivis probabilioribus pro lege judicare, quod actio est obiective mala? neutiquam igitur laborabit ignorantia invincibili: patet siquidem [illegible] probabilitatem [illegible] [illegible] deponere. Etsi non, vere stante probabilioritate pro libertate, [illegible] esse [illegible] probabile, quod actio sit obiective mala, [illegible]

 saltem non esse certum, quod obire malo sit minimum, quamquam errabit invincibiliter, quia judicium suspendere valeat; et ita sane valeat non errare. Itaque si errat, non invincibiliter errat.

Sectio 13.a

Objectiones contrariae.

105 1.a invincibiliter errat, qui voluntarie se exponit ad amplexum mali cujus malitia displicet Deo, ejusque contraria divinae voluntati; sed qui sequitur probabile, probabiliter se exponit ad talis mali amplexum. Probatur: quia habet cognitionem sufficientem ad faciendum in operando, ut si saltem adjiciat voluntarie se exponit ad amplexum mali, quod ex propria voluntate sequitur non vellet. Respondetur: operans ex probabili sic virtualiter et interpretative procederet: volo hoc licere quando sit verum, si inde nullo operatur impedimento, alioquin ex ignorantia invincibili sit.

106. Distinguitur maior: qui ex dubio practico de ipsius malitia voluntarie se exponit; concedo: qui sine tali dubio; nego.

Hoc obligat lex, dum adest opinio certo prac-
tice probabilis. Stante hac depone, potest duvium
practicum. Est propositio intrans[illegible] lex, quæ stringit
ad vitandum periculum, pec[illegible] imbelis, [illegible]
aliqd Deus, passivus de malitia formali. Unde igno-
rantia ejus, quod quis scire n tenet, n̄ est culpa-
bilis vincibilis. Atqui nemo tenetur scire, dari ju-
cundidatem quoad malum morale. Unde ē, quod scire
securitatem dari quoad formale malum. Hic obiicies:
n̄ illo, sed isto modo procederet: volo hoc, quia
prudens judico, n̄ ēē veritas, & illud n̄ volle, si
scirem esse veritas.

107.

2ª R: n̄ ignorat invincibiliter, qui
imprudens errat; sed, qui ex probabili pro liber-
tate operatur, neglecta tutiori pro lege errat
imprudens. Probatur V: imprudens, quis confert
viam latronibus infestam, relicta magis ad cum,
quæ scires a latronibus immune; pariter impru-
dens assumeret medicinam probabilem, pro graviora
infirmitate, qui rejiceret certo sanatura. R: non
imprudens se gerit, qui veritas n̄ per cludit du-
bitationi, suspitioni de eo, quod [illegible] si
rec. D: peccat exponens se periculo offendendi

82. [illegible]

108. [illegible]

[illegible] error sit vincibilis, seu invincibilis sit. Ter- [illegible] que opinio mea de eo, quod [illegible] aut quod mihi [illegible] minime nocent. [illegible] ignorantia invincibilis in via vitæ [illegible] a peccato formali [illegible] Oppositum [illegible] damnatum est. Procul [illegible] periculo peccati formalis [illegible] operatio- [illegible] qui [illegible] vi motivi directi ad [illegible] [illegible] vero reflexi- vi motivi [illegible]

109. Ad 3.m [illegible] imprudenter errare, qui se exponit periculo faciendi malum [illegible] legem. [illegible] qui

periculo se exponeret faciendi contra [illegible]. [illegible]
se exponit, qui operatur ex prudenti praesumpta
nullitate legis, quae hic, et nunc non obligat cum
de ipsius nullitate prudens adsit praesumptio. [illegible]
Dubium licet ex probabili concurrat scrupulus, seu levis
credulitas de peccato mortali, non incurrit tamen peccatum sub
mortali. Sufficit tunc vi reflexi dictaminis moralis cer-
titudo de licitudine operationis. Expellit [illegible]
rea omne dubium practicum remanetque duntaxat
speculativum scrupulum, dubium [illegible] circa [illegible]
[illegible], et [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] fuit.

110. [illegible] [illegible] probabili [illegible] liberaret,
relicta aeque probabili pro lege, [illegible] agit:
quia ignorantia inculpabilis esse nequit. Probatur
[illegible] ex damnatione hujus propositionis, quae inter
ab Innocentio XI: generatim dum probabilitate
sive intrinseca sive extrinseca quantumvis tenui
[illegible] modo a probabilitatis finibus non exeatur,
confisi aliquid agimus, semper prudenter agimus.
[illegible] [illegible] ignorantiae, [illegible]
prudentiae [illegible] [illegible] [illegible].

82.

opinio sensibiliter clare, et notorie e probabilior, in lege potest ignorantia vinci per cognitionem, et prudentiorem. Negatur autem, quod in damnatione opinio non probationis, sed deinde sibi probationis invenitur.

III

[illegible] mexitiriime opinio loquitur universaliter de omni casu, et magis loquitur de omni probabilitate tum speculativa, tum practica; loquitur de probabilitate practica tamen duvie, quae certo talis est, ipsius opinio illa non solum temeraria et scandalosa, verum et falsa atque in terminis implicatoria: si quidem opinio absolute probabilis [illegible] tenui, solum gravi fundamento. Nihil si tenui tantum [illegible] fundamento, [illegible] intra [illegible] probabilitatis. Praeterea cum aliunde probabilitas requirat esse tenuis nisi in gravioribus, vel [illegible] fundamentum tenue fit, stare non potest tenuis probabilitas, quin excedat a terminis probabilitatis. [illegible]

[illegible] [illegible] recta [illegible] argumentatio cum opinio tenui probabilitati sive speculative, sive duvie practice, aliquid opinio imprudenter agimus. [illegible] opinionis-

certo practicè probabili officii aliquid agimus, imprudenter agimus? O praeclaram consequentiam!

In 112.

Ratione negata suppositum nimirum, quod vincit per-
vit ignorantia per cognitionem, quae ideo prudentior
quia probabilior sit: ignorantia siquidem verita-
tis non devincitur per cognitionem, quae à veritate po-
test aberrare; à qua utique aberrare potest cognitio
prudentior, id est, probabilior, verisimiliorque.
Ignorantia unicè devinci potest obiective, et quoad se
per judicium verum; subjectivè, et quoad nos, per ju-
dicium certum. Unde non vincitur neque per probabile, neque per
probabilius, quod non est certum, et potest non esse verum. Po-
terit quis prudenter judicare pro probabiliori; at
potest etiam per probabile. Rejicitur tenetur pro probabiliori
pro lege judicare. Licet enim probabilius aliquis
judicet, contractum v.g. esse licitum, supposito, quod magis
nihil eidem affulgeat fundamentum probabile, poterit ex
ipso judicare prudenter, contractum esse illicitum.

2.° qui 113.

relicta probabiliore pro lege, judicat actionem
sibi licere, sic judicat, quia vult judicare,
cum merita objecti tale judicium minimè exposcant:

86. 3. Ostend.r 2.o: qui ità judicat, non undiq.e quantum humano potest modo, ad veritatem assequendam; imò deviat ab illa. 3. Cont.r 2.o qui agnoscit formalem aut aequivalentem malitiam operationis, operando peccat: stante probabiliorante pro lege stat, qui taliter agnoscit operationis malitiam. 3.o e contra rationem eligere opinionem praescindendo à voluntate, cum voluntati dirigit electionem: atqui eligit opinio sic praescindendo, si non eligatur probabilior. 2.o qui adjicit probabiliorem pro lege, ità procedit: lex non obligat, quia non credit existere; et non creditur existere, quia id credere nollo, quamvis prudentior sit credere oppositum. Iste nè bona fide procedit?

119.

Negatur

ant. Neon quia intelle, sed ex gravi fundamento judicat, actionem sibi licere. Et si merita obviata judicii non expugnant, non tamen excludunt. Quamvis magis inclinent in oppositum sub probabiliore motivo; at sub probabili non, sufficient non inclinando ad prudentem judicium. Sub probabiliori omnia merita non expostulant judicium ad quod inclinant ità ut non permittunt suspensionem

illa q.a qui sub probabiliore pro libertate judi-
cat actionem licere judicat, q.a vult. Ad 2.m
distinguo: qui relinquit probabiliorem, non eundo ad ve-
ritatem, quantum modo potest humano, sed quaren-
tum potest, et debet, sed eam debet eundi per
juditium prudens. Ad q.e deviat a veritate, licet
minus per probabilius accedat; sicut non deviat a
via, qua Deus, et si minus eius ... accedit.
Equidem eminet obligatio ad salutem aeternam procu-
randam, scilicet non per media magis connexa; alias
omnes Christiani essent ad eximios actus, evan-
gelicaque consilia. Eminet pariter ad veritatem asse-
quendam; at non per media probabiliora magis quoad nos
cum illa connexione; sed per probabilia media prudenter
cum ipsa connexione veritatis. Hac e adversariis, ut
in tutioristis currant. 115.

Ad 2.m peccaret, si ejus
modi cognitione non removeret per judicium prudens, per
q.d utique removet. Ad 3.m non eligit probabiliorem res
cindendo ab illius veritate, et ... diligens sup
ponit veritatis inquisitio; et q.a ex gravi mo
tivo sensit adesse cum veritate connexio, et q.a
per juditium prudens, et ex fundamento

gravi serio veritas intendit. Ad 2.um non illo, sed isto modo procedere: lex non obligat, quia prudens non credit existere; et non credit existere, quia contra ipsam adest grave fundamentum, licet pro ipsa stet fundamentum gravius. Si vellet, similis formae procedendi modus, et non absimili Adversarius procedat: lex non obligat, quia non credit existere; non credit existere, quia id credere nollo, quamvis prudens possit id credere; possit autem prudens, quia verè est fundamentum grave pro lege. Ensipè precare, quod tutiorem nollit non amplecti.

116. 5.um dictamen reflexum est error voluntarius: quia probatur ante: error est voluntarius, cum potest vitari; vitari potest cum possit judicari probabilius et prudentius, actionem esse malam. Probatur: dubium positivum facit culpabilis ignorantiae; qui suspendit propter rationes probabiles et falibiles utrumque judicium, est in dubio positivo. Urgetur: stante probabiliore pro lege, si interrogetur quis, an actio sit licita, si verum fateri vellit, debet ita respondere: certò non scio; majus tamen habeo fundamentum dicendi, non esse licitam: quia reflexum judicium non excusa-

tit a culpa; nam optime componitur cum judicio reflexo quo operans non cognoscat malitiam in se, potest tamen optime judicare, non malum esse. 117.

[illegible] [illegible]

m. distinguitur: error est voluntarius et vitari potest, et non judicatur prudenter, quod vitatur; concedo: et judicatur prudenter, quod vitetur; nego. Sequela. Distinguitur minor. Ignorantia vincibilis et reflexiva, in qua sistit operans, facit culpabilem ignorantiam, concedo; in qua non sistit, sed progreditur ad dictamen [illegible] ex motivis reflexis, nego [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] componitur cum judicio reflexo, quod [illegible] [illegible] [illegible] malitia, [illegible] [illegible] judicio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] malitia, sed judicamus prudenter ex motivis [illegible] reflexis, non esse malum; concedo: id [illegible] judicio [illegible] reflexo; nego. Constat. 118.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quod ei videtur probabile, nec peccat, nec errat. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] D. Augustinus lib. 3. contra Academicos

cap. 16. Affirat 1.° opinio, quæ non est mihi probabilis ad assentiendum, non est mihi probabilis ad
dissentiendum; opinio minus probabilis non est mihi probabilis ad assentiendum. 2.° probabilis, probabilior, probabilis non sufficit ad conscientiam certam, et ab
omni culpabili ignorantia immunem; atqui sententia benigna est [illegible] probabilis, probabilior, probabilissima [illegible] [illegible] probabilius contra illi sententiæ, qui [illegible] numero non pauci, et authoritate graue sunt.
3.° Perperam denegaret ut improbabili probabilioris [illegible] opinio. Hoc sane foret injuriosum,
et contra decretum Innocentij XI. datum 2.a Martij anni 1679. caveant omnes ab omni
censura, et nota, nec non et a quibuscumque
convitijs contra eas opiniones, quæ adhuc inter Catholicos hinc, inde controuertuntur.

Negat [illegible]

1.° [illegible] [illegible] probabili [illegible], [illegible]
[illegible] probabile Academicorum. Illi asserebant,
Sapientem de nullo debere [illegible] ferre sententiam, contradicentes sibi [illegible] [illegible]
[illegible] docentes, [illegible] Sapientem [illegible] [illegible] videtur

probabile sequi. Annotat Augustinus lib. de utilitate credendi cap. 11º: quomodo est illud, quod sequuntur, si non probant, probabile. 2º, quia omnia incerta, et probabilia sunt: omnia ergo apud ipsos licerent. Proh! quam ampla patefit, qua data porta ruant scelera omnia! Annotat Augustinus citato lib. et cap. contra Academicos: id igitur audiens adolescens insidiabitur pudicitiae uxoris alienae. Quare quo probabile sit, quidquid aliquā specie veri, et honesti sit impeditus: nil igitur adeo turpe erit, quod sub specie veri, et honesti non valeat proponi. Taceo de omicidijs, omnibusque flagitijs, qui animis probant, ita non posse probabiliter persuaderi, legant orationem Catilinae, quo Patriae parricidij, quo uno continentur omnia scelera, persuasit.

120.

Confundit immerito sententiam nostram cum Academicorum errore. Falsissima praeterea est propositio illa, quae nobis objiciebant. Negat m. 1. contradicere de assensu nimirum directo, et inde directi motivi. Neque dicat sequentes aliquam opinionem probare illam debere; aliis non probaret probabile. Contradicet, sequentes opi-

rionem aliquam, hanc decere probare obtivè, seu judicare illam esse certò probabilem; sed non subjectivè, aut dirigi, illi exhibere assensum. Hoc Augustinus contra Academicos, qui à Viro Sapiente omne prorsus judicium relegabant. Hic [illegible] 2. quis procedat probatio.

121. Ad 3um non [illegible] Probabilioristis, an Tutioristis [illegible] sit probabilis? Quaere ab omnibus an omnes opiniones, quotquot adeo inter Catholicos [illegible], sint probabiles? Dicere autem opinionem aliquam improbabilem esse nequaquam est censura theologica: [illegible], Cardinali de Lugo, Lacroix, aliisque [illegible] sententias non [illegible] dicunt quod non est probabilis, sed in se et quoad nos improbabilis. Improbabilitas haec non authentica, sed privata est, quis bonum permitti fidem eidem [illegible]. Confer dicta N.o 72. Hic interea in memoriam revocet actiones censuras, quas in [illegible] Tutioristae, ac probabilioristae in nos [illegible] torquent. Par pari reddere nec decet, nec libet nec vacat. Judicio tali, an decreto, quod nos monent implens-

dy, ... ab ipsi impleat.

Primo rogandus est enixè Deus Omnipotens, Sapientiæ ... quidquid superest, quid à parte rei verum sit: quod ita sapientissimè Vendrochius. Ostrauit ex Camargo asserens, quod recurrendum est ad judicium Ecclesiæ, sicuti Judei ad Sacerdotes in dubiis recurrebant, ut Deuteronomii VII. Respondet: S.[ti] Hieronimus, Augustinus, Thomas, Antoninus, Bonaventura honorum equidem, nec tamen veri ... attingere; ut potè sæpè contradictoriè opposita tenerent, quorum unum certò falsum est. Pro reliquis ehorret Augustinus Epist. 28 ad Heronimum: quantis desideriis, rogem votis ardentibus expostulo ut prius mihi Dominus hujus rei auferendæ ignorantiæ, tamen si quod absit, minimè meruero patientiæ mihi petendæ à Domino Deo nostro, in quo sic credimus aut aliquis nobis non aperiri pulsantibus nullomodo adversus eum murmurare debeamus. Ad ... quid? pro singulis dubiis recurrendum est ad Pontifices? Adeundæ sunt Universitates? Optimè quidem: si de nostra dubitatur, loquitur quod sententia denuntiata sæpè sunt S.[tæ] Sedi. Verumtamen

falsa haec esse n̂ declaravit.

Sectio 12ª.

Ad licitè operandum sufficit judicium reflexum de probabilitate judicij directi si efficeretur.

123. Exponitur 1ª

hæc ratio: ut licitè se resolvat quis ad pingendum die festo n̂ ê necessum ipsum judicare, quod pingere n̂ sit opus servile. Sat est, quod sciat, et saltem reflexè judicet, probabile esse, quod pingere die festo opus servile non sit. Ità ferè omnes Theologi benigni. Probatur: habito judicio certo de probabilitate practica alicujus opinionis prudenti, ac licitè operor juxta illam, cum modo sit idem, esse practicè probabile, et esse licitum; atqui possum habere ejusmodi judicium. Confirmatur: ut quis operetur juxta sententiam, quam certò sciat esse probabiliorem, et certam, opus n̂ est, ut hoc judicium probabilius, aut certum actu eliciat. Satis ê, eum judicare sententiam juxta quam operari intendit, probabiliorem ê, certamque ê: similiter ergo

Objectio V.^a operans cum dubio positivo peccat; tali operat cum dubio positivo, cum propter rationes dubias suspendat utrumque judicium directum. Confirmatur: si ipsemet non elicit assensum, non sequitur tunc opinionem suam, sed alienam. Urgetur: opinio dicitur probabilis relative intellectui, qui eam habent: ergo probabilis non est relative intellectui, qui eam non habet, cum respectu hujus neque opinio sit: omnis quippe opinio assensus est. Distinguitur major: operans cum dubio positivo, et dum operatur in illo sistens peccet; Concedo: operans cum judicio positivo inspectis motivis directis, formatque sibi judicium certum inspectis motivis reflexis peccat; nego: quamvis omne judicium directum suspendat, at utrumque judicat esse probabile, si actu haberetur. Et inde procedit ad eformandum dictamen ultimum. 125.

Ad confirmationem: licet opinionem alienam sequatur, sequitur adhuc suum intellectum per quem judicat opinionem alienam (extra quod vel dentro ne fuere) opinionem alienam esse probabilem, et juxta quam Confesi

96. tiā practicā sibi efformat. Ad utrumq dis-
tinguit commune: qui eā n̄ hbet nec quidē obiive,
aut equivalem; Idiē: Illicitivè et frali, hbet tañ
m̄ obiivè aut equivalem; ngat. Habet obiivè,
in quantū de illa opinione velut de obō exis-
timat, esse certò pbabile; adq. adeò eā hbet
equivalem, cū dignoscat prauē ejus motivum,
proq quod etiā assensū posset elicere.

126. 2a dicta
men practicū de honestate actionis n̄ attingit
honestatē fralē actionis: q̄ tantū attingit ho
nestatē obiivā: q̄ adesse debet judicium de eo
quod à pte rei honestū, et verū est. Pbat
anr: formalis honestas debet explicari p.
conformitatē cū dictamine practico: undè si hoc
vicissim pertingat honestatē fralē, vitiosus
conformet circulus. Cfrat: si ad honestatē actio
nis n̄ requirat judicium de ejus honestate
obiiva, et mali, explicari n̄ poterit, quomodo
pacto Conscientia speculativè erronea transit
aliqdo in practicè verā, cū neutiquā erret,
qui nullatenus judicat. Urget: ideò tenemur
inquirere inhonestatē mali, ut nimirū de ipsa

Agat am. [?] Attingit [?] praem[?]-

dictamen actionis ut conformandae legis salvo per-
mitenti. Nil aliud e honestas formalis, quam
actionis conformitas cum ejusmodi lege per dicta
vel practice proposita. Sit utique mutua dicta
minis practici, formalisque honestatis commensu-
ratio. At non sit vitiosus circulus. Relativa enim
aliunde cognita explicat per ordinem ad sua
correlativa. Ordo hic ad eorum essentiam perti-
net. Ita sane causa explicat per ordinem ad effectum;
Et iste per ordinem ad illum. Ad confirmationem: sive formali
elicit tale judicium erroneum. Practica tunc adest
conscientia speculative formaliter erronea. Cum illud non
elicit, sed rarum judicium de motivo gravi, ac
de probabilitate talis opinionis, adest tamen equiva-
lens ejusmodi erronei judicii: quatenus pru-
dens posset elici vi praesentis motivi. Ad urgen-
tiam: tenemur inquirere in honestatem materialem;
ut de eadem judicium sexam. formali, vel equi-
valenter, equivalenter, inquam, cum judicamus pro-
babile esse, quod objectum sit materialis honestas. Isto
judicio praehabito, possumus libere formale judicium

128. 3.ª n̄ nè famulus rē Domini sui attendere, et invigilare tenet, ut p.º fuat operatōnes illi n̄ causet, nec inferat damnū vel m̃ale ... Longè g. m.ª gis Servus nè imitat materiale peccatū, objectū q apponat re ipsa displicens optimo Domino. Ergo tenet attendere quid verè, et re ipsa Dnō placeat. 5.º et dilecti, quod judicare possit vero similius. Respondet: mediocris, humana, et prudens diligentia adhibenda est pro dignoscenda veritate, vitandaq. materiali offensa Dei. Maior, aut exactissima est variij Concilij. Eo sæpè numero perventū est ut unicè sciat n̄ posse comperiri veritatē, cū pro utraque parte gravia dimicent fundamenta. Quid tunc? utrum nè sequendū est? Deus præterea vult magis vitari formale, quam materiale peccatū: scius homo ob indigenatij

ac imperfectionis magis vult caveri damnum ejus materiale, quam formale servi peccatum.

Expo- 129.

sita modo ratione declarata, confirmatur. Dicitur men reflexum supra erhivitum, ac revocatum. Et quidem vel ipse Sparza nobis hic contrariis rationibus à priori fugeri nostrae doctrinae. Quia motibus, inquit, internis ad opinandum est idem, et cognoscitur aequaliter dum sumus in actu primo opinandi, et cum jam opinamur de facto; opinamur enim ex eodem motivo, quo constituimur potentes opinari, nec cognoscimus illud magis dum opinamur actu, quam jam praecognoscere à opinaturis. Infert Lacroix: quod vel sive eliciam actum opinionis, sive non, idem aequivalens est ex parte intellectus. Addit Sparza, necesse igitur est ut discrimen inter opinabundum, et opinantem revocetur tamquam ad primam radicem ad actum voluntatis, quo praeeligitur, praeamatur, ac imperatur opinio, in quam erumpimus de facto.

100.

Subinferst La-Croix: q sive actu elicig opinionem, sive non plane nihil ad rem facit. (todo lo q. và dentro de este, pa rentesis no sirve aunq. esté en latin y co ge el parentesis hasta el titulo. Addit Sparza necessè igitur est ut discrimen inter opinavundi et opinantis revocetur tamquq ad 1.am radicis ad acty volun tatis quod quids addit Sparza neces sè igitur est ut discrimen inter opinavun dy, et opinantis. Addit Sparza necesse igitur est ut discrimen inter opinavundis et opinantis revocet ad 1.am radicis ad acty voluntatis quod quids ex se est imperfectius, ac imperat opinio inquam preeligitur ac estimat quo preamatur, de facto. In qua La-Croix infert: q sive ad acty sive ad n. acty revocet quod Addit Sparsa: necessè igitur est, ut discrimen inter opinavundy, et opinantis revocet tamquq ad 1.am radicem ad acty voluntatis, quo preeligitur quo preamat, ac imperat opinio, inqua exempi mur de facto. Subinferst La-Croix: q sive

actu eliciant opinionem, sive non, plane nihil ad rem facit.)

Sectio 15.ª

Idem intellectus potest simul assentiri duplici comprobabilitati contrariè, vel contradictoriè oppositæ. 130.

Stabilitur 1º. hæc ratio in Adversarios, apud quos si una sententia est probabilis, altera penitus evanescit: idem intellectus potest assentiri simul duplici veritati non oppositæ, seu simul habere possit duo judicia de duplici vero; sed probabilitas duplicis contradictoriæ sententiæ est duplex veritas non opposita. Probatur: est duplex veritas: verum si quidem est et scientiam medium, et præmotionem esse probabiles; est insuper duplex veritas non opposita: nam scientiam medium probabilitas est quod pro se habeant rationes graves, et quod graves rationes habeant pro se præmotio physica, est ipsius probabilitas. Confirmatur: esse simul probabiles est habere simul gravia fundamenta; atqui potest intellectus simul judicare, adesse pro utraque Schola gravia fundamenta, supra quæ reflectit

Progr: infert à posteriori esse probabilem sententiam, in qua conveniunt Authores graves atque exceptione majores: unde si in diversa conveniunt, utraque erit probabilis: s.

131\. Ut innotescat rationem praecedentis vix ac aequivocationibus eludat, jam saepius inadvertendum est, aliud esse simultatem probabilitatis; aliud probabilitatem simultatis: Simultas probabilitatis est, contradictorias esse simul probabiles, et simul niti gravi fundamento probabilitas simultatis est, esse quidque probabile, fore simul verum utrumque objectum contradictionis. Hoc minimè; illud utique. Nec simplex contradictoria potest esse simul vera, simulve falsa, cum sit impossibile simul esse, et non esse; nec potest mentis ejusdem gi assensus, et dissensus circa idem formale objectum. Unde nequit intellectus idem simul tenere utrumque contradictorium verum. Unde praeterea intellectus nequit assentiri simul utrique contradictionis probabili; secus verò utriusque probabilitati.

132\. Ad rationem Respondet Palanus, sententiam mediam solum esse latè, et remotè probabilem erga Thomistas, hoc communem

ee a censura; at non stricte, neque iisdem omnibus inspectis apparere, neque. Contra 1º: opinio stricte probabilior est, quae contra se nil certi, et pro se habet motivum grave; opinio nostra in mente Thomistarum, cui affulgeant utriusque sententiae fundamenta, contra se nil certi habet. 2º Paulus V. permisit, Scotistis medii, et promotionis utramque suis defendere: ergo neutram improbabilem judicavit: similiter alii Pontifices, atque etiam Principes et Universitates simul et una sanctione permittunt, imperant et, ex omni Schola istius Cathedrae, abstrusis sententias. 3º videtur Palancus confundere probabilitatem cum veritate, cum veritate, quae longe diversa sunt. 133

Respondet P. Elizalde neutiquam nos tuto stare posse dicto S. Thomae de opinionibus Scoti: ac insuper in utraque simul opinionibus contradictoriis nullam esse veritatis praesumptionem, cum alterutra falsitate laboret, et cum in Auctoribus supponat imperitiam, ignorantiam ac errorem. Respondeo perbelle: quod Ecclesiae et Scholarum PP. et Principes nullius sunt auctoritatis in illis in illis quibus sese mutuo contradicunt. Pro quo standum sit

109. dicat nobis Elisalde et nobis erit magnus Apo-
stolus. Sed egeret neque dicam, ipsum absolute proba-
bile, cum plurimi eidem adversent.

Sectio 16.

Objectiones.

131. Nº implicat, ut eidem invicem contrariarum contradictoriarum sint verosimiles, probabile est vero simile. Probatur minor: quo pacto hoc est verosimilius, illa est falso similius; sed implicat quod eadem propositio sit simul verò et falso similis. Probatur: id est simul probabile, quod aeternis omnibus apparet absolute verum, cum probabile verò simile sit; sed duae contradictoriae nequeunt eidem apparere simul verum, cum impossibile sit, idem simul esse, et non esse. Resp.: si una sententia est vera altera est falsa; ergo si una est probabilis non est probabilis altera; utraque praeterea nequit esse simul probabilior altera: ergo nec simul probabilis. Neg. mi., et probatio. Utrumque est verosimile: si quod grave fundamentum habet, neutrum est falso simile: fundamentum namque gravissime minime credet, alij nec leve

veri fore verum.

135\. Disting. contradictoria: apparet absolutè verum in propositione absoluta; negatur: modaliter sub distinguitur: verum ex parte dicti; negatur: ex parte modi; contradictoriæ propositiones istæ, dari scientia media, non dari sunt absolutæ. Non possunt esse simul veræ, nec falsæ; affirmant enim directè veritatem, et falsitatem, adeoque nequit intellectus eas asserere. Istæ verò probabile est, dari scientiam mediam, probabile est, non dari, modales sunt, quæ neutiquam repugnant ex objecto, cum hæc sint diversa motiva. Hinc ad probabilitatem non exigitur veritas dicti, cum neque affirmet, nec neget directè veritatem, aut scientiæ mediæ existentiam aut non existentiam, sed non existentia. Exigitur veritas modi, sive utriusque ex motivis diversis probabilitas.

136\. Ad urgentem disparitatem: pugnant inter se veritas, et falsitas, et sunt affirmatio, et negatio de eodem. Una est difformitas, altera est conformitas cum eodem objecto. Non accidit hoc in probabilibus. Utraque sententia suum motivum grave possidere affirmat, neque suum denegat contrarium cum nullum certum sit. Præterea: mutua probabilitas mutuò dimicant

106. quoad majoritatem probabilitatis. Si utraque esset
probabilior, esset utraque vincens, quod implicare videtur.
At mutua probabilitas non negatur, sed affirmatur propter pro
pria motiva. Ita sane mutuas pugnat majo-
ritas, non tamen æqualitas.

137. 2a. Matre a Filio offen
sa, probabilis est amor ex Magnitate, et infinite
probabile ex offensa odium: quomodo intellectus potest utrumque
inferre, cum utrumque probabile deducatur? Confirmatur: ex
contradictorijs altera est falsa: ergo non utraque probabi
lis; vel una tantum probabilis, non attentis oppositis
tis motivis: ergo salis late. Distinguitur maior: probabi
bilis est amor, et probabile est odium simul, negatur:
divisive; concedo. Amor, et odium sunt simul
probabiles, sed non probabiles simul, sive ad hoc
ut simul sint. Sic voluntas simul potest
amare, et odio habere, sed non simul; sic simul
sunt possibiles Pauli et Petri negatio, sed
non simul. Ad confirmationem: altera est falsa: quod
libet namque vel est, vel non est. Probabilitas non res-
picit, nec sequitur veritatem, aut falsitatem,
sed utriusque motiva, quæ mutuo pro utraque
adsunt.

3ª. q. ê tale ex ignorantia, n ê simpliciter tale; fundamentum unius partis est grave ex ignorantia, cum alterutrum sit reliquum falsum: ergo n ê simpliciter grave. Confirmatur: probabile ab communi co supponit doctrinam Authorum; contradictoriae nequeunt simul supponere doctrinam in Authoribus. Probatur: altera ex opinionibus supponit in Authoribus ignorantiam; haec n ê doctrina, imò est n doctrina. Urgetur: nulla doctrina falsa est sana; altera ê contradictoriis est falsa. Probatur minor et quia omnis doctrina sana est â Deo Authore â quo nulla doctrina falsa dimanat; et q. ac doctrinae sanitas ê veritas; nulla autem doctrina falsa ê vera; et q. omnis doctrina falsa se ducit; nulla verò doctrina sana se ducit. Respondetur: grave est utrumque fundamentum: nam ignorantia invincibilis veritatis componitur cum cognitione verisimilitudinis in utroque simul fundamento, sicuti apud objiciens Elisabethe erat si veritas ignoret. Potest ê fundamentum grave seorsim â fundamento opposito. N39.

Ad Confirmationem: veritas ut ê in se inepu

108. capacivy doctrinę maximè in reb.^us topicis,
in quib.^us ñ cstat de veritate. Veritas ut no
bis prudens apparet ex valido sufficit fundam.^to,
optimus ē capacivy. Ignorantia itaq.^e verita
tis ñ obest doctrinę ab [illegible] [illegible], cu in
ipsis supponat suis verisimilitudinis, seu fun
damentorum veritatis, gravis suadentis. Dis
tinguit m.^r urgentię: nulla doctrina falsa
dy in ēē rei, quę in ēē moris, ē sana; cdis.
si falsa sit in ēē rei, et vera in ēē moris;
ngat. Veritas et logâ, et speculativa, et
phisica, et in ēē rei ē cformitas cu obto,
ut ē in se, ac independens ab enunciatione.
Veritas et ethica, et practica et moralis, et
in ēē moris ē cformitas actus cu obto, ut in
tui proponit p.^r prudentis cognitionis. In duabus
dictorijs altera ē falsa in ēē rei; utraq. ve
ra in ēē moris, cu utraq.^e sit verè probabilis.
Ad

120. 1.^am probationem m.^ris ñ ē à Deo Auth.^e doctrina,
quę sit dy phisicè quę moraliter falsa. Ad
2.ª doctrinę moralis sanitas ē moralis ve
ritas. Ut sit moralis sana, necessaria ñ ē

veritas phica. Ad 3.m seducit, falitvè intellectuali doctrina falsa in ēē rei; neq. fallit neque seducit morali, si vera sit in ēē moris. Manifesta modo pullulat retortio in ignorantia invincibili. Quisnam è Catholicis aseret, ipsam ñ ēē sanā? Nullus sanè; alij nullatenus excusaret à peccato frali.

127.

2a multis. 1o: q. ē mihi certò falsu, ñ ē mihi verè pbabile; atqui una pars dtradictionis ē mihi certò falsa. 2o: si p. revelationē dstaret tibi unā ex dtradictorijs esse demonstratā, utraq. ñ eēt tibi verè pbabilis. 3o: motivū in se falsū ñ ē verè grave rū obti, sed tantū rū intus, quę alicit, et impellit: q. simplicr ñ ē grave. 4o: hereticus ergo poterit hbere motivū simplicr grave rū obti sui falsi. 5o: omne, quod ē grave ob pravā subjecti dispositionē exitudinē v.g., ñ potest dici simplicr grave; motivū ex suppositione erroris, et ignorantię ē grave pxr malam subjecti dispositionē. 6o: rāo, quę merū sophisma ē, ñ est verè, sed tantū aparenr gravis; rāo falsa est merū sophisma, q. Arles definit id quod

Col. 1/10. tamq apparet verū. 7.º verū, et falsū improbabile pugnant: ergo verū eius et falsū probabile.

122 Ad 1.m ergo mihi certò, et determinatè est falsum, non est mihi probabile; at est si mihi sit certò falsū, falsū; sed indeterminatè, et vagè. Ad 2.m esset duplici modo pro singulis grave manere motibus; nec posse cognoscere, pro qua parte staret veritas; ad 3.m: est enim grave valde; et ideo intuitus magnoperè alicit, impelletque quatenus motibus apparet / onerosum nimis cum obtu. Ad 4.m Hereticus materialis unusquisque nec verò formalis nisi imprudens, cum ignorantia habeat invincibilem. Ad 5.m veritate pollet, si omnes pravae illi dispositioni sint obnoxii; caret veritate, si ejusmodi pravae dispositioni omnes omnino fiant sint; uti sumus omnes obnoxii errore, ignorantiae invincibili.

123 Ad 6.m ratio falsa est merum sophisma, si sciat esse falsa, ergo equidem Aristoteles expressit. At verò sophisma non est, si nesciat invincibiliter esse falsa. Nemo proinde rectè nuncupat sophista, qui judicando

invincibiliter errat; sed cum argumentationis fallaciam dignoscendi vires careat, ut alius capiat, inertiam quandoquidem ipse bene noverit se non posse ei assentiri. Ad 3um dico ista, stellae sunt pares, stellae non sunt pares, sunt verum, et falsum; utrumque tamen est improbabile, cum pro neutro adsit grave motivum.

Sectio 17a

Intellectus inter aeque probabilia constitutus potest per voluntatem potest aplicari ad assentiendum cuilibet.

122.

Equidem quoties intellectus gaudet sufficienti motivo ad assensum ad quem non cogitur, potest determinari à voluntate ad assensum; sed quoties motiva ad ipsum sunt aequalia pro qualibet parte contradictionis: intellectus gaudet sufficienti motivo ad cujuslibet partis assensum, ad quem non cogitur. Probatur: quoties motivum inclinat intellectum ad assensum, gaudet intellectus sufficienti motivo ad ipsum; sed quoties adsunt

motiva utrimque æqualia, quodlibet inclinat ad assensum. Probatur: quoties motiva sunt æqualia, quodlibet retrahit intellectum ab assensu partis contrariæ; sed ideò ità retrahit, quia inclinat ad assensum suæ partis: ergo. Neque sanè obstat, intellectum posse esse necessariam: quùm illius siquidem, quæ in evidentia, ac incepta sunt quamvis per se meipsum uni potius parti, quæ alteri nequeat accedere; potest tamen aplicatur per voluntatem, cujus imperio subjacet; et potest determinari ut assentiat alii, quæ mereantur præcisè motiva rationis. Certum utique est postquam Innocentius XI decimo nono hanc propositionem damnavit: voluntas non potest efficere, ut assensus fidei in se ipso sit magis firmus, quam mereatur pondus rationum ad assensum impellentium.

125. Doctrinam hujus non parum rationis expressit D. Thomas 2. 2æ. quest. 1a. artic. 4: alio modo assentit intellectus alicui, non quia sufficienter movetur ab objecto propio, sed per quamdam electionem volunta

rie declinare in unã ptẽ magis, quã in aliam. Expressit 2.º Ethicorũ lect. 18.ª q.ª operabilia sunt contingentia ñ cogit raõ ad assentiendũ huic, vel illi; sicut adsidit in demonstrativis, sed in potestate habet homo, quod assentiat uni, vel alteri parti contradictionis, sicut adsidit in omnib.s opinabilib.s et maximè circà operabilia, in quib.s plurima attendunt, hũ quorũ quodlibet aliquid potest judicari bonũ. Expressit de veritate quest. 12.ª artic. 1.º intus determinat.r p.r voluntatẽ, quæ eligit assentiri uni, pti determinatè propr aliquid, q.d ẽ sufficiens ad movendũ voluntatẽ, ñ intũ. Idẽ Expressit 1.ª 2.æ quest. 17.ª artic. 6.º 126.

Expressit et optim.s Parens S. Ignatius de Loyola in aurea sua Epist.ª de Obed.ª hoc habet intus multis in rebus, in quib.s videlicèt veritatis evidentia vĩ illi ñ infert, potest voluntatis pondere in hanc potius, quã illã ptẽ inclinari: q.r quoties evidentia ñ cogit intũ ad unã ptẽ contradictionis supponit tamquã induvitatũ, posse intũ à voluntate flecti ad assentiendum parti minus, vel æquè probabili: potest si

quidq flecti ad assensum cujuscumque partis non evidentis.

127. Respondent ad rationem 1o. caeteri voluntatem eligere posse inter bona aequalia, quatenus praepium in utroque reperit motivum, nempe bonitatem; at intellectum in opinionibus contradictoriis flecti non posse ad utramlibet partem, cum non possit invenire veritatem, objectum nimirum intellectus, cum necessario desit uni e contradictoriis. Contra 1o. objectum voluntatis est bonitas, vel realis vel tantum apparens: et objectum intellectus est veritas vel realis, vel tantum apparens: ergo sicuti bonitati reali praeeligi potest alia aequalis tantum apparens, ita praeeligi potest veritas tantum apparens in parte falsa contradictionis cum adsint pro ipsa graves motivum. 2o. S. Thomas asserit, intellectum assentiri uni parti propter aliquid, quod non movet intellectum, sed voluntatem; et S. Ignatius affirmat, intellectum voluntatis pondere inclinari non alio nobis motivo.

128. Respondent 2o. voluntatem utique eligere posse aequale, vel etiam minus bonum: neque ut ita praeeligat, necessum minime est, ut alterum dicat esse

malij; intus verò debere necessariò dicere, alterius partis esse falsam; quisquis enim affirmat, hoc esse verum, affirmat falsum esse contradictorium. Intus praeterea nunquam prudens asserere potest, hoc prae illo falsum fore, pro aequalia habet, majora vel motiva dicendi, fore verum. Contra: intus assensione verè probabili non asserit, oppositum esse absolutè, sed tantum probabiliter falsum. Nulla quidem aut contradictio, aut imprudentia est, quod dicat, hoc esse probabiliter verum, et alterum probabiliter falsum; et si pro hoc aequalia, aut non minora militent motiva. Sanè quandoque falsa sunt probabiliora veris. 123

Respondent 3°. S. Thomas, et S. Ignatius velle unicè, quod voluntas valeat efficere, ut intus in pluribus pro una parte rationes non inquirat, adeòque in sensu tantum diviso aequalibus rationibus ad unam partem assensus fiat. Contra: S. Thomas, et S. Ignatius asserunt, quod intus assentiatur non nobis motibus advenientibus, sed ob aliquid, quod tantum voluntatem movet. Et cum obedientiae quam in suis diligit S. Parens. Vult scilicet intus semper pro voluntate inclinari, ut

Superioribus aquiescat; etiamsi ad ipsi assentiendum motivum non accurrant, ad singulas rationes: Et quidem obedientia non esset perfecta, nec caeca diceret, si intellectus non se piè submittat voluntati; sed unum propij motivi lucem ostendat esse sequendam.

Sectio 18.a

Objectiones.

150. 1.a Philosophus 2.o de anima textu 153: imaginationis spatio in nobis est, cum volumus; opinari autem non in nobis est. Angelicus quest.e 12. de veritate artic. 1.o: inter aparem equalitatem rationum soli duvio est locus. Rursus: 1.a parte quest. 16. artic. 6.o voluntas non potest eligere inter equalia bona. Item: 1.a 2.e quest. 9.a artic. 1.o voluntas movet intellectum quantum ad exercitium actus::::::: sed quoad determinationem actus, qui est ex parte obiecti intellectus movet voluntatem::::::: et sic patet, quod non est movens, et motum hujusmodi.

Respondeo: Philosophus docet, quod sine omni ratione suadente nobis liberum sit pro libito ima

ginari, ut Montes Aureos, similiavè; at nobis liberum n̄ ē opinari efficereve objtum opinabile sive aptum ad opinationem. 151.

Angelicus docet 1° loco, q.d in apparenti equalitate raonum soli desedit duvitaoni locus, aterea prefise naa intus; n̄ voluntarie potentie quidē intum ad unum determinare. Docet 2° loco, quod voluntas in equalia n̄ potest preeligere, seu eligere ex merito, cum preelectio excessum cognotet objtum, vi cujus extremum electum respectu n̄ electi preemineat. Non negat, quod voluntas possit eligere ex placito, quod ē simpliciter eligere, cum ejusdem electio tota sit ex parte voluntatis. Docet 3°, q.d intus quoad 1os actus necessarios movet â solo intu. Cum hoc stat optimè, quod intus ipse postmodum p.r voluntatem ad alios n̄ necessarios moveat. 152.

2a: motiva equalia mutuò se elidunt: ḡ neutrum manet dignum assensu. Negat ant. Utraquè elidunt. Sed quid ē elidi, et quamdoque eliduntur? Elidi, seu ~~inervari~~ enervari fundatum ē amitere vim movendi intum

148. illius decepi fallatiq. Eliditur à certitudine
opposita: si enim oppositum certum est, non est contra
gravior, et urgentior ratio, ni vellis inter dubios, et
certum esse circa idem. Unde motiva aequalia oppo-
sita maximè incerta, et dissimilia non se se per-
fectè elidunt. Patet ex D. Augustino Epist.
117.a cap. 3. ubi quaestionem statuit de communione
quotidiana. Ubi pro affirmativa affert, quod
quotidiè peccantes quotidiana indigemus
medicina; pro negativa vero, quod expedi-
at certis tantum diebus tanto melius nos dis-
ponere. Adducens hisce rationibus concludit: fa-
ciat quisque, quod piè credit, esse faciendum.

153. 3.a

intellectus se habet instar bilancis, quae suspensa,
immota, atque in aequilibrio manet, ubi pondera,
maximè sunt aequalia. Respondetur indirectè
1.o etiam si bilanx suspensa maneat quodlibet
pondus gravitat, atque inclinat in centrum: sic li-
cet intellectus maneat suspensus quodlibet pon-
dus rationis in suum oppositum inclinat. 2.o statera
substinens pondus in puncto A, et non in B ne-
cessario descendit ex parte A: quia intellectus liberè pondu

probabilitatis pro parte A, et non pro B necessario, quoad exerci 170.
tium, assentit parti A, quod Adversariis non placet. 3°: stante libertatis
majus pondus in parte A, et minus in B declinat necessario
in partem A: ergo intellectus liberi non est probabilitatis pro parte A et non pro
parte B non potest omnino assensum suspendere, quod displicet Ad
versariis. 154.

Nulla est causa a causa necessaria ad liberum. Voluntas potest
inter aequalia, imo et inaequalia bona eligere, quod maluerit. Intellectus
autem tenetur in obscuris imperio voluntatis subjicitur. Quidquid proprie
tas pro nobis est bilanx sane pro qualibet parte aequalis applicationis
in partem quam voluerit inclinare. Eodem modo voluntas potest determi
nare intellectum ut assentiat parti, quam eligit. Simile parabit respon
sum aliis in dissimilibus paritatibus, quas solent Adversarii ad
ducere. 155.

2°: decernit inspire, quod nullus Judex sententiam ferat quo-
ties aequales testes deponunt contradictoria: ergo intellectus, qui est veluti
Judex nullam sententiam debet dicere quoties est in aequè
probabilibus. Contra: ut sim proxime expeditus ad credendum viro
gravi requiritur ut minime cognoscam illum certo decipi: ergo
ut expeditus proxime sim ad credendum duobus viris
aequè gravibus requiritur, ut non dignoscam, alterum ex
illis decipi: atqui cum contradictoria affirmant, dig-
nosco, alterum ex illis decipi. Negatur consequentia.

120\. 156. Reg.ae juxta inquit
Moya, nec Auth.s aliud [illegible], nec probant, qui
judicent nec ire sternè, proferre sententiam in favorem
unius partis, condemnando alios, quorum probationes, seu tes-
tes inaequales sint, vel numero, vel dignitate: quia
in dubio nemo est condemnandus, et dum res est du-
bia, et utrimque probabilis non debemus inclinare in
eam partem, quae est dura proxima. Quia Iudex,
inquit Salas, non sequitur opinionem practicam pro-
babilem, sed speculativam, quod iste v.g. delictum
commiserit; et discordat a Conscientia practicè
certa asserente neminem esse puniendum, nisi certo
ejus delictum probatum fuerit. Hoc est, inquit
Lugo, quod jura clamant: non verò quod intus,
quando motiva utrimque sunt aequalia, et probabilia,
nequeat speculativè assentiri uni parti prae alia
ex imperio voluntatis; sicut manus potest
bilancem ex vi ponderis in aequilibrio existentem
in partem, quam maluerit inclinare.

157\. Distinguit
communem confractionis: ut sim proximè expeditus
ad credendum duobus requiritur, ut certò non
dignoscam, an hunc vel illum determinatè

decipi; Dico: alteri indeterminatè; nego. Dum pro
utroque gravis authoritas certo maneat, manet
motivum prudens credendi, et huic, et illi. Sed
quamdiu manebit authoritas? donec motiva non
videantur se mutuo elidere. Duplici hoc declar-
rat exemplo. Sit v.g. è duobus testibus dicat
hic, se vidisse Petrum domi; et dicat alius eodem
met tempore se foris vidisse. Eliduntur moti-
va, et quia aequalia, similiaque; et quia certum est,
eorum unum sciens dicere falsum, consequenter uni
deesse authoritatem gravem, quae in eo stat, ut de
ex malitia non fallat, quod hic contingere videtur,
cum testetur uterque de visu proprio. Unde cum sci-
ant, quod in alterutro desideretur authoritas, ig-
norentque ex qua parte ~~deficiat~~ desit, neutri pos-
sunt determinatè assentiri. 158.

Quaeres 2. sit: contra Car-
denas si absolutè de omni materia facti loquatur.
Dicat iste, se putare, quod Petrus fuerit in
foro; dicat ille se putare quod fuerit domi.
tunc casus neque motiva se directè elidunt,
neque mutuo se elidunt istae authoritates,
an uterque prudenti gaudeat ratione, an ita

122. existimandum: ut ass nitatur utrumque diversis ratio
nibus, quas bona fide, et ut probabiles habent.
Unde poterit utrumque mihi fieri probabile, adeoque
intum in hac materia facti poterit, quod in
materia juris. Et quidem apud La-Croix, Tamburinus
nullam videt disparitatem. Concludendum posse unique
intum cuilibet assentiri tam in materia juris quam
in materia facti ubi et quando pro utraque parte
adsit probabilitas.

153. In 1° itaque exemplo cum quaes
tio sit, quis veritatem dicat, indaguet [illegible] id
unum in judicio de rebus ut veritas pertin
gat, nequit nisi judicio temerario judicari,
testem unum dicere verum, et alium mentiri; cum
nequeat formari de veritate aut probabili
tate de illius judicium certum, nec probabile: qui
ppe non adest fundamentum deficiente authoritate,
cui tale judicium niti valeat. Non sic in opi-
nionibus, atque adeo Authores opinionum non debent
aequiparari testibus. Authores quidem falli pos
sunt. Evidens est, hunc vel illum contradictorie
opinantes quoad judicium directum re ipsa falli.
At ipsorum authoritas non dubia, sed certa est.

Authoritas hęc minimè destruit ex gravitate opinionẏ, sed constat, unẏquemq gravibus suo jū dictō fundatū univiti. 160.

Hinc dandi testes omnino ęquales constituunt hẏ jura dubiẏ facti, sive possit, sive n intar alteri, pti asentiri ex ... voluntatis: Dubio facti speculativo permanente, plurib judici sententia ferre, eẏ practicè certus sit, se n posse pronuntiare in favorē unius, pre alio. In Criminalibus igitur Reus tunc damnandus n est, et in Civilibus aut res dividenda, ut sortes mitendẏ. Nihilominus dubio eius facti speculativo perseverante potest quis deobligari in Conscientia. Ita ille, qui speculativè dubitat an emiserit votẏ, quod est dubiẏ facti n tenet practice ad votẏ. Certi sūt, sui ben libertatis possessio devincit dubij incertitudinem. 161.

R. ex multis: 1º motiva, quę multa sunt raones dubitandi; ista n sufficiunt ad resolvendẏ dubiẏ; alij n dubitandi, sed resolvendi esse raones. 2º quandius obtẏ ęqualẏ sese ad verẏ et falsẏ, ratio resolvendi potius esse, quę n esse. 3º quasentur intus pro fert unẏ motibẏ alteri: quia unẏ aparet melius, atque adeò

122. equaliter n. e. 2o. ubi nulla e. presumtio veritatis ibi
nequit praestari assensus; sed ubi rationes sunt equales
nulla e. presumtio veritatis pro una parte poti
us, quam pro alia. 5o. hujusmodi assensus.
Hujusmodi assensus prudens n. esset, quippe ubi rationes
sunt equales, ibi n. e. ratio prudens dicendi unam
esse falsam. Profecto si Petrus videatur mihi om
nino equalis Paulo n. e. mihi prudens ratio
affirmandi Petrum esse minorem.

162. 6o. si pulsus re
gularis procedat; color atque naturalis deficiat
in vultu, Medicus n. potest ferre judicium: pa
riter nequit Judex nisi temere assentiri uni
parti; si rationes sint utrimque equales. 7o. vo-
luntas nro casu prorsus inepta e. ad resol-
vendum dubium, cum ipsa nequeat determinare
veritatem; et quia si ipsa eligat, erit pro
ratione ipsa voluntas. Ad 1um sunt rationes et
dubitandi, quamdiu in equilibrio manet sus-
pensum judicium. At vero si ad istud deter-
minet intus ob graves veritatis apparientias
que pro hac parte resplendent, ista jam ratio
pro ipsamet parte fit sola causa resolvendi

rao; que tamen ut conjuncta cum opposita prius fuerat ratio dubitandi. 163.

Ad 2um tunc quidem ex parte obti vel intus non est expresse rao resolvendi. Est ex parte voluntatis. Cui etenim imperium accedit, cujus adventu adest jam ex parte actus vi aliud principium intrinsecum movens, et concausans assensum. Ad 3um: praefert non prout vi ipsius motibus, sed prout affectu voluntatis; et fraudis insup. per ipsum assensum intus. Unde unum prae alio apparet melius non hum se, antecedenter ad assensum, sed prout affectu voluntatis, consequenter ad assensum. Dicere poteris cum Verillo, quod supposito assensu pro una parte, potest hic dici probabilior in actu 2o quatenus obtum, et rao jam aliter se habeant rationi intus, qui non ita facile avelli a rao ne per judicium acceptata approbataque, cum omnibus assensus sit affectus ad unam partem obti, et recessus ab altera opposita. 162.

Ad 4um: fateor est, quod accidit motibus graue pro singulis partibus, incertitudoque veritatis de utraque determinate. Verum tamen est, quod praestari nequeat assensus

126. ibi, ubi nullus ē motivus pro veritate. Ad 5.um prudens foret assensus fundam.to gravi innixus. Ratio autem asserendi hanc partem, esse probabiliter veram, est etiam ratio asserendi, oppositum esse probabiliter falsum. Si eidem constet de equalitate inter Petrum, et Paulum, elidit utrimque probabilitas pro aliqua inequalitate, secus si tantum probabiliter constet: et tunc sic quidem nobis exemplum habet. Ad 6.um Medicus utique valet probabile ferre judicium. Potest etiam Judex erga suum propensus Amicum ejus rationibus interne assentiri; quamvis in foro externo ob legum statuta neutri parti adjudicare queat.

166. Ad 7.um à voluntate resolvitur efficiens duvium, et formaliter ab intellectu. Voluntas efficit per imperium, quod intellectus in actu 1.o moveat, determinetque ad unum actum 2.um assensum, vel dissensum, qui utique sunt formalis resolutio duvij; atque formalis determinatio veritatis, aut falsitatis. Intellectus praetereà motivo nisus sufficienti ad assensum, indiget determinatione voluntatis, cum neque à se ut potentia non libera, neque ab objecto id potest

n. eidem proposito determinari possit.

Sectio 19.a

Potest etiam intellectus per voluntatem aplicari ad assentiendum minus probabili.

166.

Nunc, nunc adversarij undique collati coeunt, martemque fatigant. At sententia nostra inexpugnabilis adest, persistitque immovilis seu fluctibus ovia rupes. Valido se incursus substinet nimirum hoc esse munita fundamento deinmave ratione: Herethici formales actu saepe dignoscentes motiva pro fide nostra majora melioraque, ex prava tamen eorundem voluntate suis erroribus pertinaciter adherent. Propterea: qui temere judicant vel agnoscentes pro parte opposita celectiores graviores que rationes ad temeraria rapiunt judicia imperio voluntatis, quae sola pro ratione adest iisdem. Ratio doctrinae, et paritatis haec est: intellectus equidem nostrum atingere potest ipsius objecti nempe veritatem non claritatem per probabilius, verum et per minus probabile. Constat experi-

128. entia: imperante siquidem voluntate tendit intus, trahitque ad irrationaliter assentiendum pro motibus contra fidem, et planè temerariis. Sanè si voluntas ipsa, teste eadem met experientia, potest in minus bonum ferri delectabile v. g. præ honesto, cognito certè hujus excessu in ratione boni, cur similiter ferri non poterit intus vi ex voluntatis imperio?

167. Respondeo semper ut imprudens damnandum est ejusmodi imperium. Ex parte intus, et voluntatis sufficientia prudentiaque absunt motiva. Ex parte 1.i motibus graues, ut supponitur in opinione minus sed verè probabili; ex parte 2.a hæc, similiaque: nè sibi vel aliis nimis gravis inferatur molestia; nè lædatur conscientiæ libertas, ut ostendatur jugum Christi suave esse; si assentiar parti benignæ, quia sic et nunc ipsa utilior est saluti proximi; quia mihi â Superiore suadetur; quia est opinio S.ti Thomæ, communiorque in Scholasticis, faciliusque explicatur Discipulis. Respondeo obstare ne deueat erroris periculum, cum hoc etiam maneat, quambis intus ad probabilius assen

tiendi aplicet? Profectò nèc intus, nèc voluntatis tenent ad majus, q. 2do prudens assistit motibus amplectendi, quod est minus. 168.

Respondet Vº,

Elizardoe: melius ê ignorare, ac nullus omninò elicere assensum melius ê, quam errare; cum eterni bonum finale intus sit veritas vel probabilis errans magis deviat à veritate quam prorsus ignorans: iste namque veritatem n̄ atingit; at errans pertingit insuper falsitatem, quæ veritatis prorsus inimica est. Quarè certum ê ap. omnes, quod xū intus pejor ê ignorantia malæ dispositionis, quam privationis ignorantia; sicuti in voluntate minus mala sola privatiò virtutis, quam positivum vitij; et sicuti in agro minus ê malum nullas quam nocivas herbas producere. 169.

Itaque Vº abstinere etiam debet Elizarde ab assensu probabiliore, qui potest etiam esse falsus. R. n̄ omnis error ê simpliciter malum intus, et si minus bonum sit. Quando atingit veritas n̄ potest, est etiam bonum intus opinari de veritate, quas prudens credit,

16o. sub gravi motibo delectescere; uti bonum est intui aprehensive cognoscere, licet sit melius cognoscere judicative. 3.° visus morale est simplicis mali voluntarii, ut pote ad turpe inclinans; parti nostrae agri plantas eidem servit simpliciter mala, cum agri Dño noxia sit. At non ita in opinione invincibiliter erronea.

17o. Respondent 2.° diversimode Theologi paritati nostrae, pro hujus energia vel epinde minuenda respondent. (Respondent T.a) Respondet Palanus ad paritatem Hereticorum nunquam asserentium heresi: quia non considerat motiva fidei, proindeque sibi proponi eamque credibilem erroneis motibus. Concedit consequens Illustrissimus, heresi considerantis fidei motibus non esse immediate, et proxime liberam, sed mediate duntaxat, in quantum potest intuens fidei motiva non considerare, et tunc in heresim incidere. Item vero sed immediate liberum transgressionis ad peccata opposita charitatis aliisque virtutibus: ergo et a peccata opposita fidei. 2.° heresis non erit in se peccatum nisi in causa, nimirum in attentione defectu ad motiva. 3.° ex Catholicis nemo

potiendo in heresim labi: quippe ex plena liber-
tate ad credendum habet pro fide validiora moti-
va: quae non poterit credere oppositum, neque in oppositum
labi errorem, cum vero ipse habeat motiva minus
valida. Dices: non dabitur heresis formalis neque in se,
neque in casu. Respondeo negando: quia sicut in se non est peccatum, non
est in se heresis formalis, non hic quia non est heresis
formalis non considerare fidei motivum. 771.

Respondeo tertio

fuit haereticus asserentis heresi uni obstinate ?
certo. Nullus quidem haereticus existimat, haere-
ticum esse, immo veritatem fidei infallibilem credere.
Sua pro instantia quo errori pertinaciter adhaeret,
caret ipse potestate proxima ad credendum fidei
mysteria, quae nequeunt ipsi proponi ut veri-
similiora, multoque minus ut evidenter credibilia.
Nihilominus heresis est imputatur ad culpam:
culpabiliter namque apparet eius error unice cre-
dibilis; neglexit enim veritatem inquirere, cum de-
buit, ac potuit. Huc enim avocandae impugna-
tiones adversus Lamey. 772.

Contra singularem tene-
bitur haereticus sub lethali esse haereticus,

atq. sibi ipsi proponat evidenter ut verè, ac evidenter credibilia; sicuti tenet sub gravi Catholicus credere articulos fidei, vel saltem non credere opposita, simul ac proponuntur ut verè, et evidenter credibilia. Equidem quoniam credibilis hic et nunc Hæretico sinus error apparet, non peccabit hic et nunc contra fidem: quippe non datur peccatum hic, et nunc, quando ignoratur invincibiliter hic et nunc malitia peccati. Quidquid peccabit autem si hic et nunc hæresim abjiciat, credatque fidei misteria; quemadmodum delinqueret Catholicus, qui amplecteretur falsitatem oppositam articulo fidei, qui sibi proponitur ut verè, et evidenter credibilis. Ita nos?

173. Respondetur Camargo addictus Tirso, et Palavo affinis, non peccaret Hæreticus immediatè in fide credendo. Peccaret quatenus se non disponeret ad credendum, nimirum si invincibiliter non consideraret motiva, quibus nititur error, aplicetque ad motiva fidei atq. accuratius inspiciendas atque attentius examinandas. Huc innuunt Dicastillus, Palaus, et Tirsus.

Sanè Rptus Dnus Ioannis Vo. Judaeos repre-
hendit, qui nollent adhuc credere, postquam motiva
fidei sufficientia erant proposita: Opera ipsa,
Dicunt ei. arguebat Magister, opera ipsa testimo-
nium perhibent de me, quare non creditis? 172.

Ad prae-
textum verò temere judicantium eadem discurrendi
methodo respondet Palanaus, quod temere judi-
cantes nituntur fundamentis, quae ipsis graviora appa-
rent, quam fundamenta pro opposito judicio; ipsi
verò peccant: quia motiva apparent graviora ex
defectu considerationis, quam possunt, et debent
adhibere ad motiva opposita, ut oppositum judicium
efforment. Iterum: si vera sit doctrina Illmi,
judicium temerarium non erit in se peccatum, cum teme-
rarium non sit, ut potè gravioribus innixum motivis, quam
sunt motiva pro judicio opposito. Et cum ipse si
astruat peccatum unicè in causa, in defectu, nempe
considerationis culpabilis deducat, judicium te-
merarium non esse in se temerarium, neque peccatum.
Econ nè? 176.

Respondet Tirsus quod motiva
ad judicium temerarium in se levia, sunt vi-

gravia sunt judicanti iram, proponuntur ei illi-
graviora ratione odii, invidiae, ad alterius vel de-
tractionis; ut videtur docere S. Thomas 2a 2ae quaest.
60. art. 3. Itaque quamvis erit specialis ma-
litia judicii temerarii, si quaeque habet repugnant
A. Virt. vel justitiae, a qua diminuuntur. Regula enim
ut hominibus appareant graviora. Cum in judi-
cio temerario, non dignoscet specialis malitiam;
sicut in aliis peccatis, licet a patrone expo-
nenda. [illegible] [illegible] nimirum quod si judicans
temere cognosceret motivi levitatem, simul in-
ferret injuriam proximo, et illatam compensaret
injuriam, in quantum fateretur se judicare sine
fundamento sufficienti [illegible] ablatum proximo
honorem. Sed addat pater quod ille, qui cognos-
cit, se peccatum committere, infert simul, et
compensat injuriam Deo illatam, [illegible] agnitio-
ne peccati confitetur peccatorem, se atque [illegible] [illegible]
bene operari. Ita nos.

Sectio 2a.

Objectiones:

176.

1°. libertas contradictionis sufficit ad meritum fidei: atqui requirit libertatem contrarietatis; sufficit, quod Catholicus possit non credere, ut mereatur credendo, quin requiratur, ut possit etiam opposita fidei credere. Probatur antecedens: Catholicus huic errori fidei opposito non proponitur ut credibilis, potest mereri credendo; sed solam habet libertatem contradictionis: si quidem negat assentiri erroribus, qui ut credibiles non proponuntur. Respondetur: Catholicus meretur etiam quia credit, quia potest non credere; et quia in credendo [illegible], quia potest errorem credere, [illegible] in [illegible]. Non igitur ad meritum sufficiens libertas contradictionis. [illegible] libera esse libertatem contradictionis, quae [illegible] ad [illegible].

177.

2°. [illegible] eligere debet opinionem, quae probabilior videtur, quam veriorem; ergo eligere debet [illegible] potius ad fidem; sed opinio magis probabilis habere videtur plus veri. Respondetur: si [illegible] adhaeret uni parti, [illegible] esse veram, [illegible]

esse falsam: quia intellectus nequit adhaerere minus probabili, implicat enim, intellectum judicare, opinionem minus probabilem esse veram, et falsam esse probabiliorem. Urgent: quia intellectus eiusdem cognoscit, oppositam esse probabiliorem, videtur vehementius impelli ad assentiendum probabiliori; sed intellectus sic impulsus nequit assentiri minus probabili. Negat minorem Doctor. Intellectus obiectum verum, quod reperit in opinione tam magis, quam minus probabili: esto in illa magis appareat ratio veri ob fundamenta, quorum alia aliis sunt verosimiliora. Nec universaliter loquendo eligi debet medium aptius. Sed est simpliciter aptum: alioquin omnes tenerentur religionem ingredi aut in Eremum secedere.

178. Negat antecedens Difraonius. Uni ex probabilibus adhaerens non existimat absolute, aliam esse veram, aliam esse falsam. Existimat utramque esse verosimilem, et alteram verosimiliorem esse si probabilior sit, et minus verosimilem alteram, si sit minus probabilis. Potest tamen intellectus minus verosimili adhaerere prae

certum cum optime norit, vero similius non deo
cognecti magis, aut unicè cum veritate. Negat
m. urgentis. Impulsus non ê necessitas, nec vo-
luntati adimit libertatis imperandi. Sicuti vo-
luntas sæpè eligit minus bonum, ità intus s
voluntati subditus minus probabile, in quo
ille reperit rationem veri, vel realis vel appa
rentis. 179.

3a: intus nequit assentiri minus cre
dibili: ergo neque minus probabili. Prob. ant.
ad assensum fidei divinæ præcedit notitia mo
ralis certa revelationis, cum hac nequit in
tellectus assentiri opposito minus credibili.
Constat m.a ex propositione 21 ab Innò
centiò XI damnata: Stare assensu fidei
supernaturalis cum notitia solum probabili re
velationis. Negat. ant.: vel stante notitia
morali certa revelationis alicujus misterij,
et Catholicus potest assentiri opposito, et He-
rethicus in opposito potest permanere. Daret
tunc imprudens voluntatis imperium. At ver
ò hoc in probabilibus prudens foret. 180

2a: as

180. assensus minus probabilis esset summopere imprudens. Probatur multis. 1º: agit imprudentissime si absque motibus unum affirmet, et alterum neget, exempli gratia, si affirmet stellas esse pares, negetque esse impares: ergo etiam agit imprudens si absque motibus affirmet unum prae altero. Atqui cum una pars apparet minus probabilis intellectus sine motibus hanc prae alia affirmat: quippe motibus habet ad affirmandam aliam prae hac. 2º: imprudens dicitur esse album, quod est similius nigro: ergo imprudens dicit esse licitum, quod verisimilius est illicitum: 3.º nequit prudens quis sequi hunc, quem potius judicare posset falli, neglecto illo, quem potius judicare posset, non falli. 4º: motibus minus probabile saepius connectitur cum ~~veritate~~ falsitate; secus vero magis probabile cum veritate saepius connectitur: ergo non erit prudens assensus minus probabilis.

181. 5º: ergo

poterit quis prudens assentiri in hunc et illum contradictorie. Quis vero adeo incipiens

erit, et nugatorius. 6. tali asentiet, quia vult: quia non ex ratione: quia non prudens. 7. voluntas inter elegibilia, quorum alterum sit certo malum, nequit prudens eligere minus verum; atqui minus probabile est minus verum. Ultimo: si venditor sciret duplicis monetae alteram esse falsam, eligeret illam, quae magis falsa appareret, imprudens utique ageret; sed homo scit alteram ex inaequaliter probabilibus esse falsam: ergo imprudens aget, si eligat minus probabile, quae magis falsa aparet. Insuper: si voluntas intendat efficaciter millionem aureorum, possitque adquirere vel centum, vel mille imprudens eligit centum prae mille: ergo intellectus cum efficaciter intendat veritatem imprudens eligit minus prae magis probabili, cum istud prae alio vicinius sit veritati.

182. Re-

gatur assumptum. Assensus minus probabilis est prudens, cum opinio, vel minus probabili sit probabilis simpliciter, ut pote gravi fundamento innexa. Quod autem

120. probabiliori fundamentum sit gravius, non tollit, quominus sit grave minus probabili fundamentum. Sicut quod Petrus sit fortior Paulo non tollit, quod Petrus fortis sit. Ad 3.um probationem negatur subsumptam. Habet motibus grave, et prudem. Adsit motibus majus pro altera parte. Ad 2.m negatur consequentia. In evidentibus quale est quod video esse magis nigrum nequid voluntas impedire seu impositum aplicare intellectum nam quod evidens est magis nigrum, non potest non esse tale, neque potest esse grave motibus, quod tale non sit. Sicut evenit in opinabilibus: Leste corral lo hize por hauerlo alu dos tardes de paseo en los Canos que por la real maestranza de esta Ciudad se hicieron. todo lo que va dentro del parentesis no sirve. Objectio 1.a penitens non vellet omitere scriptiones licitas indie festo: quia transgreditur preceptum grave, Confessarius sequens opiniones: quia nulla est solutio. Ratio: quia omnes fuit volunt dirigere secundum

sui sententijs Auctores confessarij illi non
recte fungi officio suo qui non studeret
cognoscere plurium Auctorum opiniones et etiam
[illegible] diversis theologorum Philosophorumque
opinionis sententias probabiliores sunt se-
quendae si non adsit aliquod inconveniens, quod
obstet, sententiae sui alterius incertae
[illegible] opiniones sui sententiae et est ratio [illegible] 183
[illegible] paraenesis.)

Ad 2um dicitur posse judicare
quod fallit, non tamen teneri ita judicare.
Ex gravi, ac prudenti motivo judicare
potest, quod non fallit: unde illud se-
qui potest, altero non attento: nullam
si quidem lex cogit ut hunc potius
quam illum sequatur. Ad 2um negatur
antecedens. Quamvis motivum minus probabile
saepius connectatur cum falsitate, quam magis
probabile; motivum tamen minus probabile
simpliciter et absolute saepius connectitur cum verita-
te, quam cum falsitate. Motiva equidem sim-
pliciter probabilia de se praesumuntur esse vera,
cum sint ad assensum ergo objectum determinan-

122. veri maneatq; incertitudo de falsitate illius. Ad 5.m nulla erit insipientia, neq; erit nugatoria voluntas si ex prudenti motivo suum mutet imperium. Sanè voluntas ipsa potest pro habitu amare majus, et statim post minus bonum. Ad 6.m

182. Ad 6.m asentit, quia vult non ita ut sit pro ratione voluntas; sed talis ut voluntas sit aplicativa ad asensum ob graves motibum. Probabiliori nè asentiens non asentit quia vult: quatenùs voluntas intellectum aplicat ad asensum, ad quem ratio non cogit? Ad 7.m voluntas in exemplo adductio deberet utrumq; extremum vitare, si posset; sin aliter minus malum eligere. Intellectus autem potest asentiri utrilibet probabili sine timore mali, et erroris nisi purè materialis. Exenim intellectus in utralibet inveniret rationem veri, aut verisimilis. Voluntas in utroq; extremo rationem boni non posset tuto invenire. Dissimulandum interea, opinionem minus probabilem ineptè apellari minus veram. Ipsa deberet aptè dici minus verisimilis.

185. R.^d ultimum electio mi-
nus probabilis opinionis n. esset destituta fun-
dam.^to, sicuti esset illius monetæ electio. Non
nè venditor, qui neutram posset monetam eligere,
eligeret imprudens alterutram etiam quæ probal-
bilius visio careret? Insup.^r imprudens eli-
get centum præ mille, si hic et nunc minimè
inveniat rationabilis causa ita præeligendi. Adest
ejusmodi rationabilis causa determinandi intell. ad
minus probabile. Neque verum est, quod magis pro-
babile sit semper vicinius vero. Majorem
duntaxat speciem propinquitatis habet. Forte
re ipsa remotius est. Mille verò semper et certo
millioni viciniores sunt quam centum. 186.

S: Dominium,
quod erga intellectum voluntas exercet, despoticum
non est, sive in bonum ipsius voluntatis; sed est
politicum, sive in bonum ipsius intellectus; sed huic
melius est assentiri verosimiliori, cum præ-
sumatur magis accedere ad veritatem. Confirmatur:
quid efficere voluntas, quod intellectus non sit sua
necessaria: ergo neque quod assentiatur potius m.,
quam m. motivo. Urget: nec voluntas potest

185. facere, quod soni inequales n̄ percipiunt[ur]
inequali; siue plus m[inu]s, quam m[inu]s: ergo neque c[on]-
in[tellect]us assentiat[ur] n̄ magis probabiliori, quam
minus probabili. Respondet[ur]: voluntatis
dominiu[m] erga p[otenti]as alias est ó despoticu[m],
et partim politicu[m], hoc ē, p[ar]ti[m] in bonu[m] ipsius,
partim in bonu[m] p[otenti]aru[m]. Quid? dominat[ur] vo-
luntas vel cu[m] no[stra] dispendio. Oculos im-
perat elebare ad videndu[m] intensum lumen,
quo læduntur. R[apit] etia[m] ad hæresim: ad ju-
diciu[m] temerariu[m], aliaq[ue], quæ magis vero sunt no-
cuma. Cur n̄ poterit determinare ad minus
probabile opinione, quæ bonu[m] ē ipsiusmet in[tellect]us?
187. Ad
... p[otenti]a necessaria, sed ita ut volunta-
ti subjiciat[ur] in n̄ evidentibus: Fatent[ur] omnes.
Ad urgentia[m] indirecté: n̄ poterit simili volun-
tas bonu[m] minus præeligere m[agis], nec poterit
efficere, quod in[tellect]us judiciu[m] probabilius sus-
pendat, cu[m] nequeat facere, quod auris c[om]pet-
dita auditione soni n̄ eliciat. Directé: in opinab-
bilibus in[tellect]us magis subjacet voluntati, quæ
sensus externi. Omnes deuent fateri.

6ª: falsu si evidens foret,

unu motibu esse absolute, et simpliciu graviu,
n̄ remanebit probabilitas pro altero: quippè
tunc pro minus probabili n̄ superest fundam.ᵗᵘ
absolutè, et cōparativè magnu. Ità Sparza. Cōpar:
qp Arist. l. 1.º Retoru cap. 7.º magnu dicit, quod
ē excedens. Sed motivu minus probabiles n̄ est
excedens, sed exceditur. Ità Gonzalez. Respondet:
et si motibu n̄ sit ità magnu uti alteru, manet
tamē dignu assensu viri prudentis, ut suppo-
nendu omninò est, neq obest evidentia in-
probabilitatis assensui minus probabili. Aliud
equidē ē, teneri iraq ad assentiendu, quod opi-
nio ē magis probabilis, et hoc veru est; aliud
teneri ad assensum magis probabili et hoc
ē falsum. Nihil sanè ē, q.ᵈ iraq cogat ad
ejusmodi assensum: si quidē opinionē esse evidenr
probabiliorem n̄ ē ipsius obtq evidenr cognosci,
aut ēē evidenr cognoscibile. Ad cōfirmaōnē nam
tiquè dicit magnu, quod ē excedens omne aliud
magnu; aliq magna, quæ exceduntur à majo-
ribus, magna n̄ forent. Dicit utiq magnu,
quod excedit alia simpliciu parva. Minus

127. probabile expedit duviæ, probabilis; teneri probabile, ad quas etiam improbabile, quæ simpliciter parva sunt.

Sectio 2Va

Subditus tenetur obedire contra propriam sententiam Superiori imperanti saltem minus probabiles.

189. Dixi ducentem qua jura sequamur. Patrem sequimurque omnium sententiæ. Probatur 1° authoritate. S. Bernardus hæc ait: quidquid vice Dei præcipit homo, quod non sit tamen certum displicere Deo, haud secus omnino accipiendum est, quam si præcipiat Deus. Dionicius Carthusianus: in dubiis adsit contra præceptum Dei standum est præcepto prælati, quia et si sit contra Deum, attamen propter obedientiæ bonum non peccat subditus. S. Bernardinus Senensis: ubi subditus rationabiliter dubitat, an quod præcipitur sit peccatum, an non, tunc profecto obedire debet. Magnus Parens S. Ignatius de Loyola multis in locis tunc

3. pte Institutionis ubi monet obediendum in 128.
omnibus, ubi peccatum non cerneret; tunc etiam 6.
pte in declaratione: hujusmodi sunt illae omnes,
in quibus nullum est manifestum peccatum; tunc
denique in sebeccta plane Coelesti obedientiae
epistola: omnibus in rebus, quae cum peccato
manifesto conjunctae non sunt. 190.
Equidem sequen
tissima est S.S. P.P. Asceticorumque doctrina, sequi
nimirum obedientiae in religiosis praeceptum conscien
tiae regulae fore securissimam in iis omnibus,
in quibus certum non appareat illicitudo. Proh!
quot discordiae, proh perturbationes, quot scan
dala non sequerentur Superiorem inter ac subditum, qui
in illis alius sentiret? Facillime posset obtende
re, ac judicare, rem praeceptam esse illicitam. Exigit
ne hoc rectus ordo, necessariaque omnino subditi
subordinatio? Non ne majus foret malum, rectam
perturbari ordinis, quam aliquod materiale
forsan dari peccatum? Non ne malum certum vi
tari debet prae dubio? Atqui certa mala sunt,
quae ex non obedientia exoriantur; malum autem quod ex
obedientia timetur materialis scilicet legis transgressio,

190.

certum nè utiquè est.

191. Probatur ratione: si Subditus licitè possit obedire, tenetur; atqui tunc casus licitè possit obedire. Ostendit minorem: Subditus namque in licitis obedire tenetur; potestas hic ad praecipiendum est incerta possessione; et Superior habet jus praecipiendi, quod ab ipso licitum existimatur. 2º Ostendit satis ex cap. quid culpatur, ubi S. Augustinus docet, posse militare Subditum, sic imperante vel sacrilego Rege, si certum non sit, bellum esse iniquum. Contra inconveniens, quod non admisso probabilismo sequi videtur. Unde ab inconvenienti procedit undecima nostra ratio.

192. Respondendum: in tali casu subditus tenetur inquirere rationes pro Superiore ita ut propriam deponat opinionem, ad quod numquam ipsi sufficientes poterit deesse motivis. Equidem stans suo judicio contra Superiorem errat plerumque; et generaliter ipsi debet esse pro comperto superioris vocem pro voce Dei fore exaudiendam. Contra 1º: potest evenire, ut Subditus longè doctior certo

scia ejus opinionem probabiliorem esse, quo Superiori tenebitur obedire; non tamen deponere suam opinionem. Tenebitur itaque dictamen petere reflexum ob probabilem Superioris sententiam. 2º. praeceptum, Superioris authoritas certa est vel in sensu opposito opinionis in subdito; secus verò lex pro libere actione, subditique excusatio incerta sunt; atqui praeceptum authoritasque certa possident praevalentque contra legem, et excusationem incertam. 3º. quia omnes Subditus in dubio utrimque negativo de objecti illicitudine tenetur obedire: ergo et in dubio positivo, incertavè Subditi opinione, cum modo et praeceptum, et authoritas Superioris incerta maneant possessione. 193.

Objectio 1.ª licet Subdito non obedire cum probabile sit, non esse obligationem obediendi, uti docent non nulli; sed si probabilius sit Subdito, quod objectum sit illicitum, tunc probabile est, non esse obligationem obediendi: ergo cum dubium est de objecti illicitudine, dubium etiam est de Superioris potestate, quae proinde non exit incerta possessione, et ità Diana, hugo, Sa las, et alij. Confirmatur 1º. requirit Superior strictiorem

151. obligare quaꝫ Papâ et Ecclesia; Papa et Ecclesia n̂ obligant, ergo 2do probabile est, hanc, aut illam materiam n̂ contineri sub præcepto. 2º Subditus saltem n̂ tenetur obedire tunc in honore suis de rebus grave in commodum sibi aut alteri personæ immineat; cum sit in sui juris posessione, â qua deturbari n̂ potest per incertam Superioris potestatem. 3º votum n̂ obligat in probabili dubio peccati lethalis: ergo nec Superioris præceptum.

152. Negat mecum La-Croix. Adest certa Superioris posessio. Hæc n̂ eliditur per Subditi probabilitatem. Etenim si Titius in certa degat posessione prædii cum probabilitate juris, n̂ licitè â posessione ejicitur per Cajum, quamvis probabilius judicet iste prædium esse suum. Nec denegari potest, quod Subditus cum obedientiam vovit sese obstrinxit ad obediendum in rebus n̂ certò illicitis; atque quod ipse suo resignavit juri sequendi probabilem, si Superioris juri adversetur. Equidem ut optimè Mendo, licet sit dubium an objectum sit illicitum n̂ tamen est dubium an ad illud, se extendat Superioris potestas, cum certum sit-

eg. extendi ad omne id, q.d certo illicitum non sit. N.52. 195.

Ad 1.am 4.ae objectiones: possunt quidem Apostolus et Ecclesia strictius obligare, quam Superior. Ita non obligant de facto. Ecclesia permittit opiniones probabiles deobligantes. Reduaim. Apostoli, aut Ecclesiae legem non esse sufficienter intimatam, applicatam vero. Superior urget obligationes sui praecepti. In possessione certa stat sua potestas, cui obstare non debet Subditi probabilitas. Ad 2am: ejusmodi incommoda repraesentanda sunt Praelato. Si hic omnibus perpensis declaret, sui causas praecepti praevalere, succumbere debet Subditus. Excipitur si aliquid imperaret humanam et superans invepilitatem. Ad 3.m votum soli Deo factum obligat duntaxat ad id, quod melius est, et ad quod unice acceptatur. Votum insimul factum homini obligat ad omne quod non sit certo illicitum, sive melius sive non melius non sit.

2a. 196.

nemo tenetur obedire Superiori praecipienti ingressum super aquas. Objectio: aliqui obedire tene

153. bit Subditus etiam si pro inhonestate rei impe-
ratae grave habeat motivum, nullumque occurrat
pro ejus honestate. Respondet: obediat, si pro-
bitas, et prudentia Superioris ipsi satis cog-
nita sint. Sic equidem Sanctus Maurus, D.
Benedicto obtemperavit. Si autem Superiorem
sciat non esse prudentem, obedire non tenebitur, cum ag-
noscat, et suam excederet potestatem imperandi,
et praeceptam rem non esse hic, et nunc licitam:
si quidem certo scit antecedens, eandem practice
loquendo illicitam esse. Ad difficultatem respon-
det Eximius, tunc fore moraliter certum, quod
actio sit inhonesta. Respondent Terillus, et
La-Croix parendum vel tunc fore: quippe
pro inhonestate potest esse motivum mere pro-
babile. Non erit propterea certum esse illi-
citum. Atqui SS. PP. asseverant, obediendum
omni omnino casu, si certum non sit esse pecca-
tum. Non ne auscultavi S. Ignatii? Mag-
no Parenti, vos precor auscultetis.

197. 3a. Si autem est
probabile, tributum esse injustum, non tenetur Vassal-
lus obedire Principi: quod a pari. Difficultas:

cy ĉ probabilitas n̂ tenet Regis veritatē dere-
gere Principi eiq imperanti. Urget: si Superior
præcipiat aliquid moralit impossibile, n̂ tenet Sub-
ditus obedire: ergo. Negat conseq. Cardenas, Na-
varro, et alijs. Leges illæ purè pœnales sunt,
nec ligant in Conscientia. Cardenas quoque
hac procedit dist. si adsit probabilitas licit-
tudinis tributi, tenet Vasallus ad solven-
dum, si lex n̂ sit purè pœnalis; secus verò,
si lex sit evidens illicita. In Consequentia negat
consequentiam. Judex ibi et excedit jurisdictio-
nem, et impossibilia jubet, uti ê quod Reus
adversus se metipsum dicat sine necessitate. Dis-
tinguit ant. urgentis: si supponat res certè impos-
sibilis, conced: si n̂ supponit; negat. Patet. 198.

Notan-
dum 1.º ex Cardenas, Superiorem posse illa prohibe-
re præcepto, quæ alias sunt probabilit licita.
2.º ex eodem posse Subditum voto se constringe-
re, seu contractu, aut quasi contractu ad se-
quendum probabilia, probabilioravè. 3.º ex eodem
cum alijs, in multis Religionibus exercitari
fieri, tacitamque renuntiationem juris probabi-

155. liari circa Superiorum praecepta. Ità quidem evenit in Cistertiensibus, ità in nrâ Societate, ubi tenemur obedire semper, ac manifestè n̄ sit peccatum in omnibus rebus, ad quas potest cum charitate obedientia se extendere, ut dicitur quarta pte Constitutionum cap. 5.o

Sectio 22.a

Tenetur Confessarius contra propriam sententiam absolvere poenitentem innixum sententiae minus probabili.

199. Ingens objicit inveniens Adversariis nris duodecima haec rão in Authores Dominicissimae. Stabilitur: poenitens aliundè rectè dispositus est: ergo debet absolvi à Confessario vel contra propriam sententiam. Probatur cons.: licitum ē poenitenti se dirigere per suam opinionem: ergo. Probat ant.: ideo licitum n̄ esset, quia obstaret contraria Confessarii opinio; sed non debet obstare: ergo. Probatur min.: talis opinio impertinens se tenet ad conscientiam, dexteritatem, aut scientiam poenitentis; iste

namq; liberè, ac licitè potest sua conformare conscientiam ipsi opinioni, quam tuent. Viri Confessario fortè doctiores, prudentioresq; qui omnibus perpensis, bona fide credit esse licitam; quæ ut talem optimè dignoscit, à viribus doctis, prudentibus q. defendi: qd. Erravit fortassis, quid? Error invincibilis erit. 200

Dixit V. si Confessarius eandem sequeret sententiam, quam penitens teneret absolvere: qd. et tunc casus, eodē mdo penitens dispositus sit, et sit omninò per accidens illa diversa Confessarij opinio. 2.º si absolutionē neget, injuriam erogat, et Sacramenti Authori, et pœnitenti. V. quia sine justa causa Sacramentū relinquit imperfectū: 2.º q. post peccatorū enarrationē regulari jus hbet ad absolutionē, cogitq; ad viv. aperiendū eadē peccata. 3.º imprudens, ac stultus esset Confessarius, qui obstringeret pœnitentes ad ea sibem

secundum opinionem tenendam; ipse nec solus sapiens? Optimè proinde ait P. La-Croix, Confessarios illos non rectè fungi officio suo, qui non student cognoscere plurium authorum opiniones, seu sententias probabiles, sed poenitentes omnes suos volunt dirigere secundum opinionem incertam unius alicujus Authoris, vel Professoris sui. [todo lo q. va dentro del parentesi no sirve por q. este blanco sobre hij opiniones suas secundum opiniones suas, et est ratio quia secundum opinionem unius potius quam alterius suas opin. [darum hoc vel illud esto no sirve.]

2a 1. Objectio 1a: si poenitens non vellit omittere scriptionem pro lucro in die festo, transgrediens praeceptum grave, [illegible] confessarij judicio: ergo ex hoc indispositus est: ergo nequit ipsum absolvere Confessarius, cujus est de dispositione poenitentis judicare. Confirmatur: saltem si ex officio confessionem non audiat, non tenebitur absolvere, cum ex mera ejusdem voluntate pendeat absolutio.

Distinguit aut: transgredit hũ Confessarij judicium, q. habet eamquæ Confessarius; negat eamque pri-vatus Theologus; Dico: Agere n debet cum pœ-nitente ut privatus Theologus dũ suum spe-culativum, aut directum judicium; sed hũ reflexum, et practicum ut Confessarius agere debet. 158.

202.

Teneatur

itaq. sibi efformare conscientiam n ex sua, sed ex pœnitentis opinione. Opinionem conformandi designat modum P. La-Croix videlicet si Con-fessarius dicat: quamvis ego opiner suip-sionem ob lucrum in die festo esse illicitam; tamen cum opinio mea sit incerta, et pœnitenti probabilis placet, esse licitam nec teneatur opinio-nem suam deserere, et sequi meam n possum ju-dicare, illum esse indispositum: quia cum peccata ip-sius audiverim, neque mihi licitum sit abrumpe-re Sacramentum, aut negare ipsi, quod ad absolutionem habet, ~~jure lucrum~~ solo teneor absolvere, præscindendo ab opinione mea speculativa, quæ hic se impertinentem habet. Ad confirmationem: teneatur sive obligatus, sive n obligatus sit ex officio. Ratio ex ejus-

159. pendet voluntate, ut Confessionem audiat. Semel ac audivi, teneor absolvere, quamvis tacite promiserit absolvere non indispositum.

203. 2o: Confessarius se gerit ut Judex, et ut Superior: ergo non debet ferre sententiam juxta opinionem poenitentis, qui et Reus, et Subditus est. Confirmatur: inverteretur omnino rectus ordo, si cogerentur Judices ad sententias ferendas juxta opiniones Reorum; atque etiam si tenerentur Ecclesiastici ad procedendum juxta Subditorum opiniones. Urgetur: non in poenitente, sed in Confessario requiritur scientia, qua rite in administratione Sacramenti procedat: ergo procedendum est ex cognitione Confessarii non poenitentis. Negatur consequentia: Poenitens suam tenens opinionem neque peccavit, neque peccat; adeoque congruenter dispositus est. Absolvendus est proinde: quippe sententia, quam fert Confessarius, est et juditium de dispositione, et ipsa absolutio. Hoc et illud efformari debent juxta poenitentis Conscientiam.

204. Ad Confirmationem: in peri

tenus tribunali instituitur judicium circa conscientiam, et peccata rei. Judicari iste debet secundum suas opiniones; et omnibus provenit, ut incurrat, vitetve peccatum. Longe aliter in aliis tribunalibus, ubi inquiritur, quid revera apud rei sit. Itaque minime quod non litigantium opiniones, sed argumenta directa facti probantia unice adoptentur. Ecclesia etiam in Confessionis tribunali, ita jubente Christo Domino, procedit secundum conscientiam poenitentis. Contra tale tribunal et fert leges, et fideles regit independenter ab eorum opinionibus, quas in praxi deserendas potest praecipere. Ad urgentiam distinguitur communis procedendi modus in cognitione Confessarii hunc pertinentem, concedo: hinc non pertinentem, nego. Consequentia cum dictis. Ad 3.

Aeger non sua, sed arte Medici sanandus est: ergo poenitens, qui deplorandus esse solet infirmus, tenetur se conformare Confessario, qui spiritualis Medicus est. Distinguitur antecedens: aeger arte Medici sanandus est, si praescribat necessaria, et nociva prohibeat; concedo: aliquis, nego. Equidem Confessarii opinio omnino im-

pertinens, ac per accidens se habet ad absolutio-

nem. At vero quidquid impertinens est trahitur

paritas. Quia optimam nostri Medici artem abso-

lutam est. Hæc nomine Pœnitentis applicatur Vitæ in-

famiter factus est infirmus. Quid confert dicere

contra Confessarij opinionem esse singularem, atque

exoticam, minusque probabilem quam opinionem

pœnitentis? Nihil prorsus refert.

Sectio 13.a

Obligatio sequendi probabiliora si adesset, esset humanis viribus impar.

206\. Esset, quidquid est, expenditur deficientia tertia hac ratione: quip-

pe obligatio daretur sequendi probabiliores

inquirendi in minus tutis notabile præponde-

rantiam; perpendendi rationes omnes intrin-

secas cujuscumque opinionis; conferendi autho-

ritates DD. Doctorum inter se diversas; libran-

di rationes nobis probabiliores cum authoritatibus

aliorum, et enim semel aliorum authoritas proprie

deceat ratione praeferri. Aliquis, inquit S. Thomas 2a 2ae quaest. 4a artic. 8o aliquis parvae scientiae magis certificatur de eo, quod audit ab aliquo scientifico, quam de eo, quod sibi secundum suam rationem videtur; atqui omnia haec onus nobis imponerent morale intollerabile, impossibileque. Morale, inquam, impossibile: nam ut optime S. Antoninus parte 1a titul. 1o cap. 10. non solum autem dicitur impossibile, quod absolute non est possibile, sed etiam videtur in operando huiusmodi virtutem epicheiae in lege nobis esse impossibile quod vix est possibile, ut potentiam habens difficultatem. Aliter quomodo salvaretur illud, onus meum leve? 207.

Profecto si ad operandum, inquit Maldonatus, probabilitas non sufficeret, sed certitudo requireretur, homo quidem obstupesceret in mille angustias, perplexitates, et formidines implicatus; et sic plura bona opera omitteret. Hac de causa Venerabilis P. Paulus Veneri eximius in societate nomen ingenue fatebatur, quod si ipse existimasset,

163. se n. posse amplecti minus tutas; ipsi minus forent preponderantia exacta ab Adversariis, ignorasset modu, quo salvus fieri potuisset. Eo clamare itaq. solebat preclarus virtute, ac doctrina vir: quis me tutu reddet, quod mea opinio sit probabilior cu illa notabili prepon derantia, quam Contrarij requirunt? Quomodo certus fiam, quod ipse raones oppositas bene intellexerim, et bene solverim? Quod dictamen Conscientiæ, quod mihi formavi, sit satis certu, et tutum? Quod allusinatus non fuerim à propio sensu ità ut si errem, error meus sit verè invincibilis, et inculpabilis?

208. Magni habendu existimet documentu tx magnus hoc Doct. Theologi non debent eē faciles ad asserendu aliqua esse peccata mortalia, ubi n. sunt certissimi de re: nam per ejusmodi assertiones voluntarias, rigidas, duras, et nimis strictas in rebus universis nequaquam eximunt homines à luto peccatoru, sed in illud profundius, q. desperatius

demergunt. Quid prodest, imò quid n̄ obstet
portare plus justo mandatum Dei, quod est latum
nimis? Quid expedit gravius reddere illud Christi
ti jus, quod suave ē, et onus levi? Itudin
aurea funderem verba? 202.

Objectio 1.a nec utique
ē obligatio inquirendi opinionem probabiliorem,
probabilissimamque. Dat enim, quod opinio pro
libertate apareat probabilior ex preponderantia.
Respondet: hec Mercorii doctrina omni videtur pro-
babilitate carere. Et quidem si ex Adversariorum
principia n̄ possumus sequi eque aut minus
probabilem in decursu probabilioris, tenemur deci-
tam adhibere diligentiam, ut certi reddamur,
quod illa sententia probabilior, seu probabi-
lissima sit. Est autem impossibile morali, quod
reddamur certi, aliquam opinionem minus tutam
ee probabiliorem ex requisita preponderantia?
Hec enim vel parva, vel magna ē? Si 1.a
ex excessus sit modicus, difficile percipitur; et
tunc reddi n̄ potest qui sequitur opinionem esse
vere probabiliorem; si 2.a quisque adhuc judicare
queit, eandem ad debitam pertingere mensuram tali

165. ut tutior certò judicet falsa, aut saltem tenuis probabilis?

210. 2a: non servimus meam salutis facim, cum nulli omninò periculo exponimur? Respondet: S. Antoninus ex D. Thoma affirmat, peccare DDores. qui de mortali damnant aliquam opinionem, quae non est contra auctoritatem expressam Scripturae, vel Ecclesiae, vel contra evidentem rationem: si quidem animas damnationis periculo exponunt. – D. Ferillus asseverat, quod opinio rigida sumpta pro Conscientiae regulas, cum sit animarum saluti valdè noxia, illam ut regulam suadere est per se, et ex obiecto peccatum grave: quia suadere rem valdè noxiam gravi charitati repugnat. Audet etiam idem asserere, Jansenismi esse Matrem sententiam probabilioris. Sic enim ait; non poterant liberi melius medium persuadendi, aliqua Dei precepta esse hominum praesentes vires observata impossibilia: item pro hoc erat aptissimum medium Sacramenta praesertim poenitentiae, et Eucharistiae reddendi magis odiosa. Hactenus Ferillus.

211. 3a: sententia

nr̂a eo ipso suspecta, quod sit aut denominet 166.
benigna, cum Scriptura, et PP. passim asserant, arctam esse viam, quae ducit ad vitam. Neque obest quod Christus nos edoceat, jugum suum esse suave: nam minime suave est ex ipsismet rebus, quae praescribuntur. Leve, et suave est tum ex gratiae auxiliique divinae; tum etiam ex affectu, ac dilectione erga Deum. Ostrat. nullatenus pertinet ad homines pro ipsorum opinationes leviorem efficere Dei praecepta, ejusque aeternas leges immutare. Urget: homines equidem propter nam delpravationem, inclinationemque ad malum ut plurimum disonant, discordantve a recta regula non per excessum, sed per defectum: ergo verum imminet periculum, ne deficiamus per laxitatem; non autem per libertatis restrictionem. Monet praeterea Philosophus, magis recedendum ab eo, ad quod nr̂a sumus propensiores. 212.

Respondet: mandata ejus gravia non sunt, ut ex Scriptura constat. Repugnant carni, et sanguini, suntque importabilia nobis sibi relictis, quod unum intendunt Scriptura et Patres; caeterum per ordinariam etiam Dei

167. gratias absolutè leviã sunt. Quidq.d durũ é in preceptis, ut sit leve, charitas facit, in quit Augustinus. At onus foret intolerabile operari semper hĩs sententĩs re ipsa vera aut tutiorem. Ad Infraong.ñ spectat ad honẽs tollere aut q.inationibus leviores reddere legem Dei certam, et p.r se tale. Spectat prudem opinari circa legem, q.do dubiũ ẽ, an existat: spectat eam tollere, quæ forte nunc p.r accidens, et ob errorẽ obligat. Spectat m ejus obligaõnẽ declarare, cũ gravia adsint fundam.ta Non ne meritò corripiunt.r in Evangelio scribæ, et Pharisæi, qui nimias obligaõnes legum populo imponebant?

213. Ad urgentiã: ignorantiã legis, de qua modo, licet invincibilis sit ẽ pœna peccati. Hinc presumi ñ debet, m.g lapsam multas ignorare leges, nec q sua culpa commodũ reportare videat.r Debet potius presumi, Deũ permitere quod nã ipsa sibi plures invincibiles leges imponat, ut ipsamet suum sibi onus agravet. Ita ab Ecclesiæ incunabulis plus p.r adjectionẽ, quo p.r legis substractionẽ erratũ

fuit. Hi contendebant, servandam adhuc legem Mosaycam; illi alias leges, quas nec ipsi, nec ipsorum Patres potuissent ferre, ut videri potest Actorum 15. versic. 10. Sane multa sunt ossuetudine in leges consenderunt, ut docet omnium de multis abstinentijs, jejunijsque. Cum autem Heretici alij nimium restrinxerint libertatem, alij nimium laxaverint, medio nos omnes tutissimi, tenemus quod, libertatis possidere contra leges, de quibus non satis constat, ne in immensum ultra devitum illae excrescant.

Sectio 22a.

Sententia nostra nè usquam adversatur Sacrae Scripturae.

212.

Ergo ex hoc capite rejicienda non est Opinio decima quarta. Ratio haec: quod ait, inquit, P. Carolus Noceti in sua veritate vindicata tom. 2. cap. 1o. quod ait P. Concina, probabilistas plurimos negligere Scripturam et Patres (quae vetus est cantinella ad conflandam invidiam, proba-

169 bilistis, id est, ut Adversarii jam intelligunt, Jesuitis) ut mitissime loquar est falsissimum. Nemo probabilistarum vel ita est incipiens, ut si potest, opinionem suam Scriptura et PP. non communiat: vel ita est impius, ut opiniones rejiciat, quae Scripturae et PP. recte probantur. Rogo Adversarios, ut non confundant haec duo, quae maxime distinguenda sunt. Aliud est negligere Scripturam et PP. aliud est abstinere ab inculcandis locis Scripturae, et PP., quae non faciunt ad resolutionem quaestionis, quae hic et nunc pertractatur. Illud probabilistae non faciunt, vel Adversarii id probent. Alterum faciunt, sed prudentissime faciunt.

215. Quod ait probabilistarum plurimos Scripturae, et PP. sententias verisimilis interpretationis deludere, quod satis illiberaliter, et injuriose dicitur, falsissimum item est. Interpretationes vanissimae illa sunt, quae sine ulla solida ratione afferuntur. Quando vero ex una parte locus aliquis Scripturae, PP. et Canonum patitur interpretationem; et ex alia adsunt bonae rationes

hoc vel illo modo interpretandi, tunc interpretamenta N.70.
q. sunt varissima, et adhibent ab omnibus
Theologis initium faciendo à S.to Thoma, et ab
omnibus Canonistis, et cuilibet, vel mediocri
docto notissimum est. Quî verò quomodo pro
bat P.r Concina, probabilistas adhibere
interpretam.ta huic vel illi loco Scripturae S.ae
et Canonum grati, et sine solidis argumentis. 246.

Objec-
tio 1.a ex illo Xpti Dni Joannis 14: ego sum
veritas. Clamitant Adversarii, dicit ne Xptus,
ego sum probabilitas? Ergo veritas, non pro-
babilitas eligenda est. Idem ex illo Psalmi:
omnia mandata tua veritas. Q. respondet,
et sine clamoribus rogatur ab Adversariis an
dixerit Xptus, ego sum probabilioritas, tu-
tioritas vel? Equidem neque probabilior, neque
tutior semper est veritas. Hoc unum in supplici-
alegato textu exprimitur nempè, quod Deus
vera docet, veraque promittit, ut exponunt
interpretes. Joannis sic explicat D. Bernar-
dus: ego sum via in exemplo, veritas in
promisso, vita in praemio. Psalmus ita ex-

171. ponit Bellarminus: justissima lex Dni
ē immutabilis, et nihil falsi continet; promis-
siones enim, et comminationes omnino impleri
debent. Per velle: sed quid ad rem?

217. 2as: ex illo
Ecclesiastici 37: ante omnia verbum verax
præcedat te, et ante omnem actum consilium sta-
bile. Confirmatur ex illo Proverbiorum 14: est via
quæ videtur homini recta, novissima autem
ejus deducunt ad infernum. Urget ex Evan-
gelio ubi docet, quod arcta est via quæ
ducit ad vitam :::::::: spatiosa via est,
quæ ducit ad perditionem. Cæcus autem si cæco
ducatum præstet, ambo in foveam cadunt. Res-
pondet: illa verba juxta Calmet ~~ita~~ ā Græco
ita vertunt: omnis actionis initium est
ratio, et antequam aliquid facias, con-
sulto opus est. Consilium stabile juxta Janse-
nium Gandavensem ē illud, quod firmis
nititur rationibus. Quisnam hoc inficiatur?

218. Ad con-
firmationem: longè aliter exponit prædictum tex-
tum: quæ de opinione probabili utentibus;

intelliguntur ab Expositoribus de Infideli, de Hæreti-
co, de Peccatore, qui omnes falsò sperant æter-
nam consequi salutem, cùm perversam in-
cendant, percurrantque viam, quam, per
fallaces, erroneasque persuasiones bonam
ipsimet sibi promitunt. Ad urgentiam
sterilleu: ista vetulas, et rude vulgus mo-
vere possunt, non autem Theologorum nisi admissis.
Quis unquam ex SS. PP. vel scripsit
In præsentibus prædicta interpretatus est de usu
opinionis probabilis? 219.

Quis etiam dicit unquam,
ideò viam vitæ esse arctam, quia homini
innumera alias absorvenda sunt, præ ea,
quæ lex expressè nobis imposuit? Nunc quid
stante usu opinionis gravis, et certè pro-
babilis via salutis non est arcta; non
sensui valdè repugnare? Utinam fide-
les observarent præcepta Dei certa?
Et quæ vimus utique, et ploramus ma-
ximam horum partem ista non obser-
vare, et abstringemus eos ad ple-

raq) alia præcepta duriâ, ut eis viam salutis dificiliorem faciamus? Si Deus, si Ecclesia, si Pontifices non obstringunt cur nos obstringere contendemus. y todo lo que va hta acavar el parrafo no sirve. Aperi Dne os meu ad benedicendu nomen sanctu tuu munda quoque cor meu ab omnibus vanis perversis, et alienis cogitationibus intu illumina afectu inflamma ut digne atente ac devote recitare valeam et exaudiri merear in conspectu divinæ majestatis tuæ p. Xptu Dnu nru Amen. Domine in unione illius divinæ intentionis qua ipse in terris laudes Deo persoluisti hac tibi horas persolvo. Hac tibi.

220. D.r es Deuteronomio 26.a divina præcepta servanda sunt toto corde, et tota anima. Non ita in probabilismo, cu n fiat quantu fieri potest. Item es illo Apostoli ad Thesalonisenses 5.o omnia probare, et abstinere

ab omni specie mali. Urget: quia ideò peccavit Eva, quatenùs secuta fuit probabilissimum, ut asserit S. Augustinus: probabilius existimavit, non esse mortem, quam timuerat, reß[i]turam.
Respondetur: certa certò obseruanda sunt. In dubijs jure libertatis gaudemus. Fit utique quantum potest, et tenemur. Ad Confirmationem: Paulus loquitur de discretione, probationeque facienda verorum inter ac falsos Profetas, et in rebus fidei sint semper tutiora sequenda.
Et quidem removendum est formale periculum peccati, neque diligenda ulla species mali. Ad urgentiam: non nisi verbum probabilius probabiliorismum melius redolet? Apud Cafredi li probabilius non nominaliter, sed adverbialiter excipi deberet, quasi probabilius adcitraret Augustinus Evam existimasse, mortem ex pietate divina non eventuram. 221.

Dices: ex illo Ecclesiastici 3.o qui amat periculum in illo peribit. Respondetur: iterum atque iterum distinguendum est periculum peccati formalis a periculo peccati materialis. Primum omninò fugiendum

175. è cum proprie sit peccatum, et offensa Dei, ut potè transgressio legis jam cognitæ ex mala quidem voluntate, quæ peccatum eformat. De hoc formali periculo loquitur Scriptura cum dicit: cor durum habebit male in novissimo, et qui amat periculum in illo peribit. nil ergo de periculo materiali hic, ubi asserit, obstinatè viventes, qui damnationis periculum contemnunt, ipsa incursuros damnationem.

222. 2us

autem, sive materiale periculum nullatenus tenemur lege devitare. Sanè per ipsum non offenditur Deus, cum sit transgressio legis dubiæ, aut non satis intimatæ ut obliget, quando dubium nequit devinci. Equidem certum est apud omnes, quod peccatum materiale invincibiliter ignoratum non imputatur ad culpam. Quid aliud est, rogat Ligorius, peccatum materiale impropriè re vera appellatum peccatum nisi phisica materialis peccati ex parte, quæ est segregata ab omni voluntatis malitia? Potest Deus, dicam Contensonio prædictam objectionem acriter facienti

phisice premovere hom ad mãale peccati, et n̄ poterit homo se exponere periculo mãaliter peccati? 223.

Profectò quisnam probare poterit, legem stare vitandi periculy mãalis peccati, cum adest opinio verè probabilis favens libertati? Quisnam? Conat P. Vrigadt historia seu terribili exemplo ad concionem aptissimo: Philippus quidam Cancellarius Parisiensis extremo constitutus agone, cum ipse fuisset admonitus, ut sententiã abnegaret de pluralitate beneficiorum, ità respondit: se velle experiri vim probabilitatis opinionum, et videre, an hæc sufficeret ad damnationem. Expertus fuit miser. Cũ subitò Episcopo apparens suam fatet damnationem maxime quia propriam illam sententiam tenacè fuerat secutus ad versus aliorum D. Doct.^m sententiam. Obstupui, steterunt^q comæ, et vox faucibus gessit. Imposterũ nè tuum incedes probabilistã. 222.

In posterũ, et modo, te amabo

incedere; neque terrenis fallacibusque umbris. Anno 1238, ut refert Spondanus, Gillelmus Parisiensis plurimos coegit tam saeculares, quam regulares DD, cum quibus tandem conclusit, neminem posse plura possidere beneficia [illegible] demptis Arnoldo, et praedicto Philippo, qui, cum egregie ait Spondanus, ab eo Gillelmo monitus plura, quae habebat beneficia, uno pinguiori excepto, dimittere misere negando respondisset, experiri se velle, utrum id esset damnabile etc.a Verba haec Spondani mirime consonant verbis Vigandt. Damnatus itaque fuit non quia fuerit secutus probabilem sed temerariam contra communem omnium; atque cum dubio practico: quippe asseverabat, experiri se velle, utrum id, nimirum, retinere beneficia, non autem opinionem probabilitatem sequi, utrum inquam, id esset damnabile? Non ne Philippus damnatus etiam dicetur, licet ex probabiliori centum sibi dictamen conformasset, se posse licite plura beneficia retinere?

Sectio 25.[a]

Non adversatur Sacris Canonibus.

225.

Quinimo pro nrâ sententia plures allegant. Itendã proterea 15.[a] hæc ratio, illam n̂ esse rejiciendam; cũ ijsdem nequaquam adversetur. Cum autem in eorũ pluribus hæc regula cotineat, videlicet, quod in dubijs tutior via ê eligenda, hæc præsertim regula venit modo exponenda, cũ â cõtrarijs nobis passim objiciatur. Et quidem prædicta regula ê ▪ in plurimum consilij; ê etiam de dubio practico circa actionis honestatem, seu de dubio negativo, q. ê dubiũ propriè dictũ. Quod si regula Concilij, docet â S.[to] Antonino pte 2.º titulo 1.º cap. 2.º: inducunt illud in dubio tutior via ê eligenda; respondet, hoc esse verũ de honestate, et meriti majoritate, et n̂ de salutis necessitate quo ad omnia dubia. Eligere, docuerat ipse, viam tutiorẽ Consilij ê, n̂ præcepti. Idẽ docet apud Verilly â S.[to] Bonaventura, Gersone, Silvestro, et alijs.

226. Quod sit regula de dubio negativo, aut propriè dicto docent à multis. Unus vel alter sufficiat. Sylvester verbo operatio quæstione prima: nec obstat, quod in dubiis tutior est eligenda ex capite juvenis de sponsalibus: quia non est in dubio, qui probabilibus rationibus flectitur ad unam partem; cum in moralibus sufficit certitudo ex probabilibus. Navarrus manuali cap. 27°. rectus intus illius vulgati, tutior pars est eligenda in dubio ex capite ad audientiam de homicidio &c.ª nempè in eo quod est propriè dubium, quale non est, cum sufficienti authoritate, aut ratione altera pars creditur, neque cum ex multis opinionibus una pro vera eligitur.

227. Jam vero textus, in quibus maximè traditur doctrina de tutiori via eligenda quatuor sunt, nimirum 1.us in capite illud Dnûs de clerici excomunicatione; secundus in Clementina exivit §.° ite quia; 3.us in capite juvenis de sponsalibus; et 4.us in

cap. ad Audientiam de homicidio. Eorundem sensus aperiendus est ex textuum circumstantiis. In 1.° quidem Episcopus depositus fuit ab Innocentio tertio: ille celebrare ausus fuit, cum ipsum coerceret publica excomunicationis fama inde dimanata. Cum Episcopus tenebatur inquirere de veritate excomunicationis, quam ignorantia res ciebat vincibili; immò ferè certus erat de inhabilitate ad celebrandum. Hanc ob causam ait Pontifex: quia in dubiis via tutior est eligenda, et si de lata in eum sententia dubitaret, debuerat tamen potiùs abstinere, quam Sacramenta Ecclesiae celebrare. 228.

In 2.° R.R.

P.P. F.F. Minores Sedem Apostolicam rogarant, utrum tenerentur sub lethali ad illa, quae imperativis verbis in sua religione praescipiebant? Respondit: in his, quae animae salutem respiciunt, ad vitandos graves remorsus Conscientiae pars securior est tenenda. Sed quid respondendum erat à Sancta Sede Fratribus, practico dubio laborantibus, ut colligitur ex textus expretione: qui circa

aliquę ad regulę ipsorum q; statū perti-
nentia dubitatione in ipsis fluctus aliqui
generent? Rᵗ. Aij Apostolica Sedes statuis-
set si ex opinione probabili, quę in tali casu
n̄ aparet, graves Conscientię morsus, dubiaq;
practicè deponentes ad ipsā, ipsi recurris-
sent.

220. In 3.º quidq Juvenis septenis ad-
huc Matrimonium contraxerat cū Puela, quā
emortua, illius duxit Consobrinā. Dubiū
inadit, an primū Matrimonium invalidū
fuisset defectū impotentiæ Viri? Eugenius
tertius jussit separationē eius pro̧ ho-
nestate Ecclesiæ: Rᵗ. igitur in his, quę du-
bia sunt, quod certius ęstimamus, tenere de-
bemus. Vndè 1.º Pontifex in præcepta
separatione respexit quoq; ad publicam
honestatē, scandalumq; vitandum. 2.º quod ver-
ba illa quod certius ęstimamus tenere
debemus n̄ dirigit ad Juvenem, qui utiq;
aderat conscius, an fuisset impotens,
vel n̄ 1.º conjugi tempore, sed ad Judices,
qui inter dubia partium & jura, quod

certius ē tenere debet. Et ut optimè Palavicinus, n̄ dicit Pontifex tutius, sed certius: si quidè posterio stabat pro sponsalioꝝ valore; et dubia erat nullitatis exceptio. 230.

In 2°.

Sacerdos quidā vulneravit hominē. Iste postmodū decessit è vita. Dubiū erat, an ex vulnere mortuus fuisset?? Clemens tertius statuit, Sacerdotē se ut irregularē gerere, cū in dubijs semitā debeamus eligere tutiorem; vos convenit injungere Presbitero, ut n̄ ministret. Observant hic Cominius, et Navarro, quod hic n̄ agit de legis naturalis observatione, sed de sacrificij decentia tantū. Quam obrem n̄ præcepto, sed de cōvenientia consultius fuit injungere Sacerdoti, nè celebraret; si enī ipse deprehenderet postèa verè fuisse homicidā, n̄ sine Populi scandalo videret celebrasse. Etenī à nemine negat, posse p.r legem positivā ex rationabili causa etiā in dubio prohiberi actionē aliquā de se licitā. 231.

At verò pluribus alijs

183. in casibus contra particulares hasce cir-
cumstantias minimè duxerunt Canones,
prelaudatam regulam forè observandam.
Hoc unum exemplum esto ex capite placet
de conversione conjugatorum. Fuit casus quod
~~malli~~ Mulier quaedam credens Maritum mortuum
religionem ingressa, professionem in ea cum
voto emiserat; viro nihilominus de longè
revertente, ~~erro~~ è Monasterio educta fuit.
Quaesit, an post Viri obitum teneret Mo-
nasterium repetere?

232 Respondit Pontifex:
quod licet votum ejus usquequaque non te-
nuerit, eatenus tamen fuit obligatorium,
quatenus se poterat obligare: promis-
vit enim iurando Monasterium, se non exac-
turum carnis debitum, quod erat in potes-
tate Mariti; et ideo quantum ad ipsam
tenuit votum, quod post Viri obitum tenere
non desiit, cum ad eum casum, à quo efficax
poterat liberè à principiis provenisse
noscatur. Consulimus itaque conscientiis ad
salutem, ut ad Monasterium redeat, ubi

bona ducta intentione professionem fecerat, et habitum Religionis accepit. Si verò (notandum maximè hoc) si verò ad hoc induci non potuerit, ipsa in viam non cogenda. [illegible] optassem, inquit Ligorius ut meus Fagnanus super hoc textu mihi respondisset, et nos teneri ostendisset uti semper opinione, quae nobis apparet sine oppositi formidine, ut ipse requirit nullam faciens differentiam inter opinionem, et scientiam. Optassem, dico, sed eum textus praefati nè mentionem quidem fecisse inveni, quantamcumque curam in ejus Commentariis evolvendis adhibuerim.

Sectio 26.ª

Nullis Sanctionibus Pontificiis adversatur.

233.

Decima vexatione non refellitur omnium Adversariorum accusatio, nimirum Probabilistas edocuisse aliquas opiniones, quas posteà à Summis Pontificibus

exputate, a quibus damnatae sunt; et insuper exiguam eosdem reverentiam ostenderes erga Pontificias Constitutiones. At vero legarunt in Probabilistarum libris proscriptas aliquas theses. Quid hinc? Ergo eorum libri plane abjiciendi sunt? Ergo etiam inferes, PP. omnes improbandos, abjiciendosque. Audi dicentissime Canum eloquentem lib. 7° cap. 3°: nemo quantumvis eruditus, et Sanctus non interdum alucinatur, non alicubi caecutit, non quandoque labitur.

232. Sanctus vero ipse fuit, qui credidit ab Haereticis baptizatos esse rebaptizandos. Sanctus fuit, qui in Christi corpore sensus pene et dolores fuisse negavit. Sanctus fuit, qui in Chiliastarum dogma descendit. Sanctus fuit, qui Viro ob adulterii culpam uxore repudianti alterum matrimonium concessit. Sanctus fuit, qui animis piorum usque ad judicii diem veram felicitatem ademit. Sanctus fuit, qui animam hominis ex traduce esse putavit. Sanctus fuit, qui animam fide ante corpus fuisset editam opinatus est. Sancti fuere,

qui Angelos multi ante Mundum corporeum stendnitatibus creatas esse existimaverunt. Hæc censantissime Canus. Ecquisnam adeo insensatus, ut ideo credat, PP. posse plene adjiciendos, plane improbandos?

235

Recte ergo cum Cardenas notat La-Croix, aitque lib. 1º num. 161, per hoc nihil desedere de authoritate alicujus Authoris, quod aliqua ipsius sententia sit postmodum damnata, dum modo ante damnationem fuerit a gravibus Theologis habita tamquam vere probabilis; talis enim invincibiliter errabit, et cum motibus, quod hominum prudentum judicium erat grave: et sic quoque S.S. PP. invenimus errasse, de quorum authoritate non ideo aliquid decessit. Sic refert Sanchez de Matrimonio lib. 7º disp. 52. num. 5º Sanctum Thomam et Bonaventuram docuisse omnes gradus affinitatis, etiam sanguinitatis, in quibus Matrimonium Levitici 18º prohibet, facere illud jure naturæ illicitum, quod tamen nunc est improbabile, neque ideo desinunt S.ti illi Doct.es esse omni exceptione majores. Similiter S. Thomas

187. in 4.° dist. 17. quest. 3. artic. 4.° docuit, falso re Sacramentum valere pœnitentiæ, licet dolor absolutionem sequatur: item ibidem artic. 3. moribundum teneri confiteri Laico, si desit Sacerdos; non credo autem nunc esse aliquem, qui eam opinionem dicat esse adhuc probabilem. Ita La-Croix.

236. Qui infrà num.° 166 inquit: Postquam hæc scripta incidi in librum qui si verus est nullus Author Jesuita est omni exceptione major titulus libri est ar[illegible] tes Jesuiticæ in substinendis pertinaciter novitatibus damnabilibusque Sociorum Sapitatibus, quarum 660. hic exhibentur SS.mo D.no Nostro Clementi Papæ undecimo denuntiatæ per christianum Pietophilum, Salvi vulgi apud Amatores Akereskove [illegible] anno 1735. A paragrafo 1.° usque ad paragrafum 27. habet 660. propositiones, quam vel ut Author refert Jesuitarum. A paragrafo 28 usque ad finem refert alias, quas vocat artificia Jesuitica. Author ille non audet prodere nomen suum;

quicumque autem sit judicio Sapientissimorum Praesulum Doctorumque aliorum virorum, qui Jesuitae non sunt, est iniquè malevolus. 237.

1.º quia sententias plurimas si non omnes quas Authores alij tribuunt Jesuitis velut Authoribus. 2.º quia ad invidiam refert pro illis sententijs solos Jesuitas, cum evidens sit doctas esse, et multas etiam nunc doceri ab alijs pluribus. 3.º quia sententias vel acceptas vel nunc damnatas quas ante hac Authores ex omni Ordine statu et Religione admittebant velut probabiles, adhuc attribuit Jesuitis, atque si ab illis approbarentur in sensu reprobato, et postquam Ecclesia aliud declaravit. 4.º quia sententias ab uno vel altero etiam in privatis earum thesibus, ad aut saltem a paucioribus Jesuitis doctas, et apertissime alijs Jesuitis improbatas ac efficaciter impugnatas, pergit referre velut sententias Jesuitarum proprias. 5.º quia aliquas sententias, quas omnes ferè Doctores etiam nunc fatentur probabiles, refert tamquam laxitates intolerabiles, et velut certo im

probabiles. Hæc omnia demonstrare possem sed n. e. operæ pretij.

236. Apologia doctrinæ Jesuitarum anno 1702. impressa Leodij; itẽ alia similis anno 1706. impressa Coloniæ justificat Jesuitarum doctrinã his verbis: 1.ª Jesuitæ in mãâ morum semper tenuerunt opiniones, quæ in Scholis Catholicis eo tempore erant cõmunes. 2.ª Si Jesuitæ aliquid tenuerunt aliquas opiniones cõtrâ cõmunẽ, in hoc secuti sunt alios n. Jesuitas, sed mx. pars Jesuitarum illis cõtradicit. 3.ª Si aliqua opinio â S.da Sede damnata fuit, eandem damnarunt Jesuitæ, nec permiserunt â suis impugnè doceri. Quæ Author famosus â N.º 28.º vocat artificia Jesuitica, plena sunt mendatijs, et calumnijs, ac virulentiæ hominis animum aperte detegunt.

237. Quod in Dñe habet pag. 355. de vaticinio S.ti Borgiæ hoc infideliter corrupit, q.a S.tus Borgia n. dixit, umquam tempus venturum, quo id eveniet apud

Jesuitas, sed tia habet: Sane si nulla habita ratione vocationis, et spiritus, quo quisq. impulsus accedit, literas modo expectemus, et alia ... expectemus, et alia exteriora talenta, ac dona, veniet tempus, quo se Societas multis, multis quidem hominibus abundantem, sed spiritu, et virtute destitutam merens intuebitur, unde existet ambitio &c.a si nempe neglexerit vocationem, et spiritum; quid autem speramus numquam futurum, neq. hactenus est factum. Ex hoc uno loco potest Lector facere judicium de sinceritate, ac fidelitate scriptoris in reliquiis. Voluit autem aliq. calumniari; quia scivit semper aliquid hærere, maximè apud idiotas, et imprudentes. Hucusq. D.nus Claudius. Hæc et alia liquit, ac decuit à me transferri dum tapat. Supersunt ulteriora, vel modernis, vel renovata in posterum transcribenda. 190.

Anno 1731. editus è Rehmis liber, qui historicè, et dogmaticè probabilismum acriter impugnat. Gallico

197. donatus fuit idiomate ex Italico dissertatione, quam latinè vulgaverat in Germania Cl.us Tubingensis Universitatis Professor. En hujus libri unum, vel alterum testimonium, ut quid in quingentis hujus generis aliis contineat, sit tibi exinde comportum. Lugzimus, inquit, ex Jesuitis an postquam Alexander VII, et Innocentius XI. rejecere plura ex ipsorum dogmatis, ipsi illa deseruerint, et an se veriora, et christianis legibus conformiora axiomata in moralem Theologiam induxerint? Minimè verò. Impiam probabilitatis doctrinam eque, atque antè illa decreta tradiderunt, nec defuere ex ipsis Josepho Roccio teste, ac Nicolao Peguleto, qui scriptis editis illam deffenderint.

221. Modo vindicias petitas ex dissertatione Prolegomena parte 3.a Apologetica cap. 9. quam totam apud Sigorium, vos precor, relegatis. Ibi: Contumeliosus hic scribilator plura mendatia effutit, quam verba. Nicolaus Pegu-

gulerum a Clericis Regularibus, qui Theatini 192.
nq dicimus e n Jesuitae:::::::: illud n
ferendum quo plures calumnijs diruuntur
Jesuitas adhuc deffendere damnatas a Pon-
tificibus theses. Probabilitatis, seu sententiae,
quae docet, in conflictu probabilioris et vere
probabilis opinionis sequi licere, numquam
improbavere Pontifices; atque una haec est
sententia, quam postea Alexandri VII, et
Innocentij XI. decreta plures Jesuitae eique
nunc deffendunt, pluribus damnis eorundem
dem exceptu in Galliarum Regno praesertim 222.
secus opinantibus.

Addit postea Anonim:
Saint. quod Jesuitae perculsi fuerint metu in-
telligentes suum Generalem Joannem Gisbertum
prelo parare librum adversus Probabilismum quidem
moliti fuerint ut invisam hanc editionem pro-
hiberent, operisque Authorem de sua sede dejice-
rent. Modo laudata vindictio: misserum enim
vero Scriptorem, qui Thirsum Gonzalem His-
panum eundem honorem habuerit ac insignem Gis-
bertum Gallum Authorem libri antiprobabi-

193/ lissima, qui nostro hoc saeculo vixit. Qui
aug nec id quidem verum est in thirsum Ge
rales jurasse Jesuitas de eo a Ge
neralis dignitate deturbando cogitasset.
~~De~~

latinas idiomate Gallico donavit, multo
ra ne spectes. Si ... audis N.° 25.
Diana Presbiter quid est clero saeculari
liber honis diligentiq? A quo praeci
ram probabilissimi historiq excerptas.

223. XXI.

Resp.
hic a Diana dicta exhibitam doctrinq
maxime promoveo objectio. 1a. dicendum
probabilistas declinare eludereq damna
tionis theses. 2a. casistas Jansenianis esse
similes, cum pernegant damnatas theses in
suorum libris dimori. Circa 1am ita certata vin
dicatio cap. 6. inquies: at plura sunt desu
unt (~~propositionum ictus inq praecem~~) qui
damnationem emolliant ...que Vaticano ful
mina ... ictus in praecem ... callidi
hisce artibus ... in catholicis
scholis ... Accusatio ista hec

D. Dominicus Viva. fecit Theologum illum à Benedicto decimo quarto summa cum laude saepius citatum cum Bononiensem Ecclesiam Archiepiscopus regeret. 191.

292.

Nempè ut Gallus quidam mirum cujus impudentiae librum nuper vidimus Italicis formis linguaque editum anno 1720. (et si tamen Gallus est, non liber in Italiâ depositus ab Italico homine ad virus suum liberius spargendum Gallicum nomen, Patriamque mentiente, non defuere, qui suspicarentur) in Jesuitam illum sparsisse saltem magno ut videtur se recentem historicum probatum historicum probabilissimi. At unde non tantum religioso animo ingenium Nimium Viva a Jesuitis accrevere contra iniquissimum criminationem quod ex eodem Schola tam tantum propter certo non virum [illegible] proprie prodierint atque adeò ab hominibus alterius planè instituti secisse illarum in moralem theologiam inveniat ostendit. Id tamen tanta Vivae conflat invidiam itaque

195.

lapis omnis movendus fuit ut n̄ modo fide morosi, nimiumq; impensi Scriptori adimeret, verum etiam odiosi laxi et Pontificij contemptores Theologi nomine notaret. Quid n̄ mortalia pectora cogit vindictae amor! Sed rumpat quisquis rumpit invidia. Viri in damnatas propos. commentarij sanis hominibus probarunt semper, ac summis laudibus efferere.

295. Circa 2.am objectionem sic in citato capite: similis hujus altera accusatio est, qua laesae Pontificiae majestati arguit casuistas historicus Probabilismi. Eos nempe, ait, Jansenianis hominibus, quam similimos esse: nam quemadmodum illi olim inficiebant in Jansenij libro stare celeberrimas quinque haereses a Pontificibus damnatas, ita hi [illegible] in Tamburino, Sanctio, Scriptoribus suis legi propos.es quas Alexander Septimus et Innocentius undecimus anathemate perculerunt. Rollim in hac accusatione diluenda longior esses: Adi [illegible] P. Nicolai Ghezzij

dialogos. 226.

Huc illud addo, quod ad criminationis vanitatem ostendendam maxime facit nempe Romanos Pontifices sepius declarasse quinque Jansenianas propositiones in Yprensis Augustini libris extare; atque in eos, qui secus opinarentur anathematis sententiam edixisse. Nusquam vero Alexander septimus, ubi nusquam Innocentius undecimus docuit has, illasve à se damnatas theses Laymani esse, esse Lessii, Fagundi &c.ª in eorumque voluminibus reperiri. Hunc enim vero Jansenianorum perditos mores sectarentur Casuistae, cum ita deficientibus Pontificibus minime obtemperarent, pergerentque nihilominus illas a proscriptis 227.
thesibus defendere.

At dum Romani Pontifices nihil ejusmodi pronuntient, quid ineptius excogitari possit ea Casuistarum cum Jansenianis comparatione? Quid plura? Lapsum suum agnovit, et ipse Concina. Quare cum tom. 2º Theologiae christianae pag. 633. eandem in Casuistas criminationem inconsulto delevi

227. illam, jussit pag. 106. praefationis ad 1.um tomi apparatus, atque loci illi sic restringit: ... quod quinque propositiones reperiantur in libris Jansenii definitum ab Ecclesia est; semis factum, quod opiniones casuisticae damnatae offendantur in isto aut illo Casuista. Quare tantum discrimen est inter defensores facti Jansenianii, Janseniani, et ... facti et Casuisticii; illi Ecclesiae definitioni, isti autem criticis duntaxat judicio adversantur.

Sectio 27.a

Neque Sanctis Patribus adversatur.

228. Et quidem nunquam S.S.ti P.P.es de proposito egerunt de praesenti quaestione. In nostra vero sententia nihilo posuerunt. Unde ex hac decima septima ratione colligitur eos eidem non adversari. Videri possunt Terillus, Casnedi, et Christianus Lupus, qui referunt, egregieque probant quod ... S.S.ti P.P.es docuerint, ipsique

in praxi usi fuere sententijs probabilibus, tutioribus relictis. Praecipuas in eos objectio criminaôve referre, refellereq in una ex viri dictis, quas liber in citata dicertatione a P. Ligorij. Aliqua expandere.

229.
Qui Casuistarum libros post virulentum literarum scriptorum mordere, ac dilacerare aggressi id primis in illis reprehendere, quod sane ad incautos decipiendos maxime fieri oportuit, studium S.S. P.P.D. neglectum, atq adeo improbatum; quae quidem calumnia depulere plurimi atq in alijs aureis, elegantissimisq Cleandri, et Eudoxij dialogis adversus impudentes Paschalis Provincialis epistolas nuper indicatas P. Gabriel Daniel. At cum hodie eadem [illegible] recitat aliquid hac super ad respondendum ineptae criminationi addendum hoc maxime loco quo de Patribus agimus.

230.
Ad 1.mum ajo [illegible] casuistas duas velut in classes dispertiendos esse, quarum alterum grandium voluminum scriptores

129.
Complevit Suarios, Lessios, Laymanos, Bonacinas, Dianas, Sporeros, Summistasque alteros, et Compendiorum Auctores quos inter Busenbaum. Summistas porro libens fateor PP. testimonijs raro admotos, ac fortasse numquam esse. Quod tamen quis PP. contemptui tribuerit, ne ille, ille stultissimus criminator habendus erit, ne longarum PP. citationes ab his spectes, quorum unum illud studium brevitatis complere. Hoc profecto idem est quod in Tursellini historica epitome aut Cluverij introductione ad Geographiam sententias requirere. Propterea cum Summistis perenne mos sit, ad eos qui Theologicas res fusiori calamo prosecuti sunt lectores suos mittere, atque hic ut nunc demonstrabimus PP. auctoritate uti maxime proinde ne illius serviendum, ac si PP. verba ipsimet redderent.

251. Quod autem ad Ios illos casuistas spectat, qui pluribus voluminibus theologiam moralem complexi sunt, eosque qui illis accessere ipsos inter et summistas

veluti medij sublimiores careat, oportet, quod qui PP. ab illis neglectos queratur. In his enim frequentius nihil quam aut PP. testimonia describere, aut loca indicare, ubi de hac illave re loquantur PP. Et vero si Suarius, si Vasquius, si Valencia, Becanus, Lobanus, Fagundius, Sanchez, singulis locis ubi PP. consulendos monent eorumque libros annotant horum testimonia verbatim addidissent. Fateor censeo, ut longè copiosiores in istorum voluminibus PP. auctores prodirent, quam in natalis Alexandri, Gennetti, Pontasij, Besombij, et caeterorum libris. Illud enim patet forsitan, quam horum interfuerit casuistas ludibrio exponere, ne scilicet turpes plagiarij, sese omnium oculis exponerent. Nimirum Casuistarum scrinia compilasse magnos istos theologos et PP. ductores atque magistros eorum, quod maximè. 252

An in solis PP. testimonijs casuistae controversias suas definiunt. Ita sanè; at illas, nè sic quidem definiri posse quis

n videat? Neque vero nihil de illis quaestionibus
dicam, super quibus inter PP. nequaquam conve
nit, sexcenta quotidie varia enascuntur, quo
rum qui in PP. quaerat explanationem ridicu
lus sit. Memini accepisse me ex doctis-
simo homine virum quemdam Ecclesiastica
dignitate conspicuum, qui PP. Theologiis sin
gulis pene verbis inclamasset, Ariminii du
bitasse non multis ab hinc annis ne censuris
implicitus esset; cum autem ipse ex veterano
percunctatus esset, ille, quid ipse sentiret,
hic vero ipsissimam respondisset consu
lendos Tertulliani, Lactantii, Augustini, Am
brosii, Leonis, Basilii codices, bonis [illegible]
ira exarsisse [illegible] deinde composito nihil
animo [illegible] sui agnovisse, atque abscessisse.

253. Quid
ad haec P. Concina? Ait tom. V. appar. pag.
277. hoc idem asserere Lutheranos, et Calvi-
nianos de controversiis, quae illos inter et nos Ca
tholicos agitantur. Quae inter res esset discrimi-
nis Valesi verba dicentis PP. controver
tiis istis numquam fere, nisi casu, atque

Verum ipsement quibus protegamur ab hoc telo arma suggerit. Negat enim et verè N.° 276. à PP. scriptis abesse doctrinas, quibus Hæreticorum figmenta detegant. At qui obstendit viam eruditæ casuisticas controversias in PP. libris reperiri 252

Errat Das... erravit nisi alio abiit quod habemus PP. libris proferat, non demonstravit Concina, nec millenam quidem sit effundat theologiæ ... tiam tomum; quod ... P. inveniat (sumo contentus hoc exemplo, causa cedens si invenerit) Patres, qui tamen contractum usuræ arguat. At PP. usuram damnant. Ita sanè: hic igitur contractus usuræ suspicione non vacat. Logici verò fidem. Cæterum cum eo demum spectet tanta theologiæ PP. laudatio ut Casuistas Probabilismi defensores PP. veluti ... defensores contemptoresque ... ... traducant, condemnandus iniquus esse accusationis hujusmodi; atque adeò a ipsorum PP. instituto, doctrinaque ... quæ alienum.

Sectio 28.ª

Presertim non adversatur magno Parenti Augustino.

255. Quinimò Attendi 18.ª ista ratione S. Augustinus verè non obscurè adhaerere sententiae. In epist.ª 19.ª ad S. Hieronimum inquit: alios (nimirum Scriptores non canonicos) alios ita lego, ut quantalibet sanctitate, doctrinaque praepolleant, non ideò verò putem, quia ipsi censuerunt sed quia mihi vel per illos Auctores canonicos, vel probabili ratione quod a vero non abhorreat persuadere potuerunt. Insuper cap. 6. in dubio an et quanam hora post refectionem sumenda esse Eucharistia ait: sed non multo probabiliorem quaeque ratio deleatur.... honestius autem adiutorem ea hora fieri.... qua propter neminem cogimus ante Dominicum illum cenam prandere, sed nulli tamen contradicere audemus. Aliud testimonium ex eadem epist.ª 117. cap. 3.º de quotidiana comunione supra relatum manet.

256. Objectio 1.ª

adversus nos eo D. Augustini documento ex libro 2º de Baptismo cap. 3. Dubius erat an quisquis recte reciperet Baptismum apud Donatistas cum ille in Ecclesia Catholica [illegible] recte accipi certo sciret? Hic magnus Doctor: si dubium haberet non illic recte accipi, quod in Catholica recte accipi certum haberet, graviter peccaret in rebus ad salutem animae pertinentibus? eo solo, quod certis incerta praeponeret. Idem infra cap. 5. accipere itaque in parte Donatistis si in certum est esse peccatum quia dubitat certum esse peccatum toto loco [illegible] Demum dei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] esse peccatum, quia dubitat certum esse peccatum non ibi potius accipere ubi certum est esse peccatum. Respondeo: loquitur ibi Augustinus in rebus ad salutem animae pertinentibus. Magnum equidem incedit discrimen inter dubia, quae versantur circa praecepta, et circa res ad necessitatem salutis pertinentes. Propterea Donatista ille non tali certus erat, quod Baptismus in Ecclesia Catholica recte acciperet, secus vero

ap.d Donatistas. Nec ulla eidem patefiebat via, qua posset duvij deponere uti supra insignuavimus pag. 72.

257. 2.º ex libro de utilitate credendi cap. 11. ibi affirmat numquam licere ex opinione probabili operari: tria alia hominum genera profecto improbanda ac detestanda: 1.º est opinantium. Respondet: ibi loquitur Augustinus contra Academicos, eorumque perversum opinandi modum ut a nobis expressum manet N.º 110. vel ex Adversarijs N.º inquit continuator Tournelij quod nomen opinionis aliter ap.d D. Augustinum intellectum est, quam nunc a Theologis intelligitur: Sanctus enim Doctor opinionem ex errore passim confundit, et sic libro de utilitate credendi cap. 11. inquit, quod intelligimus debemus rationi, quod credimus authoritati, quod opinamur errori.

258. 3.º ex libris de principijs in Rectorum cap. 18. ubi docuit nil probare Juvenes eos, qui sese mutuo de adulterio accusabant

de vicinitate, adolescentia, et speciositate uxoris. Verum, inquis, ipse dist.e 19. inquit in Canonistis de doctrina christiana Scripturæ, quæ tenentur â gravioribus anteponendæ iis, quæ tenentur â paucioribus. Respondetur ad hunc eadem ibi ratio afferebatur ab utroque: qua propter aut nil probat aut reum adulterij utrumque dicendum erat. Ad hanc ipse textus illa S. Doct.r locutus fuit de consilio? et ergo locutus fuit de Scripturis canonicis pertinentibus ad fidem, ubi fine dubio tutius tenendum. Aliud magni Parenæi testimonium expositum citatur per §. 72.

Sectio 20.a

Regis adversatur Angelico Præceptori.

(Materia 250.)

7 decursu repetitis Angelici mentionem fecimus. Nunc tandem, quæ pro nobis, aut contra nos habet (aut videtur habere) persequimur. Pro nobis hæc Glos.e antecede q.e es lo q. abraza el parentesis no finiese) In ma

267. deincepsque non semel laudavimus nostri Sauerij expo-
sitionibus(?) et nostri Straccij(?) expositionibus [illegible]
[illegible] Angelici [illegible] testimonio ofii-
cium Adversarij, [illegible] exponendi [illegible],
ut patet, [illegible] doctrinae nostrae ad adversarij sent.
[illegible] [illegible] [illegible] 13. [illegible]
[illegible], [illegible] quodlib. 5. [illegible] 13 docet pec-
cato [illegible] [illegible] [illegible] sententiis [illegible]
[illegible]. Praeterea quodlib. 3. art. 15. error non est
[illegible] toto [illegible] tanto. Deinceps [illegible]
[illegible] desistere a meliori [illegible] ad imprudent-
[illegible]

268. Respondet ad 13 [illegible] [illegible] [illegible]:
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] si [illegible] respondet per [illegible]
[illegible] Straccij [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] se [illegible]
[illegible]. [illegible] exponunt de [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], [illegible], ut [illegible]
[illegible] [illegible]. Cartheras(?) [illegible] 15. [illegible]
[illegible] adversarij, [illegible] [illegible] articulo [illegible]
[illegible]: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] Straccij [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ny, omn. [illegible] invincibilis ignorantiæ excludere.
hinc patet vel ap. Ponty loquitur S. Thom. de ssu-
tantâ vincibili; [illegible] ea, crassaque ignorantia.

Ad 2um 261.

loquitur de errore voluntario, ignorantiæ vin-
cibili. Hoc ex defectu, clericus advertentiæ ex
culpâ [illegible] aliqua malitia; ideoque licet non ex-
cuset à toto, saltem excusat à tanto. Consule
n.° 15.° Ad expressionem S. Antonini ult
tenia eiusdem verba magis elucidare doctri-
nam: et si diceret hic esse usuras, et usuras
ê contra decalogum, respondet usuras esse contra
præcepta decalogi verum esse reductivè; sed
[illegible] contractus esse usurarios n.° clarum, ex sapien-
tes contraria sibi invicem sentiant.

262 Ad 3um [illegible]

[illegible] indifferenter [illegible]
Deus, [illegible] et [illegible] ut sit [illegible]
Deus proprii incepti bonum perficere: unde
desistere ab incepto ad complendum per-
tinet, si videlicet prudens non sit, [illegible]
ratio emendandi, sapientis est mutare
consilium. At [illegible] hoc cum Probabilistis

263. Angelicus Praeceptor positive, et expresse nostrae videtur favere sententiae. Quodlibeto 8º art. 13. ait: error conscientiae quandoque habet vim absolvendi, seu excusandi; quandoque scilicet procedit ex ignorantia eius, quod quis scire non potest, vel scire non tenetur. Ibidem artic. 14º: sed contra: si in tali casu aliquis adhibet diligentiam inquirens an habere plures praebendas sit illicitum, nec invenerit aliquid, quod ipsum moveat ad hoc, quod sit illicitum, non est dubium quod sine peccato plures possit habere praebendas. Docuit hoc Angelicus Doctor pluri[illegible] Recentiorum sententiae, contra constat pro constat ex 1º argumento quod sibimet opponit S. Doctor. Demum quodlibeto 3. artic. 10. diversas opiniones Doctorum sacrae Scripturae si quae non pertinent ad fidem, et mores boni absque periculo auditores sequi possunt.

Nec hic quiescit ex

testimonio Angelico sequi n̄ licere amplec
ti p̄babile circa mores. Licet cū Papia Do
minicano in rebus moralibus: licet cū San
chez circa mores. Sylvester opponit de iis, quæ
sunt manifestè, et clarè alicubi determinata
Angelus ibi asserit Angelicum Magistrū
licere Contrà manifestū Scrip[illegible]
[illegible] sive Contrà id, quod pu
blicè tenet secundū Ecclesiæ [illegible].
Dixi modo devouere [illegible] Novet nay
[illegible] quæ [illegible] et malignus in si
mulat Rmus Gonetus. Sed n̄ alij citavit
Angelicū, ac Papia Dominicanus in cate
[illegible] lib. 4. quæst. 2. artic. 12.

Sectio 3ª.

Non denique adversatur Antiquis, nec
modernis Theologis. 265.

Ex ultimis
et vigesimis rationibus, qua aliquo jure ex
posuit historicè perstingi, prælibarique. At
verò quorum multa hic ingenuè veritatis

211. amantes inserere debuimus quae famelatae generis, ac propositi superant. praetervolandus nostri alieno prolata ore non ingrate vox praecox exaudiatur. P. Franciscus Antonius Zacharias dissertationis praeviae P. 3.a cap. 8.o ita loquitur: Primus qui Scholastica methodo probabilismi quaestionem tractaverit propriaque de perniciosa doctrina suffragium palam, et clarissimis verbis tulerit (nam ceteri ante ipsum, aut locuti fuerant, aut certe quaestionem ea super re non instituerant) fuit ex celeberrimo Praedicatorum ordine Bartholomaeus Medina.

266. Qui quod erumpens incendium dicta D. reliqua, quae sequerent videas apud ipsum Zachariam, ~~vel ipsius hujus li bri ...~~ Concina in veritate vindicata tom. 1.o pag. 363 ita loquitur: quod ait P.r Concina lege Societatis improbare probabilismum, falsum evidens est. Sicut in Societate nulla lex est, quae probabilismum imperet, ita nulla est, quae probabilismum vetet. Liberi omnino sumus. Quod ait Sapientiores Jesuitas

213. Plus ultra progrediendum erat. Proh! quod maxime dolendum est exhibito multa desunt probabilissimo. Non omnimoda procerum dignitas adest probatione. brevitati, et claritati studius, aut falsi desiderium minime vobis erit improbandum. Ingenium gaudet probabilitate, imo morali pollet certitudine uti omnium prosecutur, salutis, et felicitatis amor; quem ex adverso ut improbabile numquam rejiciet tis ingrati. In fine itaque vobis consulens probabilissimum, ac tutiorissimum amplector. Probabilius equidem ac tutius est, quod ab annuo liberi studiorum labore defessi reparetis vires, vivatisque incolumes. Hoc ut probabilissimum ut tutiorissimum statim sequor, admoneoque sequendum. Vale igitur pro me illico dicit probabilissimo. Cui itaque fini mihi modo placet; siquidem mihi summopere arridet vobis dicere Valete. Hispali in Pervigilia Sanctorum Apostolorum Petri, et Pauli anni Domini 1763.

improbare multo magis falsum est. Vel de Viris
loquitur, qui sententias suas typis non impressas
reliquerunt, et ex his multi probabilistae fuerunt, et
nullum est argumentum ad definiendum utrum fuerint Sa
pientiores. Vel loquitur de iis, qui libros
ediderunt, bona ejus venia aliquis libere fatetur
magnae sapientiae, ac existimationis non modo apud
nos, sed apud universam litterariam Rempu
blicam Suarez, Vasquez, Molina, Azor,
Valencia, Sanchez, Lessius, Castropalao,
Philiucius, Fagundez, Henriquez, Rebe-
llus, Tamburinus, Salas, Laiman, Lugo, C
[illegible], Cardenas, et plurimi similes, qui
probabilismum non improbarunt, quam Comitolus, Elizal
de, Camargo, Tyrsus, [illegible]. Atque ut ali-
quid etiam de ipsis Dominicanis atingam
quo argumento probavit Baronius, Contensonius,
Natalis, Gonetus, Concina, et similes Anti
probabilistas sapientiores esse celeberrimis
illis antiquioribus DDoctoribus Dominicanis
qui probabilismum per integrum ferè saeculum tuentur?
Quid plura, Juvenes optimi? Ut ingenue
fatear, plura supersunt desiderantur quae

Finis.

Visperas.